



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SAMFUNDET  
FOR DANSK  
GENEALOGI OG  
PERSONALHISTORIE  
STIFTET 1879

# PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

53DE AARGANG

(9. RÆKKE 5. BIND 1. HÆFTE)

1932

UDGIVET AF  
SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG  
PERSONALHISTORIE

## INDHOLD

	Side
Lisbet og Beate Huitfeldt som personallistoriske Forfattere. Af Arkivar i Rigsarkivet, Dr. phil. <i>William Christensen</i> .....	1
Slegten <i>Vleugel</i> ( <i>Wleugel</i> ) i Danmark 1675—1862. Samlet av avdøde <i>Jens Schanche Vleugel</i> ; oversat fra Svensk og bearbejdet av Ingeniør <i>Johan Sevrin Wleugel</i> .....	21
Rasmus Rasks sidste Bopæl og Skiftet efter ham. Af Forfatter <i>Carl C. Christensen</i> .....	49
Danske og norske Studenter ved Universitetet i Franeker (1592—1803). Af Arkivar i Rigsarkivet. Frk. cand. mag. <i>Henny Garbo</i> .....	53
Nogle Oplysninger om Magister <i>Friderich Plum</i> , Sognepræst til Gjentofte og Lyngbye, 1643—1728, og Hustru <i>Sophia Olsdatter</i> , 1662—1689. Af fliv. Bankdirektør <i>F. C. Bretteville-Plum</i> .....	68
Anmeldelser.....	73
Hofjægermester <i>C. E. A. Schøller</i> (Nekrolog).....	77
Smaa Meddelelser.....	77
Spørgsmaal.....	79

I KOMMISSION: J. H. SCHULTZ <sup>1/2</sup> KØBENHAVN

JUNI 1932

Spørgsmaal af genealogisk og personalhistorisk Natur kunne Samfundets Medlemmer erholde optaget i Tidsskriftet, naar de sendes til Samfundets Sekretær: Arkivar og Bibliotekar i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet *H. Hjorth-Nielsen*, Jægersborg Allé 23 II, Charlottenlund.

---

---

## Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie.

Medlemsbidraget er 12 Kr. aarlig.

Samfundet har siden dets Stiftelse i 1879 udgivet:

# PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT

1. Række, Bind I—III (1880—82) ved *F. Krarup*.
1. — , — IV—VI (1883—85) ved *G. L. Wad*.
2. — , — I—IV (1886—89) ved *G. L. Wad*.
2. — , — V—VI (1890—91) ved *H. W. Harbou*.
3. — , — I—III (1892—94) ved *H. W. Harbou*.
3. — , — IV—VI (1895—97) ved *G. L. Grove*.
4. — , — I—II (1898—99) ved *C. E. A. Schøller*.
4. — , — III—VI (1900—03) ved *G. L. Grove*.
5. — , — I—VI (1904—09) ved *G. L. Grove*.
6. — , — I (1910) ved *G. L. Grove og Paul Hennings*.
6. — , — II—VI (1911—15) ved *Paul Hennings*.
7. — , — I—VI (1916—21) ved *Paul Hennings*.
8. — , — I—VI (1922—27) ved *Paul Hennings*.
9. — , — I—IV (1928—31) ved *H. Hjorth-Nielsen*.

I Aargangen 1930 findes Indholdsfortegnelse til Tidsskriftets første 50 Aargange.

---

Aargangene 1880—1882, 1898 og 1919 er udsolgt. Prisen for Aargangene 1883—1921 er 3 Kr. pr. Bind. Saalænge Beholdning forefindes, sælges Aargangene 1883—1921, med Undtagelse af de udsolgte Aargange 1898 og 1919, for et samlet Beløb af 100 Kr., der, om ønskes, kan afdrages med 10 Kr. pr. Md. Aftale herom træffes med *J. H. Schultz Forlag*. Aargangene efter 1921 koster 15 Kr. pr. Aargang. — Enkelte Hæfter sælges ikke.

Personalhistorisk Tidsskrift kan kun erholdes, naar Medlemsrettigheder i Samfundet erhverves. Henvendelse herom sker direkte til Bestyrelsens Sekretær, Arkivar og Bibliotekar i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet *H. Hjorth-Nielsen*, Jægersborg Allé 23 II, Charlottenlund. Foreninger og Biblioteker har Adgang til at blive Medlemmer af Samfundet.

**Lisbet og Beate Huitfeldt**  
**som personalhistoriske Forfattere.**  
**Af William Christensen.**

---

I.

Blandt de Adelsdamer, der er optrådt som Slægtebogs-Forfatterinder eller dog har syslet meget levende med Adelens Personalhistorie, er der i nyere Tid atter blevet fremdraget to, hvis Virksomhed på dette Område vistnok må siges i lang Tid at have været gået i Forglemmelse. Det drejer sig om to Søstre til den bekendte Historiker Arild Huitfeldt, nemlig Lisbet Huitfeldt (født 1551 og død 1609 eller måske i Slutningen af 1608), som i 1580 ægtede Niels Pederssøn Galt til Ingelstad, der døde 1608<sup>1)</sup>, samt hendes yngre Søster Beate (født 1554 og død 1626), som i 1574 ægtede Knud Ebbessøn Ulfeldt til Svendstrup, der døde 1586<sup>2)</sup>. Den yngre Søster kom til at beklæde ansete Stillinger som Hofmesterinde hos Christian IV.s Dronning og senere for Kongens unge Sønner, og hun kunde opføre prægtige Bygninger på Møllerød og Svendstrup (det nuværende Svenstorp) i Skåne<sup>3)</sup>. Hendes ældre Søster Lisbet derimod og dennes Mand har øjensynlig meget ofte befundet sig i stor Pengeforslegenhed, og det endte med, at deres Søn, den for sin sørgelige Skæbne som Flådechef i Christian IV.s sidste Krig kendte Peder Galt, gik fra Arv og Gæld efter Forældrene<sup>4)</sup>. Vidnesbyrd om disse sidstes Pengetrang kan findes i en ret betydelig Række Gælds- og andre Breve, der nu opbevares i Uppsala<sup>5)</sup>. I Sammenligning hermed turde det være ret karakteristisk, at de eneste 2 af Beate Huitfeldt udstedte Breve, der findes i den samme

---

<sup>1)</sup> Danm. Adels Aarvog 1887 S. 219, 1893 S. 178. Secher, Kongens rettertings domme 1605—1614 S. 292. RA. Rigens Forfølgningsbog 1607—9 Bl. 48 b.

<sup>2)</sup> Danm. Adels Aarvog 1887 S. 219, 1923 S. 522. Dansk biograf. Lexikon VIII. 151. Hist. tidskr. f. Skåneland II. 49 f.

<sup>3)</sup> Jfr. Svenska slott och herresäten vid 1900-talets början, Skåne (Stockholm 1909) S. 20—23.

<sup>4)</sup> Secher, Kongens rettertings domme 1605—1614 S. 500.

<sup>5)</sup> Uppsala Universitetsbibliotek, Håndskrift S 51, Kapslen »Jakob von Engeströms Samling om Skåne. 1«, Lægget »KansliRådet Jak. v. Engeströms Samling om Skånes Historia. 1. Wessmans MSS.«, Løbe-Nr. 2 og 11—30 (fra Årene 1583, 1587—88, 1593 og 1597—98).

Samling i Uppsala, består af Kvitteringer, som Udstederinden har givet en Mand for Renter af Penge, som han skyldte hende<sup>1)</sup>.

Hvad de 2 Søstres personalhistoriske Interesser angår, er det m. H. t. Beate Huitfeldt nuværende Professor L. Weibull i Lund, der har fremdraget og delvis aftrykt den Brevveksling, som hun har ført med den bekendte Tyge Brahes Søster Sophie Brahe om personalhistoriske Emner<sup>2)</sup>. Og for Lisbet Huitfeldts Vedkommende har nærværende Meddeler anden Steds henledet Opmærksomheden på endnu bevarede Slægtebogs-Håndskrifter, der ganske vist nu foreligger i Tekstformer, som ikke kan hidrøre fra hende, men som i deres oprindelige, ældre Skikkelse må antages forfattede af hende<sup>3)</sup>.

Når Spørgsmaalet om Søstrenes Forfatterskab på det personalhistoriske Område her atter bringes på Bane, er det imidlertid ikke så meget af Hensyn til disse sidste tidligere omtalte Håndskrifter (hvis oprindelige Udseende det næppe vil være muligt at fastslå). Men det har vist sig, at der i det nysnævnte, i Uppsala opbevarede Håndskrift haves så omfattende Prøver på begge Søstrenes egne Hænder, at det ved Hjælp deraf kan konstateres, at der endnu her i Landet haves ganske vist ikke ligefremme Slægtebogs-Håndskrifter skrevne af dem selv, men dog ret betydelige egenhændige Optegnelser af dem af personalhistorisk Indhold — Optegnelser, som hidtil har været navnløse, men som ved Hjælp af de nævnte Håndskriftprøver (delvis i Forbindelse med andre Indicier) kan identificeres som skrevne dels af den ene og dels af den anden af Søstrene. Samtidig med Redegørelsen herfor skal dog nedenfor omtales de tidligere nævnte Håndskrifter, som allerede er blevet henførte til Lisbet Huitfeldt.

## II.

### Lisbet Huitfeldt.

De Slægtebogs-Håndskrifter, som indeholder Afsnit, der må antages at være forfattede af Lisbet Huitfeldt, er, som tidligere omtalt<sup>4)</sup>, Gen.- her. Selsk., Gener. Fol. 73 (i Rigsarkivet), Ny kgl.

<sup>1)</sup> Det i forrige Note anførte Sted, Løbe-Nr. 69 og 85 (fra Årene 1598 og 1599). På tilsvarende Måde viser det sig, at når de 2 Søstre nævnes i Danske Kancellis Arkiv i en Pakke »Stævninger til Kongens og Rigens Råds Retterting. Koncepter og Ansøgninger 1590—1656«, er det Beate Huitfeldt, der anmoder om Stævning over en anden, og det tilmed over Søsterens Mand Niels Pederssøn Galt (anf. St., ad Stævning 1604 Novbr. 5); derimod forekommer Lisbet Huitfeldts Navn i Pakken, fordi en Trediemand ønsker en Person indstævnet, der er oprådt som Forlover for hende (anf. St., ad Stævning 1606 Jan. 25).

<sup>2)</sup> Hist. tidskr. f. Skåneland II. 50—60.

<sup>3)</sup> Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 3—6 (jfr. sstds. 36 f. og 9. R. II. 32).

<sup>4)</sup> Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 3—6.



Saml. Fol. 772 og Thottske Saml. Fol. 1079. Hertil kan, som ligeledes anden Steds nævnt<sup>1)</sup>, endnu føjes et 4. Håndskrift, nemlig Thottske Saml. 4to 1882—83, der imidlertid ingen Betydning har i tekstkritisk Henseende, idet dette Håndskrift øjensynlig er en Afskrift efter Ny kgl. Saml. Fol. 772, dog således at Afskriften kun går til og med sin Kildes Bl. 319 a. Af endnu en Tekst er der nu kun en Del Brudstykker bevarede, nemlig i Håndskriftet »Danska geneal. m. m. 3« i Landsarkivet i Lund<sup>2)</sup>; men disse Brudstykker, som vil blive nævnte nedenfor<sup>3)</sup>, frembyder på Grund af deres Kortfattethed kun en begrænset Interesse.

Det er tidligere<sup>4)</sup> nævnt, at Berettigelsen til at henføre den ældre Del af Indholdet af disse Slægtbogs-Håndskrifter til Lisbet Huitfeldt som Forfatter må søges i den Interesse, som Fremstillingen i de anførte ældre Afsnit viser for Lisbet Huitfeldts nærmeste Slægt (først og fremmest hendes Søn) og for hendes Forfædre, i Forbindelse med, at det anden Steds fra vides, at hun har forfattet en Slægtbog.

Hvad der tidligere er omtalt om denne Bogens Interesse for Lisbet Huitfeldts Slægt, kan let suppleres ved flere Træk, f. Eks. når hendes Morbroder Herluf Trolle omtales anerkendende for sin Oprettelse af den »fri skoelle« Herlufsholm<sup>5)</sup>, og når der for hendes Moder Øllegaard Trolle udtales Ønsket: »Gud forlene hender en ærefuld och gledelig opstandelse«<sup>6)</sup>. Også for Lisbet Huitfeldts Kusine Beate Clausdatter Urne, der vistnok havde holdt Hus for hendes Broder Arild Huitfeldt, udtales Ønsket: »Gud wer hende naadig«, samtidig med at der omhyggelig noteres både hendes Fødsels- og Dødsdag, samt at hun døde på Dragsholm (som Arild Huitfeldt var forlenet med) og blev begravet på Herlufsholm (hvor han var Skoleherre)<sup>7)</sup>. Slægtbogs-Forfatteren taler jævnlig i 1. Person med Vendinger som: »hannem ved ieg ingen affkomme effter«, »will ieg sette hinders slegt herhøes«, »hindiß slegt, saa mange ieg weedt« o. l.<sup>8)</sup>, og kan også af og til udtale: »Nu kommer wii thill« N. N. eller: »Nu kommer wi igien thill« N. N.<sup>9)</sup>. Denne Anvendelse af

1) Sstds. 9. R. II. 32.

2) Jfr. Personahist. Tidsskr. 7. R. IV. 3 Note 6.

3) S. 7.

4) Personahist. Tidsskr. 7. R. IV. 4—5.

5) RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 92 a (for Kortheds Skyld citerer jeg her og nogle Gange i det følgende kun denne ene Tekst).

6) Sstds. Bl. 97 a.

7) Sstds. Bl. 96 b. Jfr. om Beate Urne: Rørdam, Historieskriveren Arild Hvitfeldt S. 243 f. og Danm. Adels Aarvog 1904 S. 474.

8) RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 2 b, 42 a, 127 a, jfr. 155 b, 184 a, 247 b, 296 a.

9) Sstds. Bl. 189 b, 310 b.

Ordet »jeg« stemmer ganske vist, som vi skal se nedenfor<sup>1)</sup>, godt med Lisbet Huitfeldts Stil, således som den viser sig i hendes egenhændige Optegnelser; men den samme Sprogbrug kan også træffes i andre Slægtbogs-Håndskrifter. Mere karakteristisk for hendes Stil er det derimod, når Slægtbogen engang henvender sig til en bestemt Læser, som den tiltaler med »du«: »willde du wide, huem her Jørgen Ackebens høstrue wor«<sup>2)</sup>. Også denne stilistiske Ejendommelighed genfindes, som vi senere skal komme tilbage til<sup>3)</sup>, i Lisbet Huitfeldts egenhændige Optegnelser; og i alt Fald dér får man Oplysning om, hvem den Person er, som hun tiltaler.

Det er dog allerede tidligere omtalt, at alle de 3 Håndskrifter, som vi her beskæftiger os med, og som indeholder Afsnit, der må antages at hidrøre fra Lisbet Huitfeldt, for store Deles Vedkommende må være fortsatte efter hendes Død. Dette fremgår ikke blot indirekte af Tidspunktet for mange af de Begivenheder, som Håndskrifterne omtaler uden at henføre dem til bestemte År, men også direkte af, at de ikke helt sjældent anfører Årstal, der falder efter hendes Død. Vil man spørge, hvor og af hvem en sådan Fortsættelse er skreven, kan der herom kun fremsættes Formodninger. Men det viser sig, at alle 3 Håndskrifter interesserer sig levende, om end i noget forskelligt Omfang, for den Familie Munk, der førte 3 Roser i sit Våben, og bl. a. omtaler den Gren af den, som ejede Krogsgaard i Skads Herred. Håndskrifterne opgiver Døds- og Begravelsessted for en hel Del af disse Munk'er<sup>4)</sup>; ja de omtaler en Person af en helt anden Slægt (en Ide Bryske), der døde 1621 på Krogsgaard<sup>5)</sup>. Nu ejedes Krogsgaard c. 1620 af en Frederik Munk († 1634), hvis Forældre var Jørgen Munk († 1577), der ligeledes havde ejet Gården, og Dorte Pedersdatter Galt († 1579), der var Søster til Lisbet Huitfeldts Mand Niels Pederssøn Galt<sup>6)</sup>. Og det ligger da nær at antage, at en Tekst af Lisbet Huitfeldts Arbejde på Grund af Slægtskabet er kommen til Krogsgaard og er bleven fortsat af en af Gårdens Ejere eller af en Slægtning af dem.

<sup>1)</sup> S. 14.

<sup>2)</sup> RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 47 a.

<sup>3)</sup> S. 14.

<sup>4)</sup> RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 280 a—286 a; Ny kgl. Saml. Fol. 772 Bl. 363 b—371 a; Thottske Saml. Fol. 1079 Bl. 294 b—300 a.

<sup>5)</sup> De 3 i forrige Note nævnte Håndskrifter, henholdsvis Bl. 204 b, 175 b og 152 b.

<sup>6)</sup> Om Krogsgaards Ejere jfr. Trap<sup>4</sup> VIII. 520 og Danm. Adels Aarbog 1901 S. 253 ff.; om de 2 Søsken af Slægten Galt jfr. sidst anførte Værk 1893 S. 178 f. Også på en anden Måde var der Slægtskab, men længere ude, mellem Lisbet Huitfeldt og Ejere af Krogsgaard, idet både en Fætter af hende, Lave Huitfeldt, og dennes Enke Maren Munk († 1612, en Broderdatter af den ovennævnte Jørgen Munk) skrev sig til Krogsgaard (Danm. Adels Aarbog 1901 S. 254, 1887 S. 219, 221).

En sådan Antagelse finder for den nysnævnte Frederik Munks Vedkommende en ganske mærkelig Støtte på en anden Måde. Det af de omtalte 3 »Lisbet-Huitfeldt«-Håndskrifter, der, som vi straks skal se, repræsenterer det ældste Standpunkt, nemlig Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73, angiver først den rigtige Herkomst for en Torbern Bentssøn Bille, der var gift med Edele Jernskæg, men tilføjer derefter, at »fru Maren Bilde haffuer set« ham på en anden (og urigtig) Plads på Stamtavlen<sup>1</sup>). Nu er der bevaret en Slægtbog, der angiver sig som forfattet af Maren Bille, — et Håndskrift, der ikke er uden Interesse ved de forskellige fra Slægtbogs-Litteraturen kendte Personer, som har gjort Tilføjelser i det. Nærværende Meddeler har i så Henseende tidligere omtalt Rigborg Brockenhus og Sophie Below<sup>2</sup>), og også den sidstnævntes Datter Anne Thotts Hånd kan findes en sjælden Gang i selve Slægtbogsteksten<sup>3</sup>) foruden i den følgende Del af Håndskriftet. Men endvidere vil man på et meget stort Antal af Slægtbogstekstens Sider træffe Tilføjelser gjorte af den nævnte Frederik Munk († 1634)<sup>4</sup>). Disse Tilføjelser er ganske vist ofte meget korte<sup>5</sup>) og indskrænker sig ikke sjældent til kun at supplere et Personnavn med Angivelsen af den Gård, hvortil vedkommende skrev sig; men de kan dog til Tider have en Udstrækning af nogle Linier<sup>6</sup>). Frederik Munk har altså haft Adgang til den i »Lisbet-Huitfeldt«-Teksten citerede Maren Billes Arbejde; og omvendt vil man i dette sidste finde angivet af en anden senere Tilføjer-Hånd (som det ikke er lykkedes at identificere), hvad »fru Lißebet Huitfeldt haffuer schreffuit« om den nævnte Torbern Bentssøn Billes Herkomst<sup>7</sup>), så at den, der har gjort denne Tilføjelse, altså endnu har været på det rene med, at det Håndskrift, der var hans Kilde herfor, hidrørte fra Lisbet Huitfeldt.

Der må da formentlig siges at være en stor Sandsynlighed for, at Frederik Munk har medvirket ved Fortsættelsen af Lisbet-Huitfeldt-Teksterne. Men bevises kan en sådan Antagelse ikke, idet

<sup>1</sup>) RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 316 b. Bemærkningen findes, men kun som en senere Tilføjelse af Holger Parsberg, i Ny kgl. Saml. Fol. 772 Bl. 227 a, hvorimod den mangler helt på det tilsvarende Sted i det tredie Håndskrift Thottske Saml. Fol. 1079 Bl. 196 a.

<sup>2</sup>) Se herom og om Håndskriftet (Ny kgl. Saml. Fol. 771 f) i Almindelighed Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 3, 10 og 26 (og om et andet Afsnit af det Personalhist. Tidsskr. 9. R. II. 27).

<sup>3</sup>) Ny kgl. Saml. Fol. 771 f, 1. Foliering Bl. 65 b, 66 a.

<sup>4</sup>) Hans Hånd til Sammenligning kan findes i RA. Incl. til Reg. og Tegn. 1630 18. Oktbr. og 1631 10. Septbr. Om ham selv se Danm. Adels Aarvog 1901 S. 254.

<sup>5</sup>) Således Ny kgl. Saml. Fol. 771 f, 1. Foliering Bl. 5 b, 11 a, 14 b, 16 b, 19 a, 38 b, 42 a, 54 b, 57 b, 60 b, 61 a osv.

<sup>6</sup>) Således anf. St. Bl. 6 b, 9 a, 21 a, 24 a, 31 a, 59 a, 64 b, 65 b.

<sup>7</sup>) Anf. St. Bl. 31 b.



hans Hånd ikke forekommer i noget af de bevarede Håndskrifter af disse. Og i det hele vil det på Grund af disses Karakter i mange Tilfælde selvfølgelig være umuligt at afgøre, hvorvidt et bestemt Afsnit af den bevarede Tekst hidrører fra Lisbet Huitfeldt eller fra en af hendes Fortsættere. Håndskrifterne er på adskillige Steder alt andet end fortræffelig redigerede; enkelte af Afsnittene består kun af Opregninger af bestemte Personers Aner<sup>1)</sup>, og anden Steds i dem kan man finde Optegnelser på nogle få Linier med så lidet sigende Overskrifter som: »Gammell slecht i Judland«, »Gammell slecht i Skaane« og »Wdi Siellandt«<sup>2)</sup>; men om det er Lisbet Huitfeldt eller hendes Efterfølgere, der bærer Ansvar i sådanne Tilfælde, kan ikke afgøres.

Det er tidligere anført, at de 3 Håndskrifter er indbyrdes forskellige og ikke kan være afskrevne direkte efter hinanden. Det af dem, hvis Tekst står på det ældste Trin, er Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73. Man kunde blive tilbøjelig til at sætte dets Tilblivelsestid til Årene 1617—20, fordi det anfører et i 1617 indtruffet Dødsfald, men betegner alle den pågældende afdødes Søstre, af hvilke en blev gift i 1620, som Jomfruer<sup>3)</sup>. Det viser sig dog, at Teksten er lidt yngre, idet den nævner Årstal fra Begyndelsen af 1620'rne<sup>4)</sup>, således endnu 1624<sup>5)</sup>, og anfører en Ove Thotts Fødsel, der først fandt Sted 1626<sup>6)</sup>. Men yngre end 1620'rne er det næppe troligt, at Teksten er; thi ikke blot mangler den et Årstal 1620 og en Oplysning om noget, der er indtruffet i 1620'rne, som omtales i de 2 andre Håndskrifter<sup>7)</sup>; men medens disse sidste ikke helt sjældent anfører Årstal eller Begivenheder fra 1630'rne og senere, savnes sådanne Steder, så vidt ses, altid i Rigsarkivets Håndskrift<sup>8)</sup>. Men på den anden Side kan Rigsarkivets Tekst have Enkeltheder, der mangler i de 2 andre Håndskrifter; den nylig nævnte Ove Thotts Fødsel i 1626 findes således ikke på det tilsvarende Sted i disse<sup>9)</sup>.

Det kan endnu anføres, at det her omtalte Håndskrift i Rigsarkivet har ikke så få Tilføjelser, for en Del af korrigerende Art,

<sup>1)</sup> RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 275 a—276 b.

<sup>2)</sup> Sstds. Bl. 241 b.

<sup>3)</sup> Sstds. Bl. 88 b—89 b; jfr. Dänm. Adels Aarvog 1896 S. 435.

<sup>4)</sup> RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 204 b (1621).

<sup>5)</sup> Sstds. Bl. 123 b, 285 b.

<sup>6)</sup> Sstds. Bl. 74 b; jfr. Dänm. Adels Aarvog 1900 S. 437.

<sup>7)</sup> RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 302 a og 116 b, sammenholdt med f. Eks. Ny kgl. Saml. Fol. 772, henholdsvis Bl. 254 b (År 1620) og 67 a (Christopher Ulfeldt som Rigsråd, hvad han blev 1625).

<sup>8)</sup> Se f. Eks. RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 260 a, sammenholdt med Ny kgl. Saml. Fol. 772 Bl. 337 a (År 1643).

<sup>9)</sup> Ny kgl. Saml. Fol. 772 Bl. 38 b; Thottske Saml. Fol. 1079 Bl. 29 a. Sammenlign også ovfr. S. 5 Note 1.

der er skrevne med én Hånd fra det 17. Århundrede<sup>1</sup>). Det er ikke lykkedes at finde Navnet på Håndens Indehaver; men han er øjensynlig identisk med en Mand, der har arbejdet for den bekendte Sophie Brahe (Tyge Brahes Søster). Hånden har skrevet i alt Fald store Dele af et af hendes i Landsarkivet i Lund opbevarede Håndskrifter<sup>2</sup>), et Håndskrift, der, som anden Steds omtalt<sup>3</sup>), indeholder Brudstykker af en Tekst, der er nær beslægtet med de her omhandlede Tekster. Brudstykkerne i Sophie-Brahe-Håndskriftet<sup>4</sup>) omhandler ganske vist kun den Familie Munk, der fører 3 Roser i sit Våben, og et Par med den besvogrede Familier (Spend og en på Linneth i Frøs Herred boende Slægt, der er bleven henregnet til Familien Hundermark); og Brudstykkerne må i deres nuværende Form være yngre end Lisbet Huitfeldts Tid. Men at de er tagne fra et større Håndskrift, fremgår af, at de ender med en Angivelse af, at »Dette forschreffne stod imelom Giørs slegtt och dett om Thrydegaard«, en Angivelse, der stemmer med det pågældende Stykkes Plads i de 3 »Lisbet-Huitfeldt«-Tekster<sup>5</sup>).

Af de 2 andre ovenfor nævnte Håndskrifter af den Slægtebog, hvis ældste Del må antages at være forfattet af Lisbet Huitfeldt, har det ene, Ny kgl. Fol. 772, således som tidligere<sup>6</sup>) omtalt, i 1671 tilhørt den personalhistorisk interesserede senere Landsdommer Holger Parsberg († 1692)<sup>7</sup>). Håndskriftets Tekst er øjensynlig en Del yngre end Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73; dets Hovedhånd, der er en Skriverhånd, nævner selv Året 1643<sup>8</sup>) og omtaler et Dødsfald, der først fandt Sted 1644<sup>9</sup>). Blandt de Udvidelser, som det har at opvise sammenlignet med Rigsarkivets Håndskrift, har nærværende Meddeler anden Steds gjort opmærksom på en Række

<sup>1</sup>) Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 145 b, 180 a, 193 a, 207 a, 259 b, 262 a, 264 b, 267 b, 274 b, 277 a osv.

<sup>2</sup>) »Danska geneal. m. m. 3.« Sammenlign således Hånden i Randbemærkninger i RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 274 b og 280 b med Hånden i tilsvarende Bemærkninger i Lund-Håndskriftet, henholdsvis Bl. 7 a og 2 b. — Den samme Hånd forekommer i øvrigt i en nu overklæbet, men dog læselig Rettelse i Margenen i Thottske Saml. Fol. 1082 Bl. 348 b.

<sup>3</sup>) Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 3 Note 6.

<sup>4</sup>) Håndskriftets Bl. 2 a—6 b, 7 a, 9 a.

<sup>5</sup>) RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 271 a—b; Ny kgl. Saml. Fol. 772 Bl. 352 b—353 a; Thottske Saml. Fol. 1079 Bl. 286 a—b.

<sup>6</sup>) Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 4.

<sup>7</sup>) Om hans historiske Interesse jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 334 f.; sammenlign Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 23, 51, 52.

<sup>8</sup>) Bl. 337 a.

<sup>9</sup>) Bl. 363 a (om Erik Lykke, der ifølge Danm. Adels Aarvog 1903 S. 276 døde 1644). På en ikke meget senere Nedskrivelsestid tyder det, når en Peder Grubbe på Bl. 229 b nævnes som trolovet med sin senere Hustru, som det vides, at han ægtede 1647 (Danm. Adels Aarvog 1895 S. 166).

Oplysninger om den Familie Friis, hvis Våben var et rødt Egern, Oplysninger, som højst sandsynlig oprindelig hidrører fra den til denne Familie hørende, slægtebogs-interesserede Christopher Friis (begravet 1657). Men disse Oplysninger synes ganske vist i alt Fald i et andet Håndskrift at have stået i et løsere Forhold til Resten af Slægtebogen, idet Holger Parsberg i Ny kgl. Saml. Fol. 772 ud for det pågældende Afsnit har tilføjet i Margenen: »Dette hør icke til den rette slectebog, me[n]s er her indskreffuett«<sup>1)</sup>.

Andre Udvidelser, som Teksten i Ny kgl. Saml. Fol. 772 har mere end Rigsarkivets Håndskrift, vedrører den Familie Lange, som førte én Rose i sit Våben<sup>2)</sup>; og når det om 3 afdøde Børn af en Bendix Norby og en Dorte Lange, hvilken sidste hørte til den nævnte Slægt, siges: »Gud vere dem naadig«<sup>3)</sup>, ligger det nær at tænke sig, at Oplysningerne om denne Slægt Lange hidrører fra den nævnte Dorte Lange eller en af hendes nærmeste Slægtninge. Men også i alt Fald ét Medlem af den Familie Lange, der førte 3 Roser i Våbenet, må antages at have beskæftiget sig med Teksten. Det er tidligere<sup>4)</sup> omtalt, at den Omstændighed, at en Person, som kun betegner sig med Forbogstaverne W. L., et Sted i Teksten har gjort en Bemærkning<sup>5)</sup>, har bragt det gamle Adelslexikon<sup>6)</sup> til at udtale den øjen-synlig urigtige Antagelse, at denne W. L. er den egentlige Forfatter af den her omhandlede Slægtebog. Derimod har den pågældende W. L. altså gjort en Tilføjelse i Kilden til Ny kgl. Saml. Fol. 772. Og man kan finde et noget lignende Monogram, om end bestående af Bogstaverne W. P. L., i et andet Håndskrift, hvor Monogrammet betegner en Vibeke Pedersdatter Lange, hvis Fader Landkommissær og Landsdommer Peder Lange (af Slægten med de 3 Roser) døde 1661<sup>7)</sup>. Det er derfor ret sandsynligt, at det er denne Vibeke Lange, der har gjort den anførte, med W. L. betegnede Notits i Slægtebogens Forlæg; og det er da måske også hende, hvem en Bemærkning vedrørende Tre-Rose-Langerne skyldes, der findes anden Steds i Håndskriftet og kunde synes at have været en senere Tilføjelse i Håndskriftets Forlæg<sup>8)</sup>.

Det er imidlertid vanskeligt at udtale sig om Omfanget af sådanne mulige senere Tilføjelser, idet de i det bevarede Håndskrift

<sup>1)</sup> Bl. 155 b—157 a; jfr. Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 33 f.

<sup>2)</sup> Bl. 339 b, 363 a.

<sup>3)</sup> Bl. 339 b.

<sup>4)</sup> Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 4.

<sup>5)</sup> Den lyder (Bl. 363 b): »Brune Erichß fæderne waben, som de Banner Høger nu fører; jeg haffuer seet breffue med den segell fore. WL«.

<sup>6)</sup> I S. XXIII.

<sup>7)</sup> Thottske Saml. 8vo 560 Bl. 121 b; jfr. Danm. Adels Aarbog 1901 S. 264 og Dansk biograf. Lexikon X. 41.

<sup>8)</sup> Ny kgl. Saml. Fol. 772 Bl. 336 b—337 a.

Ny kgl. Saml. Fol. 772 indgår i selve Teksten som skrevne af Skriverhånden. Derimod har dette Håndskrift, som tidligere<sup>1)</sup> omtalt, en hel Del Tilføjelser, som er gjorte med Holger Parsbergs Hånd; men disse hidrører vistnok for største Delen fra en af ham foretagen Konferering med en nu ukendt Tekst. Og det samme kan da også antages at gælde nogle inde i Teksten anbragte Mærker, om hvilke det dog ikke kan bevises, at de stammer fra Holger Parsberg, men som i ethvert Fald efter al Sandsynlighed betegner Stykker, der har manglet i den ukendte Tekst. Det kan nævnes, at en af Holger Parsbergs Marginalnoter i Ny kgl. Saml. Fol. 772 lyder: »Gamle Høger vaben effter fru Lisbet Huetfeltz optegnelse paa Engelsted, som haffde Nels Pedersen Galt«; da Skriverhåndens Tekst her beskriver: »gamble her Boe Høgs Våben, og en Tilføjelse af Holger Parsberg i den samme Sides modsatte Margen beskriver, hvorledes »her Buge Høeg vaben paa Hald var« »effter fru Anne Jacob Krabe[!] Jacob Biørens antegnelse«<sup>2)</sup>, må man vel snarest forstå Holger Parsbergs først citerede, noget uklare Randbemærkning således, at det er selve Ny kgl. Saml. Fol. 772, som han betegner som »fru Lisbet Huetfeltz optegnelse«; og han har altså i så Fald været på det rene med, at Grundstammen i Ny kgl. Saml. Fol. 772 hidrører fra hende<sup>3)</sup>.

Endnu skal her omtales det 3. af de ovenfor<sup>4)</sup> nævnte Håndskrifter, hvis ældre Del må antages oprindeligt at være forfattet af Lisbet Huitfeldt, nemlig Thottske Saml. Fol. 1079. Det er anført anden Steds<sup>5)</sup>, at dette Håndskrift har en med den personalhistorisk interesserede Ide Jørgensdatter Grubbes Hånd skreven Indholdsfortegnelse<sup>6)</sup>; og man kan finde, at hun har gjort Rettelser eller Tilføjelser enkelte Steder inde i Håndskriftet<sup>7)</sup>. Men de forekommer meget sjældent; og egentlige Rettelser eller Tilføjelser af andre vil man vistnok forgæves søge i Håndskriftets Tekst<sup>8)</sup>. Denne er

<sup>1)</sup> Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 4.

<sup>2)</sup> Ny kgl. Saml. Fol. 772 Bl. 319 b. Henvisningen til Anne Krabbe, men derimod ikke den til Lisbet Huitfeldt, forekommer ligeledes på det tilsvarende Sted i RA. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 247 a; og også på Bl. 262 b citerer dette sidste Håndskrift »fru Anne Krabbes optegnelser«.

<sup>3)</sup> Det kan tilføjes m. H. t. Ny kgl. Saml. Fol. 772, at der anden Steds er gjort opmærksom på, at det er dette Håndskrift, der betegnes som »Holger Parsbergs Slegtebog« i et Uddrag, der er gjort i den første Halvdel af det 19. Århundrede og findes i Sorø Akademis Manuskriptsamling Nr. 164, Under-Nr. 9 (jfr. Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 23).

<sup>4)</sup> S. 2—3.

<sup>5)</sup> Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 4.

<sup>6)</sup> Jfr. om hende Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 4, 11, 13, 45 og 9. R. IV. 40 f.

<sup>7)</sup> Bl. 18 a, 23 a, 114 a.

<sup>8)</sup> Her ses bort fra, at en yngre Hånd af og til i Margenen henviser fra et Bladtal til et andet.

lidt yngre end Teksten i Ny kgl. Saml. Fol. 772, hvad der ses af, at et i 1659 indtruffet Dødsfald berettes af selve Skrивerhånden i det Thottske Håndskrift inde i Teksten, medens Dødsåret i Ny kgl. Saml. Fol. 772 fremtræder som en senere, af Holger Parsberg gjort Tilføjelse<sup>1)</sup>. Men i øvrigt må det siges, at det Thottske Håndskrifts Tekst står langt nærmere ved Ny kgl. Saml. Fol. 772 end ved det ovenfor omtalte i Gen.-her. Selsk. i Rigsarkivet. Gang på Gang viser det sig, at Teksten i de 2 Håndskrifter på det kongelige Bibliotek stemmer overens, men afviger fra Rigsarkivets Håndskrift<sup>2)</sup>, og oftest er det da, som man kunde vente, Bibliotekets 2 Håndskrifter, der repræsenterer det udførligere og yngre Standpunkt; men undertiden kan det, som tidligere nævnt, omvendt være Rigsarkivets Tekst, der har mere end de 2 andre<sup>3)</sup>. Og det er ikke nogen helt nøjagtig Overensstemmelse, der findes mellem Ny kgl. Saml. Fol. 772 og Thottske Saml. Fol. 1079; der kan i det sidste af disse 2 Håndskrifter være forbigået et Afsnit, som findes i det første af dem og i Rigsarkivets Håndskrift<sup>4)</sup>.

Det er tidligere<sup>5)</sup> omtalt, at Brudstykker af de 3 her nævnte Håndskrifter, der indeholdt Lisbet Huitfeldts og hendes Fortsætteres Arbejde, er blevet benyttede i en Slægtbog, der i sin Tid ejedes af Peder Resen, men brændte med Universitetsbiblioteket i 1728 og nu kun kendes i Afskrifter<sup>6)</sup>. Det viser sig, at den »Lisbet-Huitfeldt«-Tekst, som denne Resen'ske Slægtbog har benyttet, har stået betydelig nærmere ved Teksten i Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 end ved Ny kgl. Saml. Fol. 772 og Thottske Saml. Fol. 1079; men Resen-Slægtbogen kan dog ikke antages at være afskreven direkte efter det førstnævnte af disse 3 Håndskrifter, idet den kan indeholde noget, som mangler i dette<sup>7)</sup>. Men i øvrigt er det kun en mindre

<sup>1)</sup> Jfr. herom Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 4.

<sup>2)</sup> Således har Siderne i Ny kgl. Fol. 772 Bl. 189 b—270 a og i Thottske Saml. Fol. 1079 Bl. 164 b—229 b i begge Håndskrifter fået en anden Plads og står i en anden indbyrdes Orden end i R.A. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 289 a—344 a.

<sup>3)</sup> Sammenlign således R.A. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 64 b, 73 b og 74 a med Ny kgl. Saml. Fol. 772, henholdsvis Bl. 36 b, 37 b og 38 a og med Thottske Saml. Fol. 1079, henholdsvis Bl. 28 I a, 28 II b og 29 a. — Jfr. her ovfr. S. 6.

<sup>4)</sup> Afsnittet i R.A. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 119 b—123 b og i Ny kgl. Saml. Fol. 772 Bl. 70 b—74 b mangler i Thottske Saml. Fol. 1079 efter Bl. 59 a.

<sup>5)</sup> Personalhist. Tidsskr. 9. R. II. 31 f.

<sup>6)</sup> Næmlig Ledreborgske Håndskriftsaml. Fol. 423, Ny kgl. Saml. 4to 1275 og R.A. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 74.

<sup>7)</sup> R.A. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 74 Bl. 34 b L. 5 mangler på det tilsvarende Sted i R.A. Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73 Bl. 158 a efter L. 11; og det førstnævnte Håndskrift Bl. 35 b L. 4—6 har ligeledes mere end det sidstnævnte Bl. 160 a L. 9 f. n.

Del af »Lisbet-Huitfeldt«-Teksterne, der forekommer i Afskrifterne af den Resen'ske Slægtbog; som tidligere anført<sup>1)</sup>, drejer det sig om c. 70 Blade af Rigsarkivets »Lisbet-Huitfeldt«-Håndskrift, medens dette i alt omfatter 345 folierede Blade, af hvilke dog ganske vist en Del (navnlig i Begyndelsen) er helt ubeskrevne eller i ethvert Tilfælde ikke fuldskrevne.

Der er anden Steds<sup>2)</sup> gjort opmærksom på, at den bekendte Samler Jens Rosenkrantz († 1695) har benyttet en Lisbet-Huitfeldt-Slægtbog, og at han bag i det ældste Håndskrift af Sophie Belows Slægtbog (som han har ejet) har indført et »Reg. paa det, som er vdt aff fru L.Br. bog oc ført bag ind i fru L. Huitf. bog«. Men hvad det er for et Håndskrift, som Jens Rosenkrantz betegner som Fru Lisbet Huitfeldts Bog, er det ikke lykkedes at udfinde<sup>3)</sup>; og da der ikke synes at eksistere en Tekst, på hvilken så høje Tal, som han giver for sine Henvisninger, passer, må det pågældende Håndskrift formentlig antages for tabt.

Også et andet Håndskrift, der har stået i Forbindelse med Lisbet Huitfeldts Slægtbog, må nu anses for forsvundet. Det tilhørte på Frederik Rostgaards Tid en Jørgen Rosenkrantz, der døde 1754 og var Søn af den ovennævnte Jens Rosenkrantz. Jørgen Rosenkrantz havde lånt det til Frederik Rostgaard, hvis velansete Medarbejder Morten Haugaard<sup>4)</sup> beskriver det som en Slægtbog i Folio bestående af 3 Afsnit; det første var en Våbenbog med »meget smukt malede« Våben og med en Tekst, »hvoraf det meste synes at være skrevet med Frue Sophie Belovs Haand«; det andet bestod af Oplysninger om en Række alfabetisk ordnede Adelsslægter »indrettet paa Resenii og Pontoppid. Maade«; og endelig bestod det tredje Afsnit af »nogle adelige Slegter udskrevne af Lisbet Hvitfelds Slegtebog«. Men nærmere Oplysninger om denne Lisbet Huitfeldts Slægtbog

<sup>1)</sup> Personalhist. Tidsskr. 9. R. II. 32 Note 2.

<sup>2)</sup> Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 36 f.

<sup>3)</sup> Måske er der dog nogen Mulighed for, at det drejer sig om et Håndskrift, som omtales i det nedfr. S. 12 Note 1 nævnte »Pro memoria«. Dette Håndskrift var en Slægtbog i Folio, som var forskellig fra den i den anførte Note omtalte, men som på Frederik Rostgaards Tid også ejedes af den i Promemoria'et nævnte Jørgen Rosenkrantz, der havde lånt Håndskriftet til Frederik Rostgaard. Promemoria'ets Affatter Morten Haugaard siger ganske vist, at Håndskriftet »skal nok være skreven af et Fruentimmer, og synes Skriften at komme over eens med Frue Sophie Brahes Ottedotter hendis Haand; men vidis ei tilfulde, naar eller af hvem dend er skreven«. Men hele denne forbeholdne Udtryksmåde giver unægtelig Indtryk af, at Morten Haugaard ikke har vidst særlig god Besked i Sagen.

<sup>4)</sup> Jfr. om denne (der døde 1740 som Præst i Køge) Breve fra Hans Gram udg. af Herman Gram S. 137 og Wiberg, Præstehistorie II. 212. Hans Hånd med Navns Underskrift findes i RA. Indl. til Sjæll. Reg. 1713 Nr. 296.



giver Morten Haugaard ikke<sup>1)</sup>; og det citerede Håndskrift vides nu ikke mere at eksistere.

Før de ovenfor omtalte bevarede 3 Håndskrifter Gen.-her. Selsk. Gener. Fol. 73, Ny kgl. Saml. Fol. 772 og Thottske Saml. Fol. 1079 lader det sig altså ikke konstatere, i hvor stort et Omfang det, som de meddeler om Tiden før 1609, hidrører fra Lisbet Huitfeldt selv. Derimod kan det, som allerede tidligere<sup>2)</sup> antydet, ved Hjælp af bevarede Prøver på hendes Håndskrift påvises, at forskellige endnu eksisterende personalhistoriske Optegnelser er skrevne af hende. Hendes Hånd kan ganske vist til forskellige Tider have et lidt forskelligt Udseende<sup>3)</sup>; men det tidligere omtalte Uppsala-Håndskrift har så mange Breve skrevne med hendes egen Hånd og i en ret moden Alder<sup>4)</sup>, at de frembyder et pålideligt Sammenligningsgrundlag, når man vil prøve at identificere Hænder i navnløse Slægtbogs-Optegnelser, som man kunde formode hidrørte fra hende.

Det drejer sig her om adskillige Sider af det mærkelige Blandingshåndskrift med Titlen »Collect. geneal. Dan.«, som findes blandt Klevenfeldts Samlinger i Rigsarkivet. Foruden at dette Håndskrift i sit brogede Indhold bl. a. meddeler en Registratur over det Arkiv, der i sin Tid fandtes på Egeskov<sup>5)</sup>, giver det så mange Prøver (til Tider rigtignok meget kortfattede) på Hænder, der tilhører Personer,

<sup>1)</sup> Se et Ark med Overskrift »Pro memoria« i Rostgaardske Saml. Fol. 26 I; det af Morten Haugaard beskrevne Håndskrift er det samme, som omtales i Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 28 Note 3. Om den nævnte Jørgen Rosenkrantz se Danm. Adels Aarvog 1910 S. 400 f.

<sup>2)</sup> S. 2.

<sup>3)</sup> Det må således anses for det sandsynligste, at 2 Breve fra hende til Birgitte Gøye af 1573 27. Febr. og 31. Maj, der findes i RA. Privatarbiver, Herluf Trolle og er trykte hos Wad, Breve til og fra Herluf Trolle og Birgitte Gjøe II Nr. 218 og 231, er egenhændige. En ung Pige i hendes Alder (hun var dengang kun 21 År) vilde vel ikke så let kunne få en anden til at skrive for sig, og hun vilde måske betænke sig på at gøre det overfor Birgitte Gøye, hos hvem hun mulig tidligere havde været i Huset. Men på den anden Side er det ikke ved noget tilføjet »egen Hånd« bevist, at Brevene er egenhændige; og i alt Fald frembyder de ingen umiddelbart slående Lighed enten med de autentiske egenhændige Breve af hende eller med de personalhistoriske Optegnelser, der, som det snart skal blive omtalt, må antages at være skrevne af hende. Derimod findes et afgjort egenhændigt, men temmelig kortfattet Gælds brev af hende i RA. Privatarbiver, Frederik Qvitzow 1606 24. Apr.

<sup>4)</sup> De finder i det ovfr. S. 1 Note 5 nævnte Læg af Uppsala-Håndskriftet S 51, LæggetsLøbe-Numre 11—12 (År 1593), 23 (Åar 1588), 24—25 (År 1588), 27—28 (uden År, men øjensynlig fra samme År som Nr. 11—12, altså 1593) og 29—30 (År 1598); disse Breve er skrevne af »Lisebett Huidtfell egen hænndt« (de citerede Ord dog jævnlige stavede anderledes), og hun betegner delvis det vedkommende Aktstykke som »dene min egen handschrift«. Fotografier af Brevene findes i Rigsarkivets fotografiske Samling af Håndskriftprøver.

<sup>5)</sup> Trykt hos Thiset, Danske adelige Brevkister S. 24—38.

som har gjort sig bekendte i Slægtebogslitteraturen, at man næsten kunde betegne Håndskriftet som en Slags Prøvekollektion for sådanne Hænder. Man finder således i det Sophie Brahes Hånd<sup>1)</sup>, endvidere Sophie Belows<sup>2)</sup> og hendes 2 Døtres Anne Thotts og Birgitte Thotts<sup>3)</sup>, fremdeles Lisbet Bryskes<sup>4)</sup>, Christopher Friis Jørgenssens<sup>5)</sup>, Holger Parsbergs<sup>6)</sup>, Jens Rosenkrantz's<sup>7)</sup>, Sophie Sehesteds<sup>8)</sup> og Tale Ulfs-tands<sup>9)</sup>. Og hertil kommer, som vi vil få at se i det følgende, både Lisbet Huitfeldts og Beate Huitfeldts Hænder.

For de sidstnævnte 2 Søstres Vedkommende må det dog siges, at Forholdet er lidt kompliceret. Det kan nemlig ikke blot ske, at 2 på hinanden følgende Sider i Håndskriftet<sup>10)</sup> er skrevne hver af sin af Søstrene, uden at der gøres opmærksom på dette Forhold; men man kan på én Side finde begges Hænder enten i Form af Rand- eller andre Småbemærkninger af den ene til den andens Tekst<sup>11)</sup> eller én Gang således, at det er den ene Søster, der har skrevet den øverste Del af en Side, medens den anden Søster har føjet nogle Linier dertil på Sides nederste Del<sup>12)</sup>. Når hertil kommer, at Lisbet Huitfeldts Hånd, som før<sup>13)</sup> nævnt, ikke altid gør et helt ensartet Indtryk, vil det ses, at det undertiden kan være forbundet med lidt Vanskelighed at identificere hver af Søstrenes Hænder; men det kan dog gøres med lidt Påpasselighed, og når man lægger Mærke til, hvad der kan findes af særlig karakteristiske Bogstaver<sup>14)</sup>.

Det kan da slås fast, at følgende Sider i Håndskriftet er skrevne af Lisbet Huitfeldt selv: Bl. 63 a—64 b med det derefter følgende, urigtig folierede Bl. 58 a<sup>15)</sup>; den øverste og største Del af Bl. 86 a; fremdeles Bl. 122 a—b og 146 a—150 b (de sidste af disse Blade er

1) I en kort Randbemærkning Bl. 146 b.

2) Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 28.

3) Sstds. S. 32. Birgitte Thotts Hånd findes endvidere i Håndskriftets Bl. 108 a.

4) Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 52.

5) Sstds. S. 27.

6) Håndskriftets Bl. 92 a—b, 95 a.

7) Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 337.

8) Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 27.

9) Håndskriftets Bl. 54 a—55 b, 99 a—b.

10) Håndskriftets Bl. 121 b og 122 a.

11) Således Bl. 64 a, 122 a, 146 a, 147 a.

12) Bl. 86 a.

13) S. 12.

14) Man kan således sammenligne de Former for det store T, der er brugte henholdsvis på 1. Sides L. 4 af det ovfr. S. 12 Note 4 nævnte Uppsala-Håndskrifts Løbe-Nr. 23 og i R.A. »Collect geneal. Dan.« Bl. 122 a L. 1.

15) Dette Blad sidder ifølge sit Indhold nu på sin rigtige Plads; man har altså ved Indbindingen eller ved en Ombinding søgt at råde Bod på den ved Folieringen indtrufne Fejl.

også til Dels urigtig folierede, idet de skal læses i Ordenen: 146, 148, 147, 149, men der er her intet gjort for ved en Indbinding at rette Fejlen). Siderne er temmelig tæt skrevne, så at de slet ikke indeholder så lidt. Og Indholdet er ret personlig præget, idet den skrivende jævnlig taler i 1. Person i Vendinger som: »den wed ieg indte aff«, »ieg wed ingen affkome effter hinnde«, »dete er all den affkome, der yeg wed effter« (N.N<sup>1</sup>). Men endvidere viser det sig, at den skrivende skriver til Underretning for én bestemt Person, der tiltales med »du«: »ieg tencker, du har well slegte rigister«<sup>2</sup>); »dene slegt er møged stor; ieg gider icke schreuid den alltt, men will du hae denn, da will ieg lade en ander schriue dig ded«<sup>3</sup>); »dette er allt det, ieg wed aff de Flemynger slegt; de wnge mat du sell schriue hos«<sup>4</sup>); »och hade met hinde fru Anne Jachob Wilfeldz; schriu nu sell mer«<sup>5</sup>). Og på 2 Steder får man indirekte en helt tydelig Oplysning ikke blot om, hvem den skrivende, men også om, hvem hendes Læser er. Det hedder engang: »hinde døter slegt gaff ieg deg y sist paa Suens-trop; du finder dett hos fru Osse Bhrade«, og længere nede på samme Side: »ieg har hinds slegt paa Engellsted; du skall well faa den siden«<sup>6</sup>). På de 2 Gårde Svendstrup og Ingelstad boede jo henholdsvis Beate og Lisbet Huitfeldt; og ligesom man herved opnår en ganske vist ikke nødvendig Stadfæstelse af, at den skrivende er Lisbet Huitfeldt, viser det sig endvidere, at den Læser, som Teksten har været bestemt for, er Beate Huitfeldt. Man får herved en naturlig Forklaring på, at begge Søstrenes Hænder, således som ovenfor nævnt, er så nær forenede i ét og samme Håndskrift. Og det er vel da rimeligst at antage, at også sådanne Sider, hvor Lisbet Huitfeldt skriver uden at henvende sig direkte til nogen »du«, men hvor foruden Lisbets Hånd tillige Beate Huitfeldts forekommer i senere Tilføjelser<sup>7</sup>), fra først af har været bestemte af den ældre Søster til Oplysning for Beate<sup>8</sup>).

<sup>1</sup>) Bl. 122 a, 122 b, 147 b og 149 a.

<sup>2</sup>) Bl. 122 b.

<sup>3</sup>) Bl. 146 b.

<sup>4</sup>) Bl. 150 b.

<sup>5</sup>) Sætds.

<sup>6</sup>) Bl. 148 b.

<sup>7</sup>) Således Bl. 64 a, 86 a.

<sup>8</sup>) For en Fuldstændigheds Skyld kan det tilføjes, at når Beate Huitfeldt engang anfører »min szøster«s Mening i et personalhistorisk Spørgsmål (Hist. tidskr. f. Skåneland II. 58), eller når det i et af Sophie Brahes Håndskrifter hedder: »Dette haffde fru Liisabet Huetfels schreffuett till sinn szøster« (Landsarkivet i Lund, »Danska geneal. m. m. 2« Bl. 68 a; jfr. Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 5 Note 4), er intet af det, der omtales på disse Steder, genfundet i, hvad Lisbet Huitfeldt skriver i Håndskriftet »Collect. geneal. Dan.«.

## III.

**Beate Huitfeldt.**

Når vi fra Lisbet Huitfeldt vender os til den yngre Søster Beate, er det ovenfor<sup>1)</sup> nævnt, hvorledes og hvor Professor L. Weibull har henledet Opmærksomheden på den personalhistoriske Brevveksling, som hun har ført med Sophie Brahe. Der skal derfor her kun henvises til Weibulls Omtale af denne Brevveksling, som altså ikke kan sidestilles med en egentlig Slægtebog.

Derimod har nærværende Meddeler anden Steds<sup>2)</sup> omtalt, at der i et Slægtebogs-Håndskrift indeholdes en Del, der »er vdskreffuett effter nogett, som haffuer været sl. fru Beathe Hvitfeldz«. Men uheldigvis findes det nævnte Slægtebogs-Håndskrift i Privateje (på Ovesholm i Skåne), så at det ikke er let tilgængeligt for Forskningen; og da jeg i sin Tid opnåede at få det til Låns, var jeg ikke på det rene med, at der endnu her i Landet fandtes egenhændige Slægtebogs-Optegnelser af Beate Huitfeldt, og kunde derfor ikke foretage nogen nærmere Sammenligning mellem dem og Ovesholm-Håndskriftet. Om en sådan Sammenligning vilde give noget Udbytte, kan derfor ikke siges. Ovesholm-Håndskriftets Udtryk: »nogett, som haffuer været sl. fru Beathe Hvitfeldz«, kan jo ikke påstås at være særlig koncist; og når Håndskriftet ikke længe efter at have citeret dette »nogett« omtaler 3 Duge, som en anden Adelsdame havde lånt Beate Huitfeldt, og som denne havde benyttet ved sine personalhistoriske Undersøgelser<sup>3)</sup>, er der ikke Tale om, at disse Duge nævnes i hendes bevarede egenhændige Optegnelser. Men endvidere er der, som tidligere anført<sup>4)</sup>, den uheldige Omstændighed ved Ovesholm-Håndskriftet, at det er tvivlsomt, både hvor langt i Håndskriftet dets påståede Afhængighed af Beate Huitfeldt har strakt sig, og om dets Kilde har været affattet i hendes egen Levetid.

Når det drejer sig om at finde egenhændige personalhistoriske Optegnelser af Beate Huitfeldt, må det siges, at medens der for Lisbet Huitfeldts Vedkommende er påtruffet et ret betydeligt Materiale af autentiske egenhændige Breve som Hjælp til at identificere hendes Hånd, er man for Beates Vedkommende mindre heldig stillet. Nærværende Meddeler mindes i alt Fald ikke at have set mere end ét Aktstykke, som helt igennem er skrevet med hendes Hånd, nemlig den ene af de ovenfor omtalte 2 Kvitteringer, der findes i det

<sup>1)</sup> S. 2.

<sup>2)</sup> Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 9.

<sup>3)</sup> Se det sidst anførte Sted.

<sup>4)</sup> Anf. St. S. 9 f.

tidligere citerede Håndskrift i Uppsala<sup>1</sup>). Det er da et Held, at hendes Hånd viser i alt Fald ét ganske karakteristisk Kendetegn, nemlig den ret ejendommelige Form, som hendes store E'er har. Men endvidere kan der, som vi straks skal komme tilbage til, foruden personalhistoriske Optegnelser af hende selv påvises lignende Optegnelser skrevne med en Hånd, der aldeles utvivlsomt tilhører en Mand, som har stået i hendes Tjeneste.

De egenhændige Optegnelser af Lisbet Huitfeldt fandtes, som vi så', i Bindet »Collect. geneal. Dan.« i Rigsarkivet. Det samme Håndskrift indeholder ligeledes ikke så få Optegnelser skrevne af Beate Huitfeldt; men da disse dér, hvor de findes samlede i et lidt større Omfang, for en meget stor Del er skrevne med en meget rystende Hånd og således formentlig tilhører hendes senere Levetid, kan der være Grund til først at omtale et andet Håndskrift, hvori hendes Hånd gør et adskillig kraftigere Indtryk.

Det drejer sig her om et Håndskrift i den nu til det kongelige Bibliotek overgåede Ledreborgske Håndskriftsamling, nemlig Fol. 421. For c. 13—14 År siden, da Håndskriftet endnu fandtes på Ledreborg og nærværende Meddeler første Gang havde det til Låns, indeholdt det foruden den da i Bindet fastsiddende Del tillige 7—8 Ark, der lå løse, men nu viser sig at være fastsyede i det, hvad der naturligvis kan være en praktisk Foranstaltning, når det gælder om at bevare de pågældende Ark, men unægtelig i ikke ringe Grad forvansker Håndskriftets Karakter. Disse tidligere løse Ark, der nu udgør Håndskriftets Begyndelse, viser sig nemlig at være skrevne af Mænd, der i Midten eller Slutningen af det 17. eller i Begyndelsen af det 18. Århundrede beskæftigede sig med Adelens Personalhistorie: Ålborg-Bispen Jens Bircherod († 1708)<sup>2</sup>), Peder Jensøn Lucoppidan († 1717) og især Niels Juul Axelssøn<sup>3</sup>). Derimod er den oprindelige Del af Håndskriftet ikke så lidt ældre. Den er indhæftet i et Pergaments Omslag, der er taget af et middelalderligt latinsk glosseret Håndskrift af romerretligt Indhold. I dette Omslag findes 18 Folioark, som først er blevet oplukkede og derefter beskrevne af et Par Hænder fra c. 1600 tværs over den således fremkomne Forside<sup>4</sup>). Indholdet har for største Delen Stamtavleform,

<sup>1</sup>) Ovfr. S. 2, det dér i Note 1 nævnte Løbe-Nr. 69. Fotografi af dette Brev findes i Rigsarkivets Samling af Hænder.

<sup>2</sup>) Om hans Bidrag til Håndskriftet se Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 18.

<sup>3</sup>) Om dennes personalhistoriske Interesse se Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 5 (med de dér anførte Steder) og 16 ff.

<sup>4</sup>) At det er denne Del alene, der har udgjort Håndskriftets oprindelige Indhold, ses også af, at Håndskriftet er forsynet med 2 Titelblade, det ene formentlig skrevet af Andreas Højer († 1739) og nu indsat allerforrest i Hånd-

idet Navnet på hver Person eller hvert Ægtepar er indført i en lille Cirkel<sup>1)</sup>, som så er forenet med den pågældendes Forældre eller Børn ved en Dobbeltstreg; men til disse Stamtavler er der jævnlig føjet Bemærkninger, der har Form som almindelig Tekst.

De omtalte 18 Ark er i alt væsentligt skrevne med 2 forskellige Hænder. Den ene Hånd, der har skrevet det allermeste af de første 7 Ark, er identisk med en Hånd, der har skrevet en tidligere<sup>2)</sup> omtalt Anmodning, som Beate Huitfeldt i 1604 har fremsat om at få en Stævning udstedt. Denne Hånds Indehaver må altså have tjent Beate Huitfeldt og har utvivlsomt også udført sit personalhistoriske Arbejde i hendes Tjeneste. Allerede på det første af disse 7 Ark kan man dog træffe en lille Tilføjelse med Beate Huitfeldts egen Hånd<sup>3)</sup>, og det samme er Tilfældet på adskillige af de andre Ark, som Skriveren har skrevet, f. Eks. i ikke helt lille Omfang på det andet Ark. Af det 8. Ark har Beate Huitfeldt egenhændig skrevet vistnok omtrent Halvdelen; og alle de følgende 10 Ark er skrevne helt af hende selv, når undtages, at der kan findes en eller anden med en anden Hånd skreven Tilføjelse<sup>4)</sup>.

Det vil heraf ses, at det er et ikke helt ubetydeligt Arbejde, Beate Huitfeldt har udført; og om hendes Interesse for sin egen Slægt vidner det, at hun på flere af Stamtavlerne (der omfatter ikke blot den pågældende Stamfaders agnatiske, men også hans kognatiske Descendens) har fået indført sine Forældre og sig selv og sine Søskende, undertiden med Børn<sup>5)</sup>. I hvilken Grad det drejer sig om et originalt Arbejde fra hendes Side, kan dog måske være tvivlsomt; og i alt Fald er det jo ovenfor nævnt, at hun har modtaget Efterretninger fra Søsteren Lisbet. Beate Huitfeldt henviser nogle Gange til »Slægtbogen«, engang på en sådan Måde, at det må dreje sig om en af hende benyttet Kilde, når det hedder: »men slegt-bogn forklarer icke, hor ner det er<sup>6)</sup>«. Og skønt hendes Udtryk er lidt mindre klare på et Par andre Steder, hvor hun nævner »Slægte-

---

skriftet, og det andet skrevet af Johan Ludvig Holstein selv, og at de begge i deres Indholdsangivelser kun omtaler denne ældste Del af Håndskriftet.

<sup>1)</sup> Det er vel en Anordning med tilsvarende Rundkredse, der menes, når Beate Huitfeldt i et Brev til Sophie Brahe taler om, »det, du szende mig med di trinde kringeler« og om »thend szlectebog, du szende mig med de trinde kringler« (Hist. tidskr. f. Skåneland II. 56, 57).

<sup>2)</sup> Ovfr. S. 2 Note 1.

<sup>3)</sup> Den lyder: »hade en Kromdigæ«.

<sup>4)</sup> Sophie Below har således skrevet et Par Ord på den hele Rækkes 17. Ark.

<sup>5)</sup> Stamtavlernes Ark 5, (10 kun for hendes Moders Vedkommende), 14, 15, (16 kun for hendes Faders Vedkommende) og 17.

<sup>6)</sup> Stamtavlernes Ark 10.



bogen<sup>1)</sup>, må der vist også dér være Tale om en af hende benyttet Kilde og ikke om et andet Arbejde af hende selv.

Vil man spørge, om Beate Huitfeldts Arbejde i Ledreborg-Håndskriftet senere er blevet benyttet af andre, ligger det nær først at tænke på hendes Sønneson, den i Skåne i 1657 faldne Knud Ulfeldt Christopherssøn, der, som omtalt anden Steds af nærværende Meddeler<sup>2)</sup>, har ejet en Slægtbog<sup>3)</sup>, hvoraf han selv har skrevet ikke ubetydelige Dele. I dette hans Slægtbogs-Håndskrift forekommer ikke få Stamtavler, der rent skematisk er opstillede på samme Måde som Beate Huitfeldts i Ledreborg-Håndskriftet — en Opstillingsmåde, som man langt fra træffer i alle Slægtbogs-Håndskrifter. Men Stamtavlerne i Knud Ulfeldts Håndskrift vedrører som oftest andre Familier end Beate Huitfeldts Stamtavler; og når de angår de samme Familier, er Indholdet på de 2 Steder i Regelen ikke identisk. Kun den allerførste Stamtavle i Knud Ulfeldts Håndskrift (over Familien Hack) viser så nær Overensstemmelse med den tilsvarende Stamtavle hos Beate Huitfeldt, at den sidste Tekst utvivlsomt har været den direkte eller indirekte Kilde for Knud Ulfeldt<sup>4)</sup>.

Derimod lader der sig anden Steds påvise en dog noget stærkere Benyttelse af Beate Huitfeldts Stamtavler i Ledreborg-Håndskriftet. Der findes i den Rostgaardske Samling på Universitetsbiblioteket et Håndskrift, der ifølge sit Titelblad indeholder »Stamtavler over adskillige danske adelige Familier samlede efter Alphabetet og udtagne af Præsident Peder Resens egen Original af hans store Værk om danske adelige Familier<sup>5)</sup>. Det citerede Resen'ske Værk gik tabt ved Universitetsbibliotekets Brand 1728; men det omtalte Rostgaardske Håndskrift (der viser sig at være skrevet af Morten Haugegaard<sup>6)</sup>) og senere atter er blevet afskrevet i Ny kgl. Saml. 4to 1282) indeholder bl. a. 6 Stamtavler, der viser så nært Slægtskab med 6 af Beate Huitfeldts 18 Stamtavler i Ledreborg-Håndskriftet, at

<sup>1)</sup> Sstds. Ark 11, 15 (her 2 Gange). Derimod er det vel ikke udelukket, at det er hende selv og ikke en for hende afskreven Kilde, der på et af de af Skrивeren skrevne Ark (Ark 3) i Løbet af 3 Linier 3 Gange anvender Udtrykket »vy« (o: vi). Og når det på et af de af hende selv skrevne Ark (Ark 17) hedder om en Mand, at han »hade saa mange børn, jeg kand icke skriffue hale den affkom«, er det jo utvivlsomt hende selv, der i et Anfald af Træthed eller af Mismod over Pladsmangel har opgivet Ævred.

<sup>2)</sup> Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 332.

<sup>3)</sup> Ny kgl. Saml. Fol. 779.

<sup>4)</sup> Ledreborgske Saml. Fol. 421, Stamtavlernes Ark 10. Ny kgl. Saml. Fol. 779 Bl. 2 b—3 a.

<sup>5)</sup> Rostgaardske Saml. 4to 44.

<sup>6)</sup> Jfr. om denne ovfr. S. 11 Note 4.

disse sidste må have været den ganske vist indirekte Kilde til de tilsvarende Stamtavler i det Rostgaardske Håndskrift<sup>1)</sup>).

Foruden Beate Huitfeldts Slægtbogs-Optegnelser i Ledreborgske Håndskriftsaml. Fol. 421 findes der, som ovenfor<sup>2)</sup> anført, også Optegnelser af hende i det tidligere af Klevenfeldt ejede Håndskrift »Collect. geneal. Dan.«. Det er allerede nævnt, at i alt Fald en stor Del af, hvad hendes Søster Lisbet Huitfeldt har indført i dette Håndskrift, har været bestemt til direkte Belæring for den yngre Søster Beate, og at denne sidste ikke sjældent har knyttet Rand- eller andre Småbemærkninger til den ældre Søsters Tekst<sup>3)</sup>).

Foruden disse Beate Huitfeldts kortere Småtilføjelser til Søsterens Fremstilling er følgende Dele af Håndskriftet »Collect. geneal. Dan.« skrevne af Beate Huitfeldt: en Påtegning på Bl. 33 b; Bl. 57 a—b; de tidligere<sup>4)</sup> omtalte Linier nederst på Bl. 86 a; Bl. 120 a—121 b og (i umiddelbar Fortsættelse deraf) Bl. 133 a—b. Heraf er dog Påtegningen på Bl. 33 b ganske kort<sup>5)</sup>; Linierne på Bl. 86 a fylder heller ikke meget<sup>6)</sup>; og Bl. 57 a—b indeholder kun en Afskrift af et Brev af År 1462<sup>7)</sup>. Af egentlige Slægtbogs-Optegnelser bliver da tilbage Bl. 120 a—121 b og Bl. 133 a—b, og heraf er, som tidligere<sup>8)</sup> antydnet, Bl. 121 a—b og 133 a—b (ligesom i øvrigt Tilføjelsen på Bl. 33 b) skrevet med en meget rystende Hånd og altså rimeligvis i den skrivendes senere År. Affatteren taler undertiden i 1. Person og siger således et Sted: »det wed ieg iicke«<sup>9)</sup>, men bruger også et Par Gange Ordet »vi«<sup>10)</sup>, således når det hedder: »Nu wiille wy gaa thiill miin farmoder slegt; Erick Olsen, som kaldes Blaa, han

<sup>1)</sup> Rostgaardske Saml. 4to 44 Bl. 75 (Jernskæg), 97 (Krummedige), 172, 174 og 175 (alle 3: Trolle) og 182 (Ulfeldt) (eller Ny kgl. Saml. 4to 1282, henholdsvis S. 157, 203—4, 357—58, 365—66, 369—70 og 385—86) svarer til følgende af Beate Huitfeldts Stamtavler i Ledreborgske Saml. Fol. 421: henholdsvis Ark. 16, 14, 13, 11, 12 og 17.

<sup>2)</sup> S. 13, 16.

<sup>3)</sup> S. 14, 13.

<sup>4)</sup> S. 13.

<sup>5)</sup> Den lyder kun: »Dette er Mærkurdens frues xvi aner«.

<sup>6)</sup> De lyder: »Her skall spørís, om kong Karll wor 2 gang gifft, om Lisbet Trolle er och komen eter fru Bergte, der had kong Karll«.

<sup>7)</sup> Det drejer sig her om et Brev, der er gengivet efter denne Afskrift i Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis 2. Række I Nr. 1576, uden at Udgiveren dengang var på det rene med, hvem der havde skrevet Afskriften.

<sup>8)</sup> S. 16.

<sup>9)</sup> Bl. 121 b.

<sup>10)</sup> Bl. 120 a.—Bl. 133 b nævner den skrivende »wy sell« blandt de Slægter, der nedstammer fra Hr. Erik Valdemarssøn.

wor min faders moders fader«<sup>1)</sup>. Det ses her, at den talende må være en Datters Sønnebarn af Erik Olufssøn Blaa, så at Tanken herved blandt andre henledes på en af de 2 Huitfeldt-Søstre som Forfatteren<sup>2)</sup>.

---

Her skal endnu meddeles en Fortegnelse over samtlige ovenfor nævnte Håndskrifter med Angivelse af de Steder, hvor de omtales:

**Rigsarkivet:**

Gen.-her. Selsk., Gener. Fol. 73: S. 2, 3, 4, 5, 6 f., 9, 10 f., 12.  
do Gener. Fol. 74: S. 10.  
MS. Alm. dansk-norsk Personalhist. Nr. 15 (Sophie Belows Slægtetog): S. 11.  
do 20 (Klevenfeldt, »Collect. geneal. Dan.«): S. 12—14, 16, 19 f.

**Det kongelige Bibliotek:**

Thottske Saml. Fol. 1079: S. 3, 4, 5, 6, 7, 9 f., 12.  
do 4to 1882—83: S. 3.  
do 8vo 560: S. 8.  
Ny kgl. Saml. Fol. 771 f: S. 5.  
do Fol. 772: S. 2 f., 4 ff., 7—10, 12.  
do Fol. 779: S. 18.  
do 4to 1275: S. 10.  
do 4to 1282: S. 18 f.  
Ledreborgske Håndskriftsaml. Fol. 421: S. 16—19.  
do Fol. 423: S. 10.

**Universitetsbiblioteket:**

Rostgaardske Saml. Fol. 26, J: S. 11, 12.  
do 4to 44: S. 18 f.

**Sorø Akademis Manuskriptsamling:**

Nr. 164, Under-Nr. 9: S. 9.

**Landsarkivet i Lund:**

Danska geneal. m. m. 2: S. 14.  
do 3: S. 3, 7.

**Universitetsbiblioteket i Uppsala:**

S. 51, »Jakob von Engeströms Samling om Skåne. 1«: S. 1 f., 12, 13, 16.

**Biblioteket på Ovesholm:**

Slægtetog: S. 15.

---

<sup>1)</sup> Bl. 133 a.

<sup>2)</sup> Jfr. Danm. Adels Aarvog 1888 S. 85, 1887 S. 217, 219.

---

## Slegten Vleugel (Wleugel) i Danmark 1675—1862.

Samlet av avdøde

**Jens Schanche Vleugel;**

oversat fra svensk og bearbejdet av

**Johan Severin Wleügel.**

Slegten nedstammer antagelig fra Westflandern og fra det lille sted Vleugelhoek like ved den franske grense og den franske by Bailleul. Vleugel, hollandsk ord for vinge, og hoek, hollandsk ord for krok, hjørne. I det 17de aarh. og baade før og efter den tid var det ikke ualmindeligt, at en slegt, naar den hadde naadd en viss velmagt og anseelse, byttet sit virkelige navn med navnet paa det sted, hvorfra slegten stammet.

Det har ikke lykkedes hverken i Holland eller i Belgien at opspore nogen nulevende slegt med dette navn. Angaaende slegten Vleugels, der muligens har samme oprindelse som denne slegt, har man gjennem et genealogisk bureau i Haag faat oplysninger, dels om en ingeniør hos Generalstatene aar 1629 Jacques Vleugels, dels om en doct. jur. Diederik Vleugels, raadmand og advokat, født i Bergenop-Zoorn, 1636, død i Haag 1717, dels ogsaa om en doct. jur. Jacob Vleugels, borgermester og raadmand i Tholen, befuldmægtiget raadmand og admiralitetsraad ved admiralitetet for Zeeland, født i Haag i 1592, død i Middelburg 1648, samt fra Belgien ifølge Almanach royale officiel, Aargang 1900, en F. Vleugels, kommunal tjenestemand i Nordenwayck (arrond. adm. de Turnhout).

### FØRSTE SLEGTLED.

Ifølge en slegtslegende kom Peter Carlsen Vleugel til Danmark i 1676, sammen med Cornelis Maartenzoon Tromp. Tromp blev samme aar dansk generaladmiral og høieste befalingsmand for den danske flaaete. Det er meget antagelig, at Tromp i sin nye stilling ønsket at omgi sig med nogen av sine prøvede underbefalingsmænd, og i forveien hadde underhandlet derom med den danske regjering.

I de danske sjøofficersruller findes Peter Carlsen Vleugel optat som kaptein (svarende til nuværende kommandørkaptein) med tillægget: Hollænder. Dette tillæg behøver ikke motsi hans nedstamning fra Vleugelhoek, idet den del av Westflandern, hvor Vleugelhoek er beliggende gjennem freden i Münster (Westfalerfreden) aar 1648 kom til at tilhøre republikken De forenede Nederlande.

Efter H. C. Gardes efterretninger om den dansk-norske sjømagt og den danske flaaates bemandingslister kommanderte Peter Carlsen Vleugel i aarene 1676—77 fregatten »Den Spraglede Falk«, ogsaa kaldet »Kongens Jagt«, i aarene 1677—79 linjeskibet »Lindormen« og i aarene 1680—82 linjeskibet »Guldenlew«. Med »Den Spraglede Falk« paa 16 kanoner deltok han i sjøslaget ved Øland den 1. juni 1676, og var paa kryssning i Østersjøen under slaget ved Kjøgebugt den 1. juni 1677, efterat han den 22. mai 1677 hadde faat kongelig befaling om at slutte sig til den hollandske flaaates konvoi med sine tre fregatter, for sammen med den at begi sig til Norge eller mot fienden.

Med »Lindormen« paa 52 kanoner og bemandet med 200 sjømænd og 50 soldater erobret han aar 1679 sammen med to andre danske krigsskib det svenske krigsfartøi »Laxen« paa 54 kanoner og 250 mand. Han døde i 1687. I det Danske Rigsarkiv og Underadmiralitetets skiftebog i 1687 fol. 79—86 findes bo-optegnelse og arveskifte efter Peter Carlsen Vleugel. Boets debet og kredit balancerte paa omtrent samme beløp, og enken *A n n e C o r n e l i s D a a t e r* fik beholde boet paa betingelse av at hun betalte dets gjæld. Hun har, hvad der fremgaar av navnet, likesom den første hustru antagelig været av hollandsk byrd. Hans første hustru døde aar 1679.

#### ANDET SLEGTLED.

*J o h a n* eller *J a n P e t e r ( s e n ) V l e u g e l*. Peter Carlsen Vleugels eneste søn var født aar 1670, antagelig i Holland, og besøkte i tiden for farens død 1687 Ostindien (formodentlig Trankebar). Trankebar, som var dansk besiddelse i aarene 1620 til 1845, var i denne tid en særdeles livlig havneby. Hans besøk her maa ha været ganske langvarig, da hans eneste barn fødtes der i aaret 1693. Han blev gift formodentlig i 1692 med *M a r i a G e r m a n n*, som var født aar 1672 og antagelig var av dansk nationalitet, idet hun er indtegnet som tilhørende Garnisonsforsamlingen i Kjøbenhavn fra aar 1690.

Efter H. C. Gardes efterretninger II, s. 47, kommanderte maanedskaptein *J. P. Vleugel* orlogsskibet »Engelen« paa 50 kanoner og 281 mand. »Engelen« tilhørte den eskadre som blev utrustet i mars 1700. (Betegnelsen »maanedskap« foran titelen brukte man i Danmark nu og da at tildele sjøofficerer av lavere grad for at de derigjennem kunde bli stabsofficerer og saaledes faa kommandoen paa et linjeskib). Han blev utnævnt til denne stilling den 29. mars s. a. Han døde i aar 1706, antagelig av en tropisk sygdom under en ekspedition med samme fartøi til dansk Vestindien. Hans enke, som døde i 1731, giftet sig igjen i 1709 med *K n u d J a c o b*

sen Tommerup, født 1664, død 1739, sogneprest ved Helligaandskirken i Kjøbenhavn, og havde med ham en datter Johanne Tommerup, født 1710, død 1740, som blev gift i 1730 med justitsraad Johan Eskilde Falsen til Søboe. Forsøk paa at faa nogen nærmere oplysninger om J. P. Vleugel under hans ophold i Ost- og Vestindien i Det Danske Rigsarkivs akter vedrørende Danmarks kolonier sammesteds, maatte opgives, da aktene var meget ødelagt av termitter. Saavidt man vet, hadde Johan Peter(sen) Vleugel bare et barn med Maria Germann, nemlig:

#### TREDIE SLEGTLED.

Peter Johan Vleugel, som var født i 1693 i Trankebar i Ostindien. Han blev indskrevet ved Kjøbenhavns universitet 2. aug. 1710; aar 1712 traadte han ind i fortifikationen som underkonduktør, fik karakters fuldmagt som premierløjtnant ved grenaderkorpset i 1716, blev premierløjtnant ved samme korps den 25. dec. s. a. Han blev kaptein ved infanteriet 18. jan. 1723, samt utnævnt til kaptein ved livgarden til fots og kompanichef 2. juni 1730. 18. mars 1733 blev han oberstløjtnant og kommandant paa Munkholmen ved Trondhjem. 28. oktober 1749 blev han utnævnt til oberst. Der findes meddelelse om, at han har deltat i den Store Nordiske Krig 1709—20, men noget nærmere derom vet man ikke. Han blev gift 7. mars 1732 i Kjøbenhavn med Agnetha Schumacher, datter av taxator ved toldkammeret i Kjøbenhavn Cornelius Schumacher, død 1726, som tilhørte den Haderslevske gren av slekten Schumacher. Hans hustru døde 21. dec. 1746 (antagelig efter en barselseng) og blev begravet 29. i samme maaned paa Trondhjems domkirkegaard. I tiden 1733—46 hadde hun faat ikke mindre end 12 barn, av disse døde 6 i en alder av 1—5 aar og to i en alder av 10—20 aar. 16. okt. 1752 døde P. J. Vleugel av slag. I arkivet har man fundet et brev fra ham forseglet med et segl, hvori er fundet et vaaben, som meget ligner det som hans søn antok ved sin adelsutnævnelse i Danmark 1782. Man har ingen grund til at anta, at slekten tidligere er blit adlet. Det er derfor sandsynlig, at slekten, hvad der paa den tid ikke var ualmindelig, hadde sit borgerlige vaaben som den ogsaa benyttet efter at den var blit adlet. Peter Johan Vleugel og hans hustru Agnetha Schumacher hadde følgende barn som naadde nogen alder:

#### FJERDE SLEGTLED.

1. Christian Friederich Vleugel, født 3. nov. 1733. Han blev 17. febr. 1751 sekondløjtnant ved gardekompaniet i Trondhjem. I Munkholmens arkiv ved Bing Buch meddeles, at da oberst Vleugel var øverstkommanderende i Trondhjem, blev en



av hans sønner, Christian Friederich, utkommandert til Munkholmen som vagthavende løytnant der. Ved siden av kommandanten bestod Munkholmens besætning av 1 løytnant, 1 underofficer og 18 menige, som efter tur blev beordret dit fra Trondhjems garnisonskompani. Mens Christian Friederich var løytnant paa Munkholmen, befandt sig blandt fangene kaptein og kammerjunker *Bendix v. Ahlefeldt*, (se: *Louis Bobé, Slægten Ahlefeldt*), som sat fængslet paa grund av en kjærlighetshistorie med Fredrik V's søster Louise. Under sit fangenskap hadde han igjen en kjærlighetshistorie, denne gang med kommandantens datter *Marie Christine Buch*, og fik med hende en datter. Ahlefeldt vovet et flugtforsøk, og Vleugel synes at ha været ham behjælpelig med det, idet han som sedvanlig om aftenen laaste fangenens dør, men efterat Ahlefeldt hadde gjemt sig utenfor. Planen blev imidlertid røbet, og kommandant Buch som maatte skrive indberetning om affæren, berørte saken saa forsigtig, at Vleugel slap for straf, men antagelig fandt Vleugel efter dette opholdet i Trondhjem mindre behagelig, idet han nemlig søkte og fik forflytning til kronprinsens regiment i Kjøbenhavn, hvor han døde 18. jan. 1759.

2. *Johan Peter Wleugel*, blev født 14. febr. 1736 i Trondhjem. Aar 1749 blev han indskrevet i Sjøkadetakademiet i Kjøbenhavn, blev 1755 sekondløytnant, 1758 premierløytnant, 1763 kapteinløytnant, 1769 kaptein, 1778—91 ekviperingsmester ved orlogsverftet, 1781 kommandørkaptein, 1789 kommandør, 1796 kontreadmiral, 1800 viceadmiral, 1812 admiral.

I admiralitets- og kommissariatskollegiet indtraadte han aar 1796 som anden-deputeret, og i 1804 som første-deputeret og præsident, hvilket senere hverv han indehadde til aar 1822. Da den danske flaate var i sterk utvikling i den sidste halvdel av 1700-tallet, nødvendiggjorde dette endel utredninger, og han blev i 1773 medlem av takling- og reguleringskommissionen, 1777 medlem av defensionskommissionen, 1778 medlem av konstruktionskommissionen, 1785 medlem av kommissionen for en fuldstændig reparation av den gamle dok, og anlæg av en ny dok, 1784 medlem av magasinenes forraadskommission, 1797 medlem av karantænekommissionen, 1800 medlem av en ny kommission for anlæg av en ny dok, 1804 medlem av pensionskassedirektionen, 1809 medlem av kommissionen for Norges proviantering.

Da han i aaret 1763 hadde faat i opdrag at reise til utlandet for at studere vandbygningskunsten, ansattes han straks ved hjemkomsten som kontrollør ved brobygningene i Helsingør. Siden fik han endel lignende opdrag, han kom saaledes til at reise til øene Føhr og Amrum i anledning av foreslaatte havneanlæg dér, da det var hensigten at drive fiskeri paa Grønland. Videre fik han i opdrag

1774 sammen med kapteinløytnant O. A. Kjerulff at undersøke Eider-mundingen og opgjøre en plan, som gik ut paa en paa-tænkt kanalbygning i Slesvig-Holsten. (Eider-kanalen anlaes aarene 1777—84, og var i sin tid en meget viktig seilled, men efterat Keiser Wilhelmskanalen aapnedes, ligger de deler, som ikke indgaar i denne, tørre). I aarene 1774—76 fik han i opdrag at sætte igang arbeidet med den indre del av Kjøbenhavns red, og oplodning av denne for opmudringen. I 1777 fik han ordre til at gaa med fregatten »Kiel«, som var paa øvelsestogt med kadetter, til Islands østkyst, hvor han kartla og utga sjøkart over nogen av fjordene. Batteriet »Tre Kroner« blev i de følgende aar næsten færdigbygget, med ham som en virksom deltager i planene og utførelsen.

I aaret 1769 utrustedes en eskadre for at tugte Algier, da barbarstatene i Middelhavet var blit en plage for handelsskibene ved sjørøveri og kapervirksomhet. Kontreadmiral F. C. Kaas fik overkommandoen, og Wleugel blev flagkaptein. Algier bombardertes i fem dager, dog uten noget væsentlig resultat. Efterat Wleugel ved Gibraltar hadde overtat kommandoen over fregatten »Christiansøe«, blev han igjen i Middelhavet til der var sluttet fred med Algier, og førte de utløste fanger hjem i 1772. I aaret 1779 kommanderte han fregatten »Bornholm« paa 36 kanoner paa en længre ekspedition i Middelhavet for at beskytte den danske handel.

I aaret 1794 sluttet Danmark en overenskomst med Sverige om, at de ved en fælles flaaete skulde beskytte handelens og sjøfartens frihet i de nordiske farvand. Wleugel blev eksadrechef for den fælles flaaete, bestaaende av 4 danske orlogsskib og 2 fregatter, og 4 svenske orlogsskib og 2 fregatter, de sidste under kommando av oberst, baron Palmqvist. Denne eskadre krydset i Nordsjøen til Doggers bank i tiden fra 13. aug. til 12. sept. 1795, hvorefter den forenede flaaete atter vendte hjem.

Aar 1796 fik han kommando over en flaaeteavdeling, bestaaende av orlogsskibet »Skjold« paa 74 kanoner samt fregatten »Thetis« paa 40 kanoner og briggen »Nidelven« paa 18 kanoner. Med denne avgik han til Nordsjøen i mai for at beskytte Norge mot de engelske kapere, og vendte tilbake i juli s. a. — Danmark, som allerede hadde gjenoptat systemet at konvoiere sine handelsfartøi og derigjennem paadrat sig Englands vrede, lot sig formaa til at indgaa et nyt forbund om væbnet nøytralitet med Rusland, Sverige og Preussen aar 1800. Wleugel blev i den anledning eskadrechef for en flaaete paa 9 orlogsskib, 1 fregat og 2 brigger, og heiste den 16. sept. 1800 sit flag paa orlogsskibet »Neptunus« paa 80 kanoner. Eskadren gik mot englændernes skib i Øresund, men det kom ikke til noget sammenstøt.

Under slaget paa Kjøbenhavns red 1. april 1801 var viceadmiral Wleugel utset til at lede forsvaret, men man vet ikke foranledningen til at den 11 aar yngre kommandør Johan Olfert Fischer isteden blev utset hertil. Ved englændernes bombardement av Kjøbenhavn fik viceadmiral Wleugel fire dager i forveien den 13. aug. 1807 befaling til at reise til Rendsburg i Holsten og træffe forberedelser til at oprette en admiralitetsavdeling der. Han vendte tilbake til Kjøbenhavn efter kongens død i begyndelsen av mai 1808, og indtok sin plads som første-deputeret i admiralitetskollegiet. Den 7. sept. 1807, tre uker efter den engelske hærs landsætning paa Sjælland, undertegnedes Kjøbenhavns kapitulation, og Danmark maatte utlevere hele sin flaate med dens utrustning til England. I den derpaa følgende guerillakrig 1807—14 maatte Danmark derfor begynde at forandre koffardifartøi til krigsbruk, og derefter bygge kanonbaater, kanonjoller og mindre fartøi. I admiralitetskollegiet sat under krigen ved siden av kronprinsen som præses de to militære deputerte viceadmiral J. P. Wleugel, som den 8. jan. 1812 blev utnævnt til admiral, og kammerherre, kommandør Sten Anderssen Bille, som i 1809 blev utnævnt til kontreadmiral, samt de to civile deputerte kammerherre, greve F. Knuth, og generalkrigskommissær C. F. Grove. Ifølge H. C. Garde fortsatte kongen at ha overopsynet med flaaten, hans fornemste raadgiver hermed var J. P. Wleugel. Wleugels militære virksomhet og Billes klokskap og verdenserfaring hadde ganske sikkert sin store andel i den livlige virksomhet, som utvikledes for at organisere det nye sjøforsvar, efterat Danmark hadde mistet sin flaate.

Nogen brev fra admiral J. P. Wleugel til en av hans sønner, toldkasserer og postmester i Risør i Norge, skrevet i aarene 1807—14, citeres her i utdrag, da de i nogen grad belyser tilstanden i Danmark under denne krigsperiode. I brev av 12. juni 1809 skriver han bl. a.

»Her er for nærværende Tiid ganske roeligt, mens endeel Convoyer passerer igiennem Beltet, meget stærkt bevogtet af Kriegsskibe: alting er her overmaade dyrt, for Exempel en Fierding May Smør koster 36 à 37 rd. Brende 18 à 20 rd., endnu hører man intet til at Sverrig vil lukke sine Havne for de Engelske. Revolutionen maatte vel have haft den Hensigt, da man ellers ikke veed hvorfor de arresterede deres Konge og holde ham fangen<sup>1)</sup>: Imidlertid holdes dog Communicationen med Norge ved liige ved Courerer og reysende, og det er med en Courer, at dette Brev vil opgaae til Norge«.

<sup>1)</sup> Frederik VI. pleiet at kalde svenskene for insurgenter i anledning av at de avsatte Gustav IV. Adolf. Danskene var saa optat med sin krig med England, at mange ikke forstod, at den svenske konge holdt paa at bringe sit land til undergang.

I et brev av 3. aug. 1809 skriver han:

»Den Caution, som ieg har indgaaet for Dig, har ieg aldrig tænkt paa at udløses fra, mens naar man er over 73 Aar, saa følger det af Naturens Løb, at den af sig selv vil blive opløst. De 150 rd., som var betalte til General Toldkammeret og de 100 rd. for en Vexel, som ieg har betalt, ere Dig aldeles skienkede og skal ikke tilbage betales; hvad ieg tilforn fra Rendsborg har tilskrevet Dig om en Capital, som jeg ved Deeling med dine Syskende erlagde, [og] blev Din Andeel, er siden den Tiid meget forøget og Renterne bestandig lagt til, det bestaaer altsammen i Kongl. Obligationer a 4 pCto og i transportable Statzfonds som for nærværende er meget fordelagtige. Det vil paa ingen Maade i denne Tiid være passende for Dig at reyse herved, og vilde være usikkert at kunde komme tilbage, og foraarsage mange Udgifter. . . . Man venter Freedden i Tyskland, da Østerrigerne har sluttet Vaaben Stilstand og forlangt Fred, saa den kan haabes snart og have gode Følger efter for det almindelige. Caper Farten bliver ophævet her, det er vel ogsaa et Skridt for at nærme sig til det fredelige, mens Engeland er ikke saa let at tvinge, uden alle kunde blive enige at stoppe hans Handel og afsættelse af Engelske Producter . . .

I et brev av 6. jan. 1814 skriver han:

»Det er længe siden ieg hørte fra Dig, det seniste var med Lieutn. S a n d b e r g af 12te Oktbr. f. A., som nu er  $\frac{1}{4}$  Aar siden; ieg haaber, at Du med Kone og Børn befinde Dem vel, mens ieg frygter, at de ogsaa lider ved den Kornmangel, som hersker i Norge formedelst Opbringelse af Engelske og Svenske Krigskibe og Capere — Meget Korn er afsendt, mens man faaer kuns Efterretning om smaa Quantiteter, som komme lykkelig til Norge. Vi have her vistnok dyrere end i Norge af mange Ting, saasom Oxen Kiød koster nu 3 rd 2 sk. pr. Pund, en Snes Æg 10 rd. vores Smør Vinter Provision har kostet  $7\frac{1}{2}$  rd. pr. Pund eller 420 rd. for Fierdingen. Korn Priserne ere annoterte i Statz-Tidenden. i Mandags den 3de January om Aftenen Kl. 8 reyste Hs. Mayst. Kongen herfra til Fyen til Hingsavl for at være ved Armeen i Fyen eller i Nærheden af den, naar de gaar over til Holsteen eller Synder Jylland, om Vaaben Stilstanden ey bliver forlænget, og som er udløben den 5te January. Ponte Corvo er trænget ind i Holsteen og Slesvig med en Armee af forskiellige Corps paa 60 000 og beleyrer nu Glükstadt og ventes for Rendsborg; den østerrigske Minister er med Kongen som Freds Mægler, medens Kronprintzens af Sverrigs Fordringer ere saa store, og han har Understøttelse af Rusland, Preusen og Engeland — Vores Armee i Holsteen har paa deres Retirade til Rendsborg haft en Battallie, som er indrykket det væsentligste deraf i Stads Tidenden ved at anføre Printz Friderichs Rapport til Kongen; vi have giort mange Fanger og seyret imod stor Overmagt, som vilde forbyde ham Passagen. Grev Bernstorff, som var Minister i Wien, er gaaet som Fredsunderhandler til Frankfort, og derfra maae man vente de bedste Underretninger . . . Dette Brev sendes Dig med Capt. Lieutn. G r o t h s c h i l l i n g, som i tykt Veyr i Kattogat er bleven separeret fra Briggene Samsøe og Segoul som er kommen til Fladstrand for derfra at conveyere Korn Skibe til Norge; han er her holdt tilbage formedelst contraire Vind, naar nu kuns ikke Iis med den indfaldende Vinter hindre ham og flere Skibe, som ligge for med Provisioner til Norge«.

Hvor ilde det var med postgangen under visse perioder av Danmarks krig med England, belyses gjennen nedenstaaende brev datert 19. mars 1814:

»Siden Dit Brev af 12te Octbr f. a. som Maan. Lieutn. Sandberg bragte mig fra Dig, har ieg intet hørt eller spurt, hvorledes Du med Kone og Børn lever, der havde dog vel været nogen Leylighed med Skibe, som gaar til Jylland, at oversende noget Brev med Adresse til en eller anden for at afgive det paa nærmeste Posthuus, Der har været faste Officerer eller Maanedes Lieutenanter paa alle Udskibnings Stæderne, som nok havde besørget det afsendt til mig — Comdr. Fabricius vilde vist ogsaa besørget mig tilsendt enten ved Skibsleilighed eller med Courerer som gaar hertil, mens maaske Du har afsendt Brev, og det kan være tagen af Fienden eller forliist: Du vil nu ventelig have faaet Brev fra December, som skulle gaaet op med Briggen Samsøe, Capt. Lieutn. Grothschilling, som blev her indfrossen, hvilket nu sildigere er opsendt over Land med Frue Kaas, som er reyst herfra i Martz Maanedes Begyndelse . . . Hvorledes er det gaaet i Vinter med Føde Varer for dem, ieg haaber, at de ikke har lidet Mangel, mens faaet hentet fra West Kysten af Jylland imod Slutningen af Aaret; skriv mig snart lidt omstændelig om alting, særdeles hvad Dig og Din Familie angaaer, nu begynder farten over Beltet at blive lidt bedre, saa at man kan faae Brev over Jylland, naar de først komme der, og det vil Du vel ved nogen Umage faae Udveye til, enten over Frederichswærn eller Christiansand; igiennem Sverrig er Postene endnu stoppede fra Norge . . . Vores Pengeforfatning er her yderst slett, Haabet er, at det ved Sparsomhed og Fliid vil blive bedre — Føde Varer ere ogsaa her meget dyre. . .«

I brev av 10. sept. 1814:

»Ieg har længtes efter at høre fra Dig, da her baade er kommen mange Reysende, og eendel Skibe fra Norge deriblandt 3de fra Øster-Risør til Svendborg; ieg har ingen Efterretning fra Dig siden Dit Brev af 12te Octbr. med Maanedes. Lieutn. Sandberg, uden et Brev af 20de Martz, som ieg først bekom den 1ste July, Om ieg ved Leilighed kunde faae Bladet »Tiiden«, saa ville ieg derved faae mange Efterretninger om mine Landsmænd i det gode gamle Norge, mens det ieg meest længes efter, er at vide hvorledes Du lever og hvorledes det er gaaet Dig i Vinter . . . Det nyeste, vi her haver, er at vores Konge er den 5te om Aftenen reyst fra Friderichsberg for at gaae til Wien, er den 7de passert Flensborg om Middagen og den Aften ankommen til Lovisenlund i Nærheden af Slesvig. Med Posten, som er kommen i Dag har vi Efterretning om at Hs. Mayst. er kommen til Altona. Her kommer Daglig Skibe fra Norge, mens Forbuddet imod Samqvem med Norge vedvarer endnu efter Det Svenske Hoffs eller den Svenske Konges Forlangende, og er ikke fra Sverrig tilbagekaldet, endskiøndt Kongen af Sverrig i Vaabenstilstanden har lovet at bede Kongen af Danmark at hæve det strenge Forbud, som han har nødte Danmark til. Det er ret Skade, at Correspondancen saa længe har været afbrudt; Du maatte dog vel kunde treffe enten sikker Skibsleilighed eller Reysende, hvormed ieg kunde faae Brev fra dig. . . en Russisk Armee paa 60 000 Mand under General Benningsen ligger endnu i Holsteen og staaer under Ponto Corvos Disposition. Landet bliver

udpiint, vores Handel ligger stille, dog har vi Haab at Forandring snart maa skee. — Finantzterne ere udtømmede, mange Sollitantere om Tienister, saa at ieg kan ikke raade Dig bedre end at blive hvor Du er og fremdeles stræbe med Redelighed at vinde Brødet for Dig med Kone og Børn, og haabe til Gud som vil hielpe os alle til bedre Tiider . . .«

I brev av 25. okt. 1814:

»Kongen er endnu i Wien, mens forlader den inden denne Maa-neds udgang, hvad han der faaer udvirket veed man ikke endnu . . . Marinen bliver meget reduceret og Armeen ligeledes, mens det er endnu ikke bestemt i Holsteen er Renterne af Kongl. Obligationer ikke betalte i et heelt Aar. . . .«

I brev av 21. august 1818:

»Nu er nok Deres Konge i Trundhiem for at krones, og hvor der er mange Høytideligheder ved saadant Tilfælde og mange Ordener og Belønninger uddeles. Du vil altsaa faae meget nytt at fortælle mig, om Du faaer Tiid dertil, Stortinget vil ventelig ogsaa blive op-hævet, . . . .«

I brev av 24. september 1818:

»Jeg har under 11te Septbr. atter tildeelt Dig 400 rd. som ieg har leveret Din Broder Peter til Dig, det er ikke Rentepenge, da ieg har tildeelt mine Børn alt det som afgav Renter, mens det er op-spart af min Gage, da ieg nu lever mere eenlig, det foregaaende 1000 Rd. var Deeling af en mig af Kongen tildeelt Belønning, som ieg afgav i 2 gange 500 rd. ieg vil ønske, at Gud vil lægge sin velsignelse deri for mine Børn og venter at De vil holde got Huus med dem og ikke komme i Giæld . . . . Høsten vil ieg haabe bliver god for dem i Norge, her har den været temmelig god, mens Straaet kort og lidet Høe, een Tiid var alt fortørret, at de maatte tage Qvæget ind og slagte eendel for ikke at lade det døe af Sult, mens efter Indhøstningen er der falden saa ievnlig Regn, saa at der er kommen brav Græs og føde for Creaturer . . . .«

De personer, som utgjorde admiral Wleugels mere intime omgang, kan man faa meddelelse om gennem fadderne ved hans barnedaaper. Hans mor, født S c h u m a c h e r var en søster av hans svigerfader C o r n e l i u s S c h u m a c h e r, som var gift med en R e i e r s e n, en paa den tid opadstræbende og indflydel-sesrik slegt, og det er hovedsagelig i slegtene Reiersen og Schumacher at de fleste faddere findes. Først kan nævnes svigerfaren Corne-lius Schumacher, født 1703 død 1777, som blev en ganske betydelig mand i datidens Kjøbenhavn. Allerede aar 1726 blev han taxator ved Kjøbenhavns toldkammer. Gjennem sin begavelse og praktiske dygtighet fik han flere vigtige opdrag, bl. a. blev han en av direk-tørene ved Det almene varemagasinet. Ved midten av 1700-tallet begynder hans karriere særlig at ta fat, og han ansees paa den tid som en meget formuende mand. Han er saaledes en av de første



som begynder at bebygge det daværende Fredriksstad, nuværende Bredgade, hvor han lar opføre et prægtig hus, (nu nummer 30). Omtrent samtidig blir han told- og konsumptionsinspektør i Kjøbenhavn. Han faar kommerceraads- og derefter justitsraadstitel. Han søker avsked fra toldinspektørstillingen men blir aaret efter kommitteret i generaltoldkammeret. I 1767 faar han etatsraadtitel og blir i 1768 kommitteret ogsaa i kommerskollegiet.

Blandt yderligere faddere tilhørende familien Schumacher kan nævnes hans fættre og paa samme tid svogere: Jens Reimert Schumacher, f. 1742, † 1774 som regjeringsraad i Vestindien. Peter Christian Schumacher, f. 1743, † 1817, gesandt ved det russiske hof, senere amtmand i Svendborg. Hans Fredrik Schumacher, f. 1750, † 1818, kapteinløjtnant, senere kaptein. (Han opholdt sig nogen aar i Herrnhut ved den derværende brødremenighet, hvor han ogsaa døde). Etatsraad, admiralitetsskretær Lauritz Klingberg, f. 1728, † 1795, og hans hustru Catarina Elisabeth, født Schumacher. Konferensraad Hans Fredrik Trant, f. 1738, † 1798 og hans hustru Cornelia, født Schumacher. Major Johan Christian von Barth, † 1801, samt hans hustru Agnete, født Schumacher.

Videre følgende medlemmer av slegten Reiersen: Kommandørkaptein Christian Reiersen, f. 1710, † 1764. Kommerceraad Peter Reiersen, f. 1713, † 1793. (Hans hustrus morbror). Daværende sekretær, senere etatsraad, donatoren, stifter av det Reiersenske fond Niels Lunde Reiersen, f. 1742, † 1795. Anna Dorothea Reiersen, f. 1745, † 1826, og hendes mand justitsraad, postkontrollør Bastian Hammond, † 1809. Amsforvalter Hans Peter Reiersen, f. 1750, † 1805. Konferensraad Holger Christian Reiersen, f. 1746, † 1811. Kontreadmiral Christian Fredrik Pontoppidan, f. 1738, † 1816, og hans hustru Lovise, født Reiersen, f. 1750, † 1816. Kancelliraad Carl Christian Clauswitz, f. 1734, † 1795, og hans hustru Hedevig Sophie, født Reiersen. Kammersekretær Fredrik Ulrik Bertelsen og hans hustru Christiane Catharine, født Reiersen, f. 1759, † 1825. Etatsraad og deputeret i admiralitetet Henrik Wium, f. 1704, † 1770, og hans hustru Lovise, født Reiersen, f. 1719, † 1799.

Blandt yderligere slegtsfaddere kan nævnes hans søster Maria Cornelia Wleugel, og Sophia Elisabeth Wleugel, samt den sidstes mand, professor Herman Treschow, samt hans moster fru Breitendick, og hendes mand Christian

Breitendick, f. 1702, † 1775, dansk berømt musiker og organist ved Nicolaikirken.

Blandt øvrige faddere staaende utenfor den egentlige slegt kan nævnes: Konferensraad Michael Treschow. Kontreadmiral Friederich Christian Kaas, i aarene 1775—84 den danske flaates øverstbefalende. Kaptein Henrik Gerner, den fremstaaende skibsbygger ved orlogsverftet i Kjøbenhavn. Professor Mathias Saxtorph, den bekjendte gynekolog, Kommandør, senere kontreadmiral Johan Cornelius Krieger. Kaptein, senere viceadmiral Johan Olfert Fischer.



Blandt kongelige udmerkelser som admiral Wleugel har faat kan nævnes at han den 22. mars 1782 blev adlet med følgende vaaben: Et tverdelt skjold med hjerteskjold i guld, hvori to korsvis stillede kanoner under to sorte ørnevinger. Det store skjolds øverste felt er delt i sølv og rødt. Det nederste felt er blaåt hvori findes tre røde hjerter. Paa hjelmen er en krone hvorover to korsvis stillede stangkuler mellem to sorte ørnevinger. Hjelmdække av skjoldets farver. 18. dec. 1801 fik han Dannebrogordenens storkors, 28. jan. 1812 Dannebrogsmændenes hederstegn, og 29. okt. 1817 blev han utnævnt til ridder av Elefantordenen, hvormed fulgte titelen Excellens.

Johan Peter Wleugel døde den 4. og blev begravet den 10. jan. 1825. Det kan anføres, hvad sogneprest A. K. Holm ved Holmens kirke uttalte om ham ved begravelsen:

(han var:) »... ved grundig moden Dømmekraft, ved et rigt Forraad af Kundskaber og Erfaringer, ved utrættet Virksomhed, ved koldt og roligt Overlæg, ved Standhaftighed i sine Beslutninger, ved reen Følelse for Sandhed, Ret og Ære, ved Sindighed, Godmodighed, Oprigtighed og Trofasthed, ved Mod og Kraft, ved Kierlighed til

Gud og Kongen og Fædrenelandet, uden Bram, uden Forfængelighed, ved at forstaae at lyde og at byde, æret, elsket af Foresatte, Medarbeidere og Undergivne, af Krigeren og af Borgeren.»

Viceadmiral C. F. Wandel siger bl. a. om ham i sit i 1915 utgitte arbeide om sjøkrigen i 1807 —14 at han altid omtaltes for sin ædle karakter og sin store velgjørenhet.



Admiral Johan Peter Wleugel som yngre.  
Efter maleri av Chr. Aug. Lorentzen (Frederiksborg).

Den danske sjøofficer Hans Birch Dahlerup beretter i: »Mit Livs Begivenheder 1790—1814« utgit av hans sønnesøn Joost Dahlerup, mere anekdotemæssig om et par personlige sammentræf han i sin ungdom hadde med ham i tjenesten, saaledes:

»Aar 1815. Den næste Morgen gik jeg til den første Deputerede i Admiralitetet, Admiral Wleugel, for at han ikke skulde være ubekjendt med, at jeg havde directe indgivet Ansøgning til Kongen.

Det var omtrent kl. 9, altsaa temmelig tidlig at begiære Audients, og da det var en Referatsdag, var det udenfor Sædvane at komme til den første Deputerede. Den gamle Admiral var smækvred over, hvad han kaldte min Paatrængenhed, at uleilige ham saa tidligt om Morgen og paa en Referatsdag. Jeg forklarte ham i al Beskedenhed Omstændighederne. Jeg bad ham tilgive mig min Dristighed; jeg vidste at Referatet for Kongen begyndte Kl. 9, og jeg havde anseet

det for min Pligt, at melde Hs. Excellence om den indgivne Ansøgning. Dermed var da Sagen endt, og om Eftermiddagen havde jeg min Reisepermission.«

Johan Peter Wleugel blev gift 14. dec. 1763 med Maria Sophia Schumacher, f. 6. juli 1744, datter av den tidligere nævnte etatsraad Cornelius Schumacher og



Admiral Johan Peter Wleugel som ældre.  
Efter oljemaleri av ukjendt kunstner (Privateie).

Elisabeth Reiersen. Hans hustru døde 12. febr. 1790.  
12 Børn, se: Femte Slegtled.

3. Maria Cornelia Wleugel, f. i Trondhjem, og døpt 8. nov. 1738. Hun levet ugift i Kjøbenhavn og døde her 1797.

4. Sophia Elisabeth Wleugel, f. 18. dec. 1744, og blev 10. august 1774 gift med Herman Treschow, som da var prest ved Garnisonforsamlingen (Holmens kirke) i Kjøbenhavn. Treschow var født 11. dec. 1739 i Vaage prestegjeld i Norge og blev efter nogen utenlandsreiser i aarene 1768—72 til Tyskland, Frankrike og Italien professor i teologi ved Kjøbenhavns universitet i 1773. Baade Treschow og hans hustru døde i 1797, og efterlot kun en søn Herman, f. 1780, † 1839 som kancellist i statsdepartementet i Kjøbenhavn.

## FEMTE SLEGTLED.

1. Cornelius Wleugel. F. i Kjøbenhavn 16. okt. 1764, blev sjøkadet i 1778, sekondløjtnant i den dansk-norske marine i 1782, premierløjtnant i 1789, kapteinløjtnant i 1796, kaptein i 1803, kommandørkaptein i 1810, kommandør i 1815, og kontreadmiral i 1828. I aarene 1788 til 1791 bistod han sin far med administreringen av orlogshavnen. 1791—94 interimsekvipagemester,



Kontreadmiral Cornelius Wleugel.  
Efter pastelmaleri (Privateie).

i 1796 paa en ekspedition med linjeskibet »Sophie Frederikke«, i aarene 1797—98 førte han et koffardiskib og var derefter paa en ekspedition med orlogsskibet »Oldenburg« til St' Helena. I aarene 1799—1801 var han paa en ekspedition med fregatten »Havfruen« i Middelhavet under kaptein Joost van Dockums kommando.

Da de politiske forhold i Danmark i begyndelsen av aaret 1801 begyndte at bli mørkere, hjemkaldtes de i Middelhavet stationerte krigsfartøier, men alt før »Havfruens« hjemkomst var slaget paa Kjøbenhavns red blit utkjæmpet, og han kom saaledes ikke til at være med i denne strid. I 1802 var han chef for briggen »Nidelven«

paa krydsning i Nordsjøen, i 1804 chef for fregatten »Fredriksværn« som var vagtskib i Øresund, i 1805 chef for skonnerten »Ørnen« i evolutions-eskadren.

Ifølge Garde var i slaget ved Kjøbenhavn 1807 mot englænderne kaptein Cornelius Wleugel kommanderende paa blokskibet »Mars« paa 60 kanoner og 363 mand. Dette fartøi blev forankret mellem »Tre Kroner« og Kalkbrænderiet ved siden av fregatten »St. Thomas«, kommandert av kaptein H. S t e p h a n s e n. Blokskibet »Mars«



Kontreadmiral Cornelius Wleugel.  
Efter en pennetegning (Privateie).

blev da ved siden av stykprammene og bombarderdivisionen beskyttet av 15 bombarderfartøier og brigger. Englænderne blev, efter at der var kommet undsætning fra kanonflaatens avantgarde og fra »Tre Kroner« og Citadellet, nødsaget til at trække sig tilbake den 20. august 1807. Den 31. august 1807 blev blokskibet »Mars« truffet av glødende kuler fra Svanemøllen, dog uten at det fik nogen videre skade.

En episode i hans liv av en viss betydning er hans ansættelse i den franske marine 1809—12 med station i Antwerpen, men for rigtig at forstaa denne er det nødvendig at gaa lidt ind paa dens forhistorie.



Efter at Danmark gennem Kjøbenhavns kapitulation den 7. sept. 1807 blev tvunget til at overlade England sin efter datidens forhold store flaaete, blev flaatens yngre officerer hindret i at kjæmpe for sit fædreland. Der opstod da et ønske hos dem at faa ansættelse ved flaaeten i Frankrike, som da utkjæmpet sin store kamp mot det av danskene saa inderlig hatede Storbritannien. Efter mange forhandlinger blev det tilslut avgjort, at Danmark skulde bemande 2 av de 8 utrustede linjeskib, nemlig »Pultusk« og »Danzick« med



Geheimeraad Johan Theodor Holmskjold med hustru og datter, senere gift med Cornelius Wleugel. Efter maleri av Jens Juel (Privateie).

dansker. Samtlige av disse krigsfartøi stod under den franske kontreadmiral de Messieys kommando, og de var blit bygget og utrustet i Antwerpen. Keiser Napoleon hadde fundet ut at elven Schelde og dens munding utgjorde den bedste plads hvorfra han med størst fordel kunde gjøre et fremstøt mot England, og Antwerpen og Vliessingen blev gjort til operationsbasis for anfald paa den engelske kyst.

Efter denne overenskomst mellem Frankrike og Danmark reiste i aar 1808 kapteinene Rosenvinge og baron Hollsten med endel underofficerer og sjøfolk fra Kjøbenhavn til Vliessingen. De danske officerer og mandskap var til en begyndelse mis-

fornøiet med den franske kost og med endel ubekvemmeligheter i de noget vel hurtig byggede fartøi, og dette foranlediget til klagemaal hos vedkommende myndighet i Frankrike. Klagen blev understøttet av de danske chefer, og tilslut blev de saa ondartede, at keiser Napoleon blev nødsaget til at berøve cheferne deres kommando og arrestere dem, hvorefter de i febr. 1809 under bevogtning blev ført tilbage til Danmark. Den danske regjering sendte da til Vliessingen kommandørkaptein Joost van Dockum og



Juliane Wleugel, f. Holmskjold, g. m. Cornelius Wleugel.  
Efter pastel av Jens Juel (Privateie).

kommandørkaptein von Berger, men da den sidste døde kort efter ankomsten, beordredes kommandørkaptein Cornelius Wleugel i hans sted. Van Dockum og Wleugel behandlede ikke paa samme brutale maate som sine forgjængere, men blev tvertimot gjenstand for Napoleons særlige yndest. Napoleon gjorde nogen besøk, særlig paa det fartøi som var bemandet med dansker, og fulgte med fartøiene under øvelsene. Wleugel indberetter saaledes til det danske admiralitet den 28. sept. 1811 at Napoleon den 24. i samme maaned hadde inspicert flaaateavdelingen paa Schelde. Blandt de fartøi som han da bæret med sit besøk var ogsaa »Danzick«, og Napoleon uttalte sin tilfredsstillelse med dette skibs mandskap. Baade van



Dockum og Wleugel var tidligere blit gjort til gjenstand for Napoleons yndest, idet de i 1810 var blit utnævnt til riddere og 1811 til officerer av æreslegionen. Som yderligere bevis for Napoleons venlige sindelag mot ham kan anføres at Wleugel vinteren 1811—12 blev indbudt til at besøke Paris i 5 uker som vederlag for indvilget permission med reise til Danmark. Denne permission syntes Wleugel han ikke kunde benytte sig av, da Scheldeflaaten skulde utrustes tidlig det aar. Vedrørende hans tjenestegjøren i Antwerpen henvises til et Brev fra W. af 4. okt. 1811 trykt i C. J. Ankers skrift »Kontreadmiral H. C. Sneedorffs efterladte breve fra 1807—14«. Yderligere henvises til O. Lütken: De danske paa Schelden. (1885).

Efter hjemkomsten fra Antwerpen blev Cornelius Wleugel i 1826 chef for 1ste division av Holmens sjøfolk, og døde i Kjøbenhavn den 22. jan. 1833.

I 1815 blev han ridder og i 1817 kommandør av Dannebrogordenen. Han har i »Københavnske Efterretninger om lærde Sager« samt i »Det nye danske Magazin« utgit nogen historiske avhandlingar fra Christian V.s tid, og han var medlem av »Det Kongelig danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog«.

Han blev gift 25. nov. 1802 med *Juliane Marie Holmskjold*, f. 14. jan. 1779 i Kjøbenhavn, † 31. mars 1814. Hun var datter av geheimeraad *Johan Theodor Holmskjold* og *Sophie Magdalene de Schroedersee*. (Om Holmskjold henvises til Biografisk Lexikon).

I et brev av 31. mars 1814 fra Cornelius Wleugels søster *Caroline* til broren i Norge heter det:

»Da min Fader begyndte sit Brev til Dig, daterede han det til i Morgen da det skulde afsendes, og tænkte ikke at den sørgelige Begivenhed som vi alle frygtede alt skulde indtreffe i Dag, men Gud havde besluttet det anderledes, vores kiære *Juliane* havde havt en meget urolig Nat i Formiddag leed hun meget, og Kl. 1½ sov hun stille hen, hun havde sin Samling det meste av Tiiden taledet meget om sin Død og var overmaade venlig imod sin Mand, som hun ikke vilde slippe fra sin Side. Hvad den stakkels *Cornelius*, *Jomfrue Brinkmann* og vi alle føler kan Du forestille Dig, vores gode Fader maa ret friste den haarde Skiebne at miste elskede Børn, maa hans Hengivenhed i Guds Villie styrke ham . . .«

Aaret efter den første hustrus død giftet *Cornelius* sig for anden gang med *Antonette Magdalene Dorrien*, f. 28. okt. 1781, datter av generalmajor *Liebert Hieronymus von Dorrien* og hans hustru *Margarethe Catharine* født *Adrian*. *Cornelius Wleugel* eiet og bebodde et hus i Amaliegate i Kjøbenhavn ved siden av det nuværende Teater Casino. Han hadde i motsætning til sin 2 aar yngre bror, der var kjendt for sit særdeles elskværdige væsen, et noget barskt sjømandsvæsen, men var kjendt som et godt og hæder-

lig menneske. I et mindealbum som oprindeligt tilhørte hans første hustru, har hans anden hustru skrevet av et digt fra Kjøbenhavneravisen »Dagen« for 23. jan. 1833, som blev trykt i anledning av hans død:



Antonette Wleugel, f. Dorrien, g. m. Cornelius Wleugel.  
Efter maleri av A. H. G. Schiøtt (Privateie).

»I Smerte Mange vaanded sig med Vee  
og mange henstrakt laae paa Sygeleiet,  
Forbi dem vandred Døden med sin Lee,  
Den Manden i sin fulde Kraft afmeied.

Endskiøndt han nærmed sig til Oldings Aar  
Han Helbreds Mærket bar som i sin Sommer,  
Men det er skiult, naar Dødens Klokke slaar,  
Og Afskeds Timen pludseligen kommer.

Hans Time kom, Fra Livets Horizont,  
Han, som et Stjerneskud blev brat bortrevet,  
Med Roe fuldendte han sin sidste Dont,  
Han døde venligt som han havde levet.

Han var en ædel Mand, erfaren, klog,  
Med skarpe Blik han Vranghed giennemskued,  
For Fædrelandet, for dets Dannebrog,  
Og for dets Drot hans Siæl med Varme lued.

Blandt Slægtninge, i Venners enge Kreds,  
 Han var til sindrig Giænsvar stedse færdig,  
 Kun der han føelte sig ret sjælstilfreds,  
 Der var han aaben, fri og blid elskværdig.

Thi varmt han føelte skiøndt han syntes kold.  
 Den ydre Rust, som Legemet omfatted,  
 Var Larven kun. I Hiertet tapper, bold,  
 og velviis, god, han var af Mange skatted.

Han maae ej dømmes med den Hverdagssands  
 I hvilken Døgnet tager Skal for Kiærne,  
 Thi han ej brammet i den ydre Glands,  
 Og flitter Guld, som han undflyede giærne.

— Ej nogen Ven, ej nogen af hans Slægt  
 Ved, hvo der dette Minde har nedtegnet,  
 Thi bør det give Sandheds Ordet Vægt,  
 At det paa Bifalds Lyd er ej beregnet.»

Den efter datidens forhold ganske betragtelige formue, som Cornelius Wleugel efterlot sig, har han antagelig samlet gjennem sin tjenestegjøren i den franske flaate. — Mellem ham og hans anden hustru var der den 20. mai 1817 oprettet et testamente, og ifølge Hof- og Stadsrettens Skiftesager i Kjøbenhavn skulde, dersom Cornelius Wleugel døde uten livsarvinger før sin hustru, hver av hans brødre (kommandør Peter Johan Wleugel og postmester og toldkasserer Jens Reimert Wleugel) ha 3 000 Rd. i Kongl. obligationer av denslags som ifølge Rigsbanks-forordningen av 5. jan. 1813 efter aaret 1818 aarlig forrenter sig med 4 % sølvværdi. Hans søster Johanne Sophie de Coninck's barn skulde likeledes faa utbetalt 3 000 Rd. i samme slags obligationer, resten skulde enken beholde til sin fri raadighet. De var blit enige om at sørge for jomfru Lovise Jacobine Brinkmanns utkomme saa længe nogen av dem er ilive. Hvis hun skulde overleve dem skulde hun aarlig ha 300 Rd. sølvværdi saalænge hun levet, og til dette bruk blev der bestemt en kapital av 7 500 Rd. i tidligere nævnte obligationer. Denne kapital likesom deres øvrige eiendom skulde efter hendes død tilfalde den eller de som den længst levende maatte bestemme.

2. Peter Johan Wleugel, f. i Kjøbenhavn 9. aug. 1766. Han blev sekondlønntant i den dansk-norske marine 1783, premierlønntant 1786, kapteinlønntant i 1797, kaptein i 1804, kommandørkaptein i 1812, kommandør i 1817, kontreadmiral i 1833. Efter rapport til det danske admiralitet den 22. april 1801 anfører chefen for blokskibet »Jylland« kaptein Branth, som deltok i slaget paa Kjøbenhavns red den 2. april 1801, bl. andet at kapteinlønntant

Wleugel paa det øverste batteri og løytnant Risbrigh paa det underste hadde særlig gjort sig bemerket ved en god og efterfølgelsesværdig optræden, og tillike at ha opmuntret mandskapet til mot og tapperhet, og at alle officerer og mandskap hadde vist den pligtfølelse som de er skyldig sin konge og sit fædreland, hvorfor disse hadde gjort sig fortjent til at bli paa det bedste anbefalt. Branth kommanderte kapteinløytnant Wleugel med chaluppen til det søndenforliggende skib, hvor han kunde være tilhjælp, mens Branth blev ombord for at sørge for at de saarede kunde bli ført iland, og de døde bli kastet overbord, samt ogsaa for at dækket som fløt i blod blev rengjort og spylet. Kaptein Branth siger videre at en engelsk officer kom ombord og tok skibet i besiddelse, og førte ham og løytnant Risbrigh som krigsfanger ombord paa det engelske skib »Ardent«. Wleugel fik for deltagelsen i denne affære aar 1802: »Hæderstegnet for Militære fra 2. april 1801«.

Ifølge H. C. Garde blev under slaget ved Kjøbenhavn i aug. 1807 til forsvar av Kallebodstrand briggen »Mercurius« paa 18 kanoner lagt indenfor Langebro brygge. Briggen var bemandet med styrmænd under kommando av navigationsdirektør, kaptein P. J. Wleugel.

Skjønt han blev anset som en dygtig sjøofficer og utkommandert paa adskillige ekspeditioner, saaledes: 1784 med linjeskibet »Holsten«, 1786 med fregatten »Hvide Ørn«, 1788 med linjeskibet »Justitia«, 1790 med linjeskibet »Elefanten«, 1793 med fregatten »Store Bælt«, 1794 med linjeskibet »Odin«, 1795 med linjeskibene »Dannebrog« og »Tre Kroner« synes hans inderste lyst dog at ha ligget for de matematiske videnskaper og deres tilpasning i det praktiske liv. Saaledes berettes om ham at han allerede ved 12-aarsalderen brukte at besøke den fremstaaende astronom professor Thomas Bugges forelæsninger, og blev 22 aar ansat som hjelpelærer i de matematiske fag ved sjøkadetakademiet i Kjøbenhavn. I Aaret 1789 fik han desuten i oppdrag at være chef for orlogshavnen, og i 1797 utnævntes han til almindelig lærer i matematik og navigation ved sjøkadetakademiet. Dette embede indehadde han til begyndelsen av aar 1833. Under sin ansættelse ved sjøkadetakademiet utgav han adskillige gode lærebøker som utkom i flere oplag. 1804 blev han navigationsdirektør, og beklædte denne stilling med megen dygtighet til sin død. 1813 blev han medlem av Videnskabernes Selskab i Kjøbenhavn, og dette selskap har utgit adskillige av ham forfattede avhandlinger. 1815 blev han medlem av landmaalerkommissionen, 1815 ridder og i 1817 kommandør av Dannebrogordenen, og i 1828 fik han Dannebrogsmændenes hæderstegn. Han døde den 29. mai 1835, og fik til eftermæle at ha været en særlig retfærdig, human og dygtig mand.

Følgende skrifter er utgit av ham: »Lærebog i de matematiske Videnskaber for de Kongelige Søkadetter«, 1. del. Kbh. 1830, med 5 kobberstik. — »De første Grunder i Algebra til Brug for de Kongelige Søkadetter«, Kbh. 1833. — »Formodninger om at Magnetnaalen her i København har naaed sit Maximum af Vestlig Afvigning« med kobberstik. »Om lovene for Dødsfald og Anvendelsen deraf for Enkekasser«. — »Forsøg om Magnetnaalen kan sikres mod Jærnets Paavirkning ved en Daase af Jærn«. — »Om Boyesens Opdagelse at bruge Logflynderen som bevægende Kraft«, (første ideer om propeller). — Videre utgav han:



Kontreadmiral Peter Johan Wleugel.

eller Styrmandskunsten, indeholdende en tydelig og med Eksempler oplyst Undervisning om hvad en Styrmand nødvendigst bør vide«. 2. utg. Kbh. 1807, 1824. — »Styrmandshaandbog« 1816 og 1829. — At han i videnskabelige kredser i den tid nød en ikke ringe anseelse synes den omstændighed at vidne at da H. C. Ørsted offentlig demonstrerte sin epokegørende opdagelse om elektromagnetisme den 21. juli 1820, og opsatte en beretning derom, som paa hundredaarsdagen in extenso blev referert i Gøteborgs Handels- og Sjøfartstidende nævnes av Ørsted

som tilstedeværende ved demonstreringen i egenskap av vidne og arbeidskamerat »den fremstaaende Wleugel, navigationsdirektør og kommandør i flaaen«.

Han var gift 2. nov. 1798 med Dorothea Margarethe Lorentz, f. i Kjøbenhavn 12. mars 1781, † i Fredericia 7. juni 1860, datter av chef for landkadetkorpset major (senere general-løitnant Diderick Carl von Lorentz, og Hedevig Margrethe Bille. Egtefællene hadde ingen barn, bare to adoptivdøtre, Nicoline Christine, f. 20. juli 1798, gift 21. dec. 1822 med admiral O. W. Mikkelsen, og † 18. okt. 1844, samt mandens brordatter Johanne Clementine Wleugel, f. 14. nov. 1812, † 21. juni 1862.

3. Agnete Elisabeth Wleugel, f. 15. juli 1768, † 7. oktober 1796.

4. Johanne Sophie Wleugel, f. 19. august 1770, † 5. mai 1805 i Kjøbenhavn. Hun blev gift 15. januar 1790 med

Jean de Coninck, f. den 17. juli 1744 i Haag, † 24. april 1807 i Kjøbenhavn i sit tredje ægteskab. Tidligere var han købmand og bankier i Amsterdam, og blev aar 1785 medeier i det betydelige handels- og rederfirma de Coninck & Reiersen i Kjøbenhavn. Dette firma og dets videre skjæbne findes utførlig behandlet i C. Nyrops arbejde: »Niels Lunde Reiersen, et Mindeskrift«. Kjøbenhavn 1896.



Johanne Sophie de Coninck, f. Wleugel, g. m. Jean de Coninck.  
Efter maleri av Jens Juel (Statens Museum for Kunst).

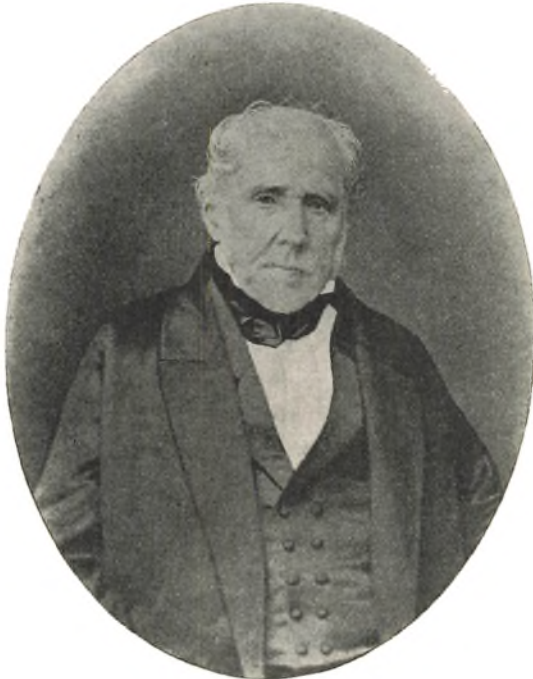
5. Christian Fredrik Wleugel, f. 21. april 1773. Han fik avsked som sekondløjtnant i marinen 20. mars 1789, da han eftersom det opgis i Kjøbenhavns Rigsarkivs akter paa grund av sin lave vekst ikke ansaaes at kunne paaregne avancement. Siden blev han landinspektør, overlandmaaler, i Viborg. Han døde 26. sept. 1801.

6. Elisabeth Christina Wleugel, f. 28. januar 1775, † 22. februar 1801.

7. Caroline Cornelia Wleugel, f. 25. juni 1777, † 21. februar 1817. Da hendes mor døde allerede i 1790 (hun var da 13 aar gammel) blev det hendes lod saasnt hun hadde naadd en passelig alder at overta vertindepligtene i farens hus. Da hendes

svoger Jean de Coninck døde i 1807 (dennes hustru var død allerede i 1805) kom hans barn 3 gutter og 2 piker til morfarens hjem. Det blev saaledes ikke saa litet hus at styre for den unge pike. Nogen brev findes endnu bevaret fra hende til broren og dennes hustru i Norge, saaledes et av 24. september 1808:

»Vi leve alle vel, og har havt en meget roligere Sommer end man i Foraaret havde Aarsag at formode naar ieg undtager at alting er meget dyrt mærker man ellers ikke til Krigen, thi her er ikke Mangel,



Toldforvalter Jens Reimert Wleugel. Efter fotografi.

gid man kunde sige det samme om Norge og at de var forsynede med de vigtigste Livets Fornødenheder. Postene er i lang Tiid kommet meget ordentlige, uagted der ligger mange Engelske i Beltet. Hvad Nyt her passerer vil Du altid faae at see af Aviserne deraf vil Du ogsaa have seet Spanierne Opførsel i Fyen og Langeland og at de her var blevne afvæbnede, de er nu snart alle borte herfra og imodtaget igien af de Franske, gud ske Lov at vi er sluppet fra saadanne Allie-rede, som kun vilde bringe os i Fordærvelse. Hos de Coninck lever de alle vel paa Etatsraaden nær, han har været rørt af Apoplexie og har siden den Tiid været svag...«

8. Maria Sophia Wleugel, f. 6. september 1778, † 9. august 1779.

9. Maria Sophia Wleugel, f. 1. nov. 1779, † 3. nov. 1794.

10. J e n s R e i m e r t W l e u g e l, f. 13. juli 1782 i Kjøbenhavn, † 19. mai 1859. Ifølge slegtsmeddelelser blev han indskrevet i Sjøkadetakademiet, men blev ikke godkjendt i avgangseksamen, hvorfor han isteden blev indskrevet som volontør i generalpostamtets danske sekretariat og revisionskontor i Kjøbenhavn. 27. oktober 1805 blev han utnævnt til postmester i Risør i Norge. To aar senere eller 1808 blev han utnævnt til toldkasserer samme-steds. Disse embeder indehadde han til 27. oktober 1858, da han efter ansøgning fik avsked med pension (3 600 kroner). I anledning av hans utnævnelse til det senere embede findes et brev fra faren datert den 24. sept. 1808 saalydende:

»Det er mig nu en særdeles Fornøyelse at kunde underrette Dig om at Hs. Mayst. har allernaadigst tillagt Dig Told og Consumptions Casseer Tienisten i stæden for Told Casserer K i n d t som har faaet Told: Inspecteur Tienisten, og ieg Gratulerer Dig til denne Forbedring i Gage. Geheime Confer Raad President M o l t k e sagde mig det i gaar og at Du i Dag vilde med Posten faae Brev derom fra General Told Kammeret, Du maa ikke forsømme at takke saavel General Told Kammeret, som og i et særskilt Brev til President Moltke, det er min Formening ieg saaledes alleniste giver Dig tilkiende for om Du vil følge den. Hvad udgifter her maatte være for Din Bestalling m. m., skal ieg clarere for Dig, og om ellers noget hvori ieg kunde hielpe Dig: Da Presidenten i Gaar sagde mig Din ansættelse, tog ieg strax Leylighed til at takke Kongen for denne Naade. Jeg haaber at Du saaledes nu er fornøyet med at have faaet Casserer Tienisten i stæden for Told Inspecteur Tienisten, da det syntes billigt at han som Betient under General Told Kammeret fik Told Inspecteurs Tienisten naar han søgte den og Du derved fik Casseer Tienisten som flere har sagt mig var mere passende med Post-Mester Tienisten, da Casseren kunde hiemme i sit Huus forrette sin Tieniste . . .«

I de første aar av opholdet i Norge hadde han forelsket sig i en ung pike der, som antageligvis hadde ført til en hemmelig forlovelse. Gjennem den forholdsvis livlige kommunikation under visse perioder av krigen mellem de sydlige norske kystdistrikter og Danmark, var et rygte kommet til slegten i Kjøbenhavn om at han var forlovet i Norge. Dette likte ikke faren og slegten i Kjøbenhavn, og det ga anledning til at faren ba om en forklaring av sønnen. Det fremgik av forklaringene i brev av 16. mai og 11. juli 1809 at hans forlovede tilhørte en anset slegt der paa stedet og baade var begavet og vakker, samt kjendt for sit elskværdige væsen. Faren ga i brev av 3. august 1809 sit samtykke til giftermaalet, men syntes dog, for ikke at bryte med sin konservative opfatning, om barns skyldighet mot forældre i lignende tilfælder, at han burde gi følgende tillæg til sit bifald:

»Nu skal Du lade Dig nøye denne gang, mens et maae ieg dog siige Dig, at Du ikke har viist mere Fortrolighed end ieg ventede, og ieg har alle Tiider holdt det for den Sønlike Pligt at raadføre sig



med sin Fader om alle betydelige Skridt i Livet og hvilket er vel vigtigere end at knøtte et Baand som ikke burde løsnes saa længe der var Liv tilbage hos en af Dem, og naar man skal svare til Spørsmålet om man har raadført sig med Slægt og Venner, og hvem er da nærmere end Fader og Syskende — ieg haaber altsaa ikke at Du troer at have gjort mere end Din Pligt ved at betro Dig til Din Fader. Ieg er ligeledes vis paa at Din Bruud ikke haver givet Dig noget fuldkommen Løfte uden at raadføre sig med sine nærmeste Venner, og at Du ikke bør antage noget Løfte førend hun har underrettet Dig derom at Du da kan begiære hende af hendes nærmeste Paarørende . . .«



Else Wleugel, f. Persen, g. m. Jens Reimert Wleugel.  
Efter maleri af Carl Peter Lehmann (Privateie),

Han kom til at bli i Norge, selv efter at dette land blev forenet med Sverige. At han dog hadde visse tvil ved skilsmissen, fremgaar av farens svar den 25. oktober 1814 som lød saaledes:

»Ieg har i et foregaaende Brev tilskrevet Dig mine Tanker, ieg kan ikke sige meget mere. Pengene ere her meget rare, baade Søe og Land Etaten mangler Penge, flere Regimenter har i nogle Maaneder ikke faaet Sold, Norges Proviantering har kostet Danmark utrolig, de Russiske Tropper ligger endnu i Holsten og udtærer Landet, Du kan deraf slutte Dig til hvordan det vil gaae med Pensioner . . .«

Denne skildring fra autoritativt hold var avskrækkende nok, og kom saaledes ikke til at gi anledning til noget skridt fra hans side paa at forsøke at komme tilbake til Danmark.

Han blev gift 14. april 1810 med Else Persen, f. 5. sept. 1790, † 1. december 1856, datter av sjøkaptein Clemet Persen, f. 1768, † 1802 paa Iviza, og Else Carstensen (Thor Straten) f. 1765, † 1800. Efter forældrenes død blev hun optat sammen med 6 mindreaarige søskend i sin morbrors, den rike og ugifte jernverkseier Henrik Carstensens hjem, hvor disse barn kom til at bli til de hadde opnaadd myndighets alderen eller til de blev gifte. Gjennem dette giftermaal kom Jens Reimert



Else Wleugel, f. Persen, g. m. Jens Reimert Wleugel.  
Efter pennetegning.

Wleugel til at tilhøre den Carstensenske legatfamilie. Samtlige medlemmer av denne slekt er optat og delvis skildret i det av den norske personalhistoriker og sekretær i Norges Statistiske Centralbyraa. S. H. Finne-Grøn aar 1895 utgitte arbeide: »Thor Straten med den Carstensenske legatfamilie«. Wleugel trivedes i smaabylivet og omgangen med enkle og naturlige mennesker, og han hadde ogsaa som Finne-Grøn nævner, gode indtægter. Han kom til at indkassere aarlig en samlet indtægt av mellem 12—16 000 kroner ved handelens og sjøfartens opsving i Norge efter at Norge var blit selvstændig rike. Dette kom sandsynligvis av at lønningene da var opbeholdersfortjeneste. Det var paa den tid en høiere indtægt end den høieste statstjenestemand opbebar. Faren sendte ham desuten

hvad det fremgaar av forut citerte brev fra tid til anden indsparringer som han hadde gjort paa sin løn og som hver gang beløp sig til 1 000 kroner eller mere. Videre arvet han efter sin ældste bror 6 000 kroner, og med sin hustru fik han videre i arv en middelstor landeiendom, og det kan derfor synes eiendommelig at bo-optegnelsen efter ham aar 1860 kun viste et overskud paa ca 4 000 kroner. Han hadde vistnok høt 9 barn som naadde en myndig alder, og til deres opdragelse hadde det vel gaat en ikke ringe del av hans indtægter, men nogen god økonom kunde han vel neppe ha været.

11. Petrea Catharine Wleugel, f. 11. november 1783, † 1791.

12. Eskild Friederich Wleugel, f. 2. sept. 1785, blev sekondløytnant i den dansk-norske marine 24. december 1800, og døde 20. december 1805 i Vestindien.

Tillæg angaaende slektsnavnets skrivemaate og uttale:

Navnet blev av de først kjendte slektsmedlemmer i 1600-tallet skrevet Vleugel, og uttalen paa hollandsk skulde bli Floegel eller noget i den genre. Paa samme maate blev navnet skrevet av hans søn samt hans sønnesøn som var oberst i 1730-tallet. Hos denne varierte det dog mellem V og W. Dennes søn, admiralen, skrev altid navnet med W eller Wleugel (ikke Wleügel) og det uttaltes flygel ved ren oversættelse av det hollandske ord Vleugel — vinge til det tyske ord Flügel — vinge. Halvcirkelen over u er brukelig i Danmark for at skille u fra n. Hans søn toldkasserer i Norge, skrev paa samme maate som sin far i sine brev i begyndelsen av 1800-tallet. — Toldkassererens søn i Sverige skrev i begyndelsen paa samme maate som sin far, men forandret navnet siden til Vleugel. Paa samme maatte skrev ogsaa hans sønner, og uttalte navnet fløjgel for at lette den hollandske uttale. Toldkassererens søn i Norge og hans efterkommere skriver navnet Wleügel, antagelig for at lette uttalen flygel.

---

## Rasmus Rasks sidste Bopæl og Skiftet efter ham.

Af Carl C. Christensen.

I Sommeren (vistnok i August Maaned) 1832 flyttede Rasmus Rask fra Lille Larsbjørnstræde Nr. 182 (nuv. Nr. 21) til Badstuestræde Nr. 126 (nuv. Nr. 17), hvor han af Ejerinden, Enkemadam Catharina Dorthea Petersen, havde lejet Førstesalsetagen for en aarlig Leje af 300 Rdlr.

Siden han ved sin faderlige Ven Professor Rasmus Nyerups Død i 1829 havde maattet forlade sin Bolig hos denne paa Regensen, havde han ikke følt sig tilfreds nogetsteds, og i Løbet af tre Aar havde han ligesaa mange Gange skiftet Bopæl i København.

I ingen af disse havde han ført egen Husholdning, men for dette havde han bestemt sig i den nye; dog var det kun med store Betæneligheder, han besluttede sig dertil.

Det er disse, han lader komme til Orde i et Brev den 13. Oktober 1832 til sin Stifmoder<sup>1)</sup>, hvem han meddeler, at

»det bliver dyrere med Husholderskens Løn og med at købe alting, og jeg vil nok tro det, men jeg må dog nu prøve det, måske det kan være godt for mig i min Sygdom, at jeg kan få lidt bedre lavet Mad«.

Kun et Par Maaneder levede Rask under de nye Forhold, thi den 14. November 1832 døde han her »så blidt og roligt, at jeg næppe kunde mærke Overgangøjeblikket«, som Halvbroderen Stud. theol. Hans Kristian Rask skrev i det Brev, hvori han meddelte sin Moder Dødsfaldet.

Dagen efter Rasmus Rasks Død indfandt Skiftekommissionen sig paa hans Bopæl og registrerede den afdødes Efterladenskaber, og af denne Registrering<sup>2)</sup> kan man nogenlunde rekonstruere, hvorledes Rasmus Rasks Lejlighed var indrettet.

Mod Gaarden var et Kabinet paa 2 Fag med røde Gardiner for Vinduerne. I Kabinettet fandtes et Mahognitræs Divanbord med Voksdugstæppe, et Spejl med indlagt Ramme, en lille Skriveopsats, 2 Stole, 3 Reoler med Bøger samt en Kasse.

Til Gaden var der en Sal med 4 Fag Vinduer, foran hvilke var røde Gardiner, endvidere var her et Fyrretræs Bord, en Skriveopsats, 2 Konsolspejle, 3 Stole, et Mahognitræs Chatol med Skab, et Skab, 3 Reoler med Bøger, en Kasse med Typer<sup>3)</sup>, en messingbeslaaet Kiste samt nogle Rejsekufferter.

Ved Siden af Salen laa et Værelse paa 2 Fag, ligeledes med røde Gardiner (Rask maa have haft Forkærlighed for røde Gardiner), og heri var 6 Reoler med Bøger samt et ovalt Spejl.

Sovekammeret, hvor Rask døde, var det forholdsvis bedst møblerede Værelse. I dette fandtes en Mahognitræs Himmelseng med Hømadras, et sribet og et stukket Tæppe, Underdyne med to Hovedpuder. Endvidere en Kommode, en Skrivepult, et Spejl i Mahognitræs Ramme, en Birketræs Servante, et firkantet Bord, 4 Birketræs Stole, et Birketræs Klædeskab med Gangklæder samt en Reol med Bøger.

Rimeligvis har dette Værelse tillige tjent ham som Arbejds-værelse, thi her stod hans Skrivepult, medens der i de andre Stuer kun var »Skriveopsatser«.

Hvorvidt han har haft Malerier eller andre Billeder paa sine Vægge, fremgaar ikke af Registreringen, men sandsynligvis har han ikke ejet saadanne.

Under Skiftebehandlingen viste det sig, at Rasks Gæld var ret ubetydelig, kun ca. 130 Rdlr., der hidrørte fra Bogkøb. Derimod var de to indkomne Lægeregninger ikke helt smaa, tilsammen 100 Rdlr. i Sølv.

Den ene var fra Docent ved kirurg. Akademi S. E. L a r s e n<sup>4)</sup>, der »for som Læge at have haft Tilsyn med Professor R. C. Rask fra den 17de August 1832 til den 14de November« udbad sig af »hans Stervboe udbetalt i Salær 50 Rdlr. i Sølv«; for dette Beløb kvitterede han den 3. Juni 1833<sup>5)</sup>.

Den anden Regning var fra Professor Dr. med. W. K l i n g b e r g, der »for Lægetilsyn for nu afdøde Professor Rask« ligeledes udbad sig et Salær paa 50 Rdlr. i Sølv.

Rasmus Rasks Begravelse fandt Sted den 20. November fra hans Bopæl, og her blev — efter Datidens Skik og Brug — det store Følge beværtet med Kager, Vin etc., der blev leveret af Rasks Ven Urtekræmmer A s m u s L a r s e n i Larsbjørnstræde. Af dennes Regning<sup>6)</sup> skal anføres:

Kiøbt Kringler til Karlene for.....	2 Rdlr. 5 Mk. 8 Sk.
5 Flasker Rom til do. à 40 Sk.....	2 — 0 — 8 -
Ost og Spegepølse til samme.....	0 — 5 — 0 -
Til Følget og Studenternes Beværtning kiøbt Kager for.....	9 — 0 — 0 -
12 Boutl. Portvin }	27 — 3 — 6 -
12 do. Madeiraviin }	
Til Ligbærerne 6 Boutl. gl. Wiin à 2 Mk.....	2 — 0 — 0 -
betalt i Leie af Glas, som ituslaaet 3 Stkr., er ialt..	1 — 4 — 0 -
	<hr/>
	tilsammen... 46 Rdlr. 0 Mk. 6 Sk.

Selve Begravelsen ordnedes af Universitetsbedemand S ø e b o r g, hvis samlede Regning beløb sig til 146 Rdlr. 2 Mk. 5 Sk. (heri var Udgiften til Kisten dog ikke medregnet)<sup>7)</sup>.

Da man ved denne Lejlighed maatte regne med et stort Følge, var der til dettes Befordring den lange Vej fra Badstuestræde til Assistens Kirkegaard lejet 13 Kareter med Kuske og Tjenere.

Som bekendt blev Kisten baaret af Studenter fra Badstuestræde gennem Byen til Nørreport, hvor den indsattes i den sortbetrukne Ligvogn, der langsomt kørte gennem Alleen udenfor Porten, over Broen mellem Søerne og videre ad Nørreport til Assistens Kirkegaard, medens det mægtige Følge, dels til Vogns, dels til Fods, fulgte bagefter. Paa Kirkegaarden sænkedes Kisten i Grav Nr. 24 i Frue Sogn.

Efter Begravelsen behandlede Dødsboet af Skiftekommissionen, som realiserede Rasks Efterladenskaber, blandt hvilke var hans store Bibliotek af sprogvidenskabelige Bøger.

Det trykte Katalog over disse var paa 74 Sider med 1773 Numre, og Titlen var: *Catalogus Librorum, quos reliquit Erasmus Rask, Prof. quondam P. E. Linguar Orientalium et Bibliothecarius Universitatis Havniensis. Dividentur hi libri publica auctione Havniæ, in platea vulgo »Badstuestrædet«* Nr. 126; die 9. Sept. 1833. Havniæ 1833. *Ex officina typographica Poppiana*.

Auktionsbeløbet over Biblioteket androg i alt 2,822 Rdlr. 3 Mk.

Skiftekommissionens Opgørelse over Boet forelaa den 3. Maj 1834<sup>8)</sup>, og af denne fremgik, at efter at al Gæld var betalt, hans Ejendele realiseret og Arveafgifter etc. var berigtiget, blev den samlede Arvemasse ialt 3,185 Rdlr. 4 Mk. 8 Sk., en ikke helt ubetydelig Sum i Datiden.

Livsarvinger efterlod Rasmus Rask sig ikke, og hans Arvinger var hans tre Halvsøskende, født henholdsvis i Faderens 1ste og 3die Ægteskab.

Af 1ste Ægteskab var Mette Marie Nielsdatter R a s k (29. Juli 1779), der havde Ophold i Odense Hospital, og af 3die Ægteskab: Cand. theol. Hans Christian Nielsen R a s k (5. Jan. 1805) og Maren Nielsdatter R a s k (26. Marts 1808), gift med Boelsmand Hans Pedersen i Egelund, Haarslev Sogn i Fyens Stift.

Cand. theol. H. C. Rask arvede Halvdelen af Boet, altsaa 1,592 Rdlr. 5 Mk. 4 Sk., af hvilke han forlods havde faaet dels Kontant, dels i den Afdødes Gangklæder etc. 691 Rdlr. » Mk. 8 Sk., saaledes at han ialt fik udbetalt 901 Rdlr. 4 Mk. 12 Sk.

Mette Marie Rask fik dels i Kontanter, dels i en Obligation 791 Rdlr. 2 Mk. 10 Sk. (som umyndig havde hun en Tilsynsværge,

der fik 5 Rdlr. i Salær), der blev tilsendt Bestyrelsen for Odense Hospital til videre Administrering.

Den gifte Halvsøster, Maren, havde forlods faaet 200 Rdlr., saaledes at hendes Restarvepart blev 596 Rdlr. 2 Mk. 10 Sk.

Ved et af Skifterettens første Møder — den 22. November 1832<sup>9)</sup> — var der forøvrigt blevet fremlagt en indkommen Skrivelse af den 17. s. M. fra Registrator i Gehejmearkivet N. M. P e t e r s e n<sup>10)</sup>, der meddelte, at Rasmus Rask i levende Live havde overleveret ham to paa Ihændeleverer lydende kongelige Obligationer paa tilsammen 600 Specier [d. v. sige 1,200 Rdlr.], hvilke skulde anvendes til to N. M. Petersen nærmere opgivne Øjemed, og Cand. H. E. Rask bekræftede Rigtigheden deraf.

Skifteretten bestemte derfor, at Obligationernes Overlevering til N. M. Petersen skulde betragtes som »en inter vivos fuldbyrdet Gave«; de holdtes som Følge deraf udenfor Dødsboet.

Skifteretten fik ingen officiel Meddelelse om, hvortil de 600 Specier skulde anvendes, men det er senere af Bibliotekar Chr. Behrend blevet oplyst<sup>11)</sup>, at 500 Specier var bestemt til Udgivelse af Bøger med Rasmus Rasks Skrivemaade og 100 Specier til Opdragelse af C l o d s Søn (rimeligvis Sønnen af Rasmus Rasks Skolekammerat, Adjunkt J. G. C l o d i Nakskov).

---

#### Noter.

<sup>1)</sup> Additamenta Nr. 1082, 4o (Univ. Bibl. Mskrptsmg.). Brevet er adresseret til Halvsøsteren, Maren Nielsdatter Rask, og var delt i to Afsnit, af hvilke 2det havde til Overskrift: Kære inderlig gode Moder.

<sup>2)</sup> Forseglingsprotokol Nr. 3 for 1832—33 Pag. 120 (Landsark.).

<sup>3)</sup> Rimeligvis fremmede Skriftegens-Typer, som danske Bogtrykkere ikke var i Besiddelse af (jfr. N. M. Petersens Samlede Afhandlinger, 1ste Bind Pag. 311. Kbhvn. 1870).

<sup>4)</sup> Søren Eskildsen Larsen (Broder til Rasks Ven og Kommissionær Urtekræmmer Asmus Larsen), senere Overkirurg ved Alm. Hosp., Professor, Etatsraad, Dr. med. hon.

<sup>5)</sup> Bilag til Skifterettens Behandlingsprotokol Nr. 3 for 1832 og 1833 (Landsark.).

<sup>6)</sup> Sammesteds.

<sup>7)</sup> Sammesteds.

<sup>8)</sup> Repartitionsprotokol Nr. 3 for 1832 og 1833 Sag Nr. 43, Pag. 512 (Landsark.).

<sup>9)</sup> Skifterettens Behandlingsprotokol Nr. 3 for 1832 og 1833 Sag Nr. 43 Pag. 62 (Landsark.).

<sup>10)</sup> Rasks Skolekammerat, Historikeren Professor N. M. P e t e r s e n.

<sup>11)</sup> Chr. Behrend »Rasmus Rasks sidste Dage« (Tilskueren 1927, 2det Halybind Pag. 141).

---

## Danske og norske Studenter ved Universitetet i Franeker (1592—1803).

Af **Henny Giarbo.**

---

Universitetet i Franeker i Friesland blev oprettet 1585 med det Formaal at fremme Calvinismen i denne Provins og navnlig at forsyne den med calviniske Præster. Universitetet fik dog straks fra Begyndelsen ikke blot et theologisk Fakultet, men ogsaa et medicinsk, et juridisk og et for de gamle Sprog og de frie Kunster. Det theologiske var i den første Tid langt det vigtigste, og dets første Professor var Sibrand Lubbert, der var kommet til Friesland for at ordne Provinsens Kirkeforhold efter Calvinismens Sejr. Senere blev ogsaa det medicinske Fakultet af stor Betydning. Der fandtes allerede i 17. Aarhundrede fysiske og kemiske Laboratorier med mange Instrumenter, et theatrum anatomicum og en botanisk Have med en særlig Professor i Botanik.

Til Universitetsbygning brugtes det gamle Korsbroderkloster, der oprindelig var en trefløjet Bygning, som efterhaanden forøgedes med flere Tilbygninger, der begrænsede den botaniske Have, den gamle Klosterhave, der laa bagved.

I 1592 blev den første danske Student immatrikuleret i Franeker; i de følgende 118 Aar til 1710 c. 325 danske, norske, slesvigske og holstenske Studenter, men derefter, med een Undtagelse i 1805, ikke flere. Universitetet bestod til 1811, da det blev nedlagt af Franskmændene. Matriklen viser, at Besøget af danske Studenter var ret stort de første 10 Aar, gik saa noget ned i Begyndelsen af 17. Aarhundrede, men steg atter og var fra 1628—70 meget betydeligt; efter den Tid var det kun spredt og bestod mest af Slesvigere og Holstenere.

En Undersøgelse af Studenternes Hjemstavn viser, at et stort Procenttal hele Perioden igennem kom fra Hertugdømmerne, men desuden var der, i Sammenligning med andre fremmede Universiteter, ualmindelig mange Nordmænd og af rent danske særlig mange fra Ribeevnen, hvad der peger hen paa det Faktum, at baade Norge, Vestjylland og Hertugdømmerne i 17. Aarhundrede var stærkt sydvestligt orienterede og hentede deres største kulturelle Paavirkning i Nederlandene.



Blandt de immatrikulerede er kun ganske faa Adelsmænd, hvad der hænger sammen med, at de specielt adelige Studier som Ridning, Dans, Fægtning og moderne Sprog kun blev drevet i begrænset Omfang ved Universitetet, og langt de fleste Adelsmænd søgte derfor direkte til Leiden. Man faar tillige Indtryk af, at Franeker var et af de billigste Studiesteder, og det blev derfor besøgt af et stort Antal mindre velstaaende Studerende, der ikke naaede længere end til dette ene udenlandske Universitet, men, efter et Ophold der, vendte hjem til Præste- og Lærervirksomhed. Mange af dem kom inden for disse Kredse til at indtage fremskudte Stillinger, saa at deres Udenlandsrejse dog sikkert har givet Udbytte. Flere af dem tog ogsaa deres Magister- og Doktorgrad i Franeker. For et mindre Antal var Byen derimod kun det første af en lang Række Studiesteder i mange Lande, og Rejsen gik i ikke faa Tilfælde fra Franeker over Zuidersøen og Amsterdam til Leiden, der allerede da havde europæisk Ry.

Endnu skal tilføjes, at een dansk Mand, den senere sjællandske Biskop Jesper Brochmand, der blev immatrikuleret i Franeker 1605, i to Aar virkede som Lektor ved Universitetet, skønt han endnu ikke havde taget nogen akademisk Grad. Hans Forelæsninger blev trykt i Franeker 1607 under Titlen »Disputationes variæ philosophicæ«.

Da Universitetet blev nedlagt, flyttedes dets Arkiv til Leeuwarden. Der findes her i »Rijksarchief in de Provincie Friesland« to Matrikler. Den ene, der gaar fra 1585 til 1773, var ført af Rektorerne; denne omfatter dog langt fra alle de immatrikulerede, hvad der efter 1676 kan konstateres ved at sammenligne den med den anden, der gaar fra 1676 til 1811, hvori Studenterne selv har indskrevet deres Navne. De er aldrig blevet trykt, men i 1880'erne lod man dem afskrive med Udgivelse for Øje, og de var allerede da meget ødelagte. Af disse Afskrifter er de her meddelte Lister udtagne. Navne, der syntes ganske forskrevne, er af Arkivet i Leeuwarden collationerede med de originale Matrikler.

For Hjælp ved Identificeringen af en Del af Studenterne skylder jeg Direktør H. H. Schou megen Tak. De nærmestliggende Kilder, som Biografisk Lexicon, Forfatterlexica, Wiberg, Carøe, Hundrup, norske og svenske Præstelister, Universitetsmatrikler o. lign. er ikke angivne. Da mange Studenter er indskrevne uden Tilnavn, og da flere af Navnene er stærkt forskrevne, gives en Del af Oplysningerne med Forbehold.

---

**Uddrag af »Album Academiae Franeckeranae 1585—1773«.**

- 1592 17. Sept. Isaacus Gronsbornius Danus, Th.<sup>1)</sup>.  
 21. Okt. Martinus Hugelou Danus, Ph.<sup>2)</sup>.  
 u. D. Andreas Pondaeus Danus, Th.  
 24. Nov. Nicolaus Surninghius Danus, Ph.<sup>3)</sup>.  
 1593 27. Maj. Joannes Carisius Danus, Mag. Art. & Phil.<sup>4)</sup>.  
 1594 23. Okt. Christophorus Pauli Sandensis Norveg, Th.  
 25. Nov. Lago Christianus Ripensis Danus, Th. ex Hafniense<sup>5)</sup>.  
 u. D. Severinus Petrus Ripensis Danus, Th. ex Hafniense<sup>6)</sup>.  
 1595 21. Apr. Georgius Christianus Ripensis Danus, Th.  
 28. — Johannes Jacobi Ripensis Danus, Th.  
 7. Juli. Conradus Johannis Ripensis Danus, Th.  
 8. Sept. Finno Siuerdinus Norveg, Th.<sup>7)</sup>.  
 u. D. Guido Galde Norveg. nob., Ph.<sup>8)</sup>.  
 u. D. Mauritius Galde Norveg. nob., Ph.<sup>9)</sup>.  
 1596 idus Maii. Joannes Canutus Vellejus, Danus, Th.<sup>10)</sup>.  
 u. D. Joannes Vossius Hafn. Danus, Th.  
 22. Okt. Nicolaus Bangius Danus, Jur.<sup>11)</sup>.  
 1598 26. Apr. Bayo Jacobus Ripensis Danus, Art.<sup>12)</sup>.  
 6. Juni. Gaguinus Johannis ex Aslo, Th.  
 u. D. Ericus Nicolai ex Aslo, Ling.  
 17. Juli. Holmardus Erixi Norveg. ex Aslo, Th.<sup>13)</sup>.  
 28. Sept. Jacobus Michaelius Ankonitanus Danus<sup>14)</sup>.  
 1599 16. Marts. Ewaldus Thomæ Ripensis Danus.  
 26. Maj. Christianus Johannis Ripensis Danus<sup>15)</sup>.  
 30. Juli. Nicolaus Mulerius Danus<sup>16)</sup>.  
 1600 13. Juni. Joannis Jacobi Holmii Danus, Ph. & Th.<sup>17)</sup>.  
 30. Sept. Joannis Ivvari Danus, Ph.  
 1601 8. Aug. Godefridus Lindenau nob. Danus, Eloq.<sup>18)</sup>.  
 u. D. Laurentius Olaus Danus, Th.<sup>19)</sup>.

<sup>1)</sup> Isak Sørensen Grønbeck, f. e. 1557 d. 1617, Biskop i Trondhjem.

<sup>2)</sup> Morten Pedersen Hegelund, d. 1606, Præst i Vilslev.

<sup>3)</sup> Niels Svanning, dim. fra Ribe.

<sup>4)</sup> Jonas Charisius, 1571—1619, Statsmand.

<sup>5)</sup> Lave Christensen, dim. fra Ribe 1591, var 1625 Rektor i Horsens.

<sup>6)</sup> Søren Pedersen (kaldet Baggesen) d. 1614 i Ribe.

<sup>7)</sup> Find Sivertsen, d. 1627, Rektor paa Herlufsh., Præst i Tønsberg.

<sup>8)</sup> Gude Galde til Thom m. m., d. 1626.

<sup>9)</sup> Movrits Galde, hans Broder, var død 1611.

<sup>10)</sup> Hans Knudsen Vejle, 1567—1629, Biskop paa Fyn.

<sup>11)</sup> Niels Bang.

<sup>12)</sup> Bagge Jacobsen, imm. i Helmstedt 1597.

<sup>13)</sup> Halvard Eriksen, Præst i Norderhoug 1603—09. (Gejstl. Edsprot. for Oslo og Hamar Stifter).

<sup>14)</sup> Jacob Mikkelsen, 1577—1644, Tolder og Borgmester i Kbh.

<sup>15)</sup> Christen Hansen Riber, 1567—1642, Biskop i Aalborg.

<sup>16)</sup> Niels Hansen Mule, d. 1616, Præst i Besser.

<sup>17)</sup> Jens Jacobsen, 1573—1634, rejste 1598 udenlands, Præst i Skovlænge.

<sup>18)</sup> Godske Lindenov, Søn af Johan L. til Ørtofte, udg. en Disputats i Franeker 1602, d. i England.

<sup>19)</sup> Laurids Olsen, d. 1626, Provst i Allerup.

- 1602 9. Juni. Bolwinnes Christianus Danus, Th.  
u. D. Olaus Laurentii Danus, Th.
- 1604 26. Juni. Petrus Theocarus Cymber Randrunensis, Ph.<sup>20</sup>).  
30. — Joannis Petri Norwegus, Th.
- 1605 e. 1. Nov. Casper Erasmus Danus, Ph.<sup>21</sup>).
- 1606 1. Aug. Thomas Municus Danus, Ph.<sup>22</sup>).  
23. — Joannes Tidemannus Holsatus, Th.  
e. 27. Sept. Jacobus Andreæ Danus, Ph.
- 1607 e. 13. Nov. Petrus Schut Zeland Danus ex Roschilda, Jur.<sup>23</sup>).
- 1608 22. Aug. Severinus Nicolai Flensborgius Danus.
- 1611 9. — Martinus Suenonis Hessinius Norv., Ph. & Ling.
- 1612 1. Juni. Gregorius de Suheyten Holsat., Jur.  
e 30. Okt. Christianus Tarquillides Norv., Th.  
— — Simon Andræi Danus, Th.<sup>24</sup>).
18. Nov. Petrus Paxus Danus, Ph.<sup>25</sup>).
- 1613 4. Maj. Joannes Struius Danus, Ph.
- 1614 28. Okt. Andreas Schrederen Flensburg Hols., Jur.<sup>26</sup>).
- 1618 11. Aug. Hano Jonas Holsatus, Jur.<sup>27</sup>).  
e 21. — Jacobus Thomaus Holsatus, Med.<sup>28</sup>).
- 1622 10. Sept. Severinus Hoffman Danus, Jur.<sup>29</sup>).
- 1625 9. Juli. Canutus Johannes Cimbricus Danus, Ling.<sup>30</sup>).
- 1627 16. Apr. Johannes Lerche Neoburgo Danus.
- 1628 e 8. Maj. Petrus Severini Listuannus Danus, Ling. & Math.  
— — Joannes Joannis Swaningius Danus, Ling.<sup>31</sup>).
- — Joannes Pauli Vendingius Danus, Lit.<sup>32</sup>).
2. Aug. Albertus Alberti Ritz Danus, Ling.<sup>33</sup>).
17. Okt. Johannes Nicolai Lemwicensis Danus, Art. & Ling.<sup>34</sup>).
27. Nov. Ivarus Bandelinus Danus, Th.<sup>35</sup>).

<sup>20</sup>) Peder Thøgersen, 1577—1634, Præst i Randers.

<sup>21</sup>) Jesper Rasmussen Brochmand, 1585—1652, Biskop.

<sup>22</sup>) Thomas Mumme, 1591—1625, Præst i Jerslev.

<sup>23</sup>) = ? Petrus Schytt, Hører i Roskilde til 1607, eller = ? Peder Jensen Skotte, Renteskriver 1620—24 (Pers. T. II. 110).

<sup>24</sup>) Simon Andersen (fra Kolding?) udg. en Disputats i Franeker 1613.

<sup>25</sup>) Peder Pax, Søn af Christoffer v. Festenberg, kaldet Pax, Fr. II.'s Staldmester 1511—1608. (Gen. her. S. Spec.).

<sup>26</sup>) Andreas Schrøder, d. 1638, Prokurator og »Philologus« i Flensborg. (Møller).

<sup>27</sup>) Huno Jonas fra Eiderstedt, Dr. jur. »c. 1623 practicus« (Møller).

<sup>28</sup>) Jacob Thomsen fra Tønning, Dr. med. Læge i Eiderstedt c. 1651 (Møller).

<sup>29</sup>) Søren Hofman, 1600—49, Dr. med., Læge i Randers.

<sup>30</sup>) Knud Hansen, 1606—47, Slotspræst paa Antvorskov.

<sup>31</sup>) Hans Jensen Svaning jun. 1600—76, Provst paa Samsø.

<sup>32</sup>) Johannes Pauli Winding, 1609—55, Prof. theol. v. Gymnasiet i Odense.

<sup>33</sup>) Albert Albertsen Ritz, formodentlig Søn af en Skotte af samme Navn, der boede i Nykøbing F., og Broder til Jacob Ritz, Rektor i Stubbekøbing 1649.

<sup>34</sup>) imm. i Kbh. 1624 fra Roskilde.

<sup>35</sup>) Iver Iversen Vandal, Professor v. Gymnasiet i Lund.

- 1629 22. Febr. Nicolaus Harderus Hols. Rensburgensis, Ph. & Th.<sup>36</sup>).
10. Marts. Laurentius Bordingius <sup>37</sup>) } Ripensis Dani.  
 — — Andreas Bordingius <sup>38</sup>) } fratres, Bon. lit.
27. — Johannes Aegidius Danus, Th.<sup>39</sup>).
5. Apr. Johannes Laurentius Danus, Ling. & Art.
3. Juni. Erasmus Flato Holsato Slesvicensis, Jur.
23. — Casparus Johannis Danus, Ling.<sup>40</sup>).
- — Olaus Johannis Danus, Ling.<sup>41</sup>).
28. Juli. Ericus Andreae Hafnia Danus, Ling. & Art.<sup>42</sup>).
17. Sept. Severinus Andreae Danus, Ling. & Ph.<sup>43</sup>).
2. Nov. Nicolaus Benedicti Randrus. Danus, Ling.<sup>44</sup>).
- — Theocarus Petri Randrus. Danus, Ling.<sup>45</sup>).
9. — Vincentius Bildt Norvegus, Math.<sup>46</sup>).
- — Andreas Laurentii Norvegus, Math.<sup>47</sup>).
- 1630 2. Febr. Johannes Becker Holsatus, Bon. Lit.<sup>48</sup>).
3. — Ernestus Christiani Holsatus, Jur.
- e 3. Juni. D. Jacobus Hunnius Eydorastatthiensis Hols.
17. Sept. Wilh. Moritz v. Herdingshausen nob. Hols., Pol.
- 1631 29. Apr. Georgius Johannis Othoniensis Danus Cramerus, Th. candide<sup>49</sup>).
- e. — — Johannes Petri Samogius Danus, Ling.
- e 9. Maj. Michael Meulenus Othonianus Danus, Med.<sup>50</sup>).
4. Juni. Nicolaus Benedicti Scanus Danus, Ph.<sup>51</sup>).
- — David Christiani Hellegoranus Danus, Ph.<sup>52</sup>).
14. — Joannes Petri Veglovius Danus, Ph.<sup>53</sup>).
- — Aolus Andreaes Hetismarchicus Danus, Ph.<sup>54</sup>).
- — Georgius Bartholinus Thulenius Danus, Ph.<sup>55</sup>).
- — Fredericus Christierni Slangendorff Danus, Ph.<sup>56</sup>).
17. Aug. Christiernus Petri Norvegus, Th. & Ling.
20. — Claudius Georgii Norvegus, Ph. & Ling.<sup>57</sup>).

<sup>36</sup>) Niels Harder = ?? Dr. jur. i Orleans 1659.

<sup>37</sup>) Laurids Bording, 1610—77, Professor v. Sorø Akademi.

<sup>38</sup>) Anders Bording, 1619—77, Lector i Ribe, Hofpoet.

<sup>39</sup>) Hans Gjødesen, d. 1654, Rektor i Aalborg.

<sup>40</sup>) Jesper Hansen, d. 1679, Præst i Skanderborg.

<sup>41</sup>) = ? Ole Hansen Bagge, Professor i Lund.

<sup>42</sup>) imm. i Kbh. 1624 fra Sorø.

<sup>43</sup>) Søren Andersen Trane, d. 1644, Præst i Assels.

<sup>44</sup>) Niels Benzon, 1609—74, Dr. med. Læge i Aalborg.

<sup>45</sup>) Thøger Pedersen, 1609—51, Præst i Randers.

<sup>46</sup>) Vincens Bildt til Næs m. m. i Norge, 1606—58.

<sup>47</sup>) = ? imm. i Kbh. 1624 fra Oslo = ? Andreas Laurentii Engdalinus, der 1628 fik en Disputats trykt. (Erichsen).

<sup>48</sup>) Johan Becker Holsatus, c. 1642 Præst i Haseldorf. (Møller).

<sup>49</sup>) = ? imm. i Kbh. 1628 fra Odense.

<sup>50</sup>) Mikkel Mule, 1609—53. Præst i Vejlbj.

<sup>51</sup>) Niels Bentzen Eustadienus (Ystad), Domprovst i Lund.

<sup>52</sup>) David Christensen Helsingør, d. 1658, Præst i Helsingør.

<sup>53</sup>) Jens Pedersen Vejlbj, imm. i Kbh. 1627 fra Kbh.

<sup>54</sup>) Ole Andersen Jetsmark, Præst i Resløf i Skaane.

<sup>55</sup>) Jørgen Bertelsen Taulow, 1606—80, Professor v. Odense Gymn.

<sup>56</sup>) Fredrik Chr. Fabricius (Slangendorf) d. 1654, Præst i Stenløse.

<sup>57</sup>) Klaus Jørgensen, Renteskriver 1655.

- 1631 19. Sept. Georgius Palemon Danus, Art. Mag., Ling. stud.<sup>58</sup>).  
 — — Andreas Aggaei Danus, Ling. stud.<sup>59</sup>).  
 — — Johannes Montenius Danus, Ling. stud.<sup>60</sup>).  
 9. Okt. Elias Petri Wilstrupius Danus, Ling. stud.<sup>61</sup>).  
 — — Andreas Nicolai Danus, Ling. stud.  
 — — Tycho Joannis Coldingius<sup>62</sup>).
- 1632 7. Juni. Nicolaus Andreae Hafniensis Danus<sup>63</sup>).  
 — — Otto Pors Lollandus Danus<sup>64</sup>).  
 11. — Johannes Bartholinus Struch Ripensis Danus,  
 jur.<sup>65</sup>).  
 9. Juli. Matthias Martinus Liem Danus, Ph.<sup>66</sup>).  
 — — Matthias Lerche Danus, Ling.<sup>67</sup>).  
 2. Aug. Joh. Joannis Alburgius Haffn. Danus, Th.<sup>68</sup>).  
 15. Sept. Johannes Pauli Danus, Th.<sup>69</sup>).
- 1633 e 4. Juni. Georgius Johannes Cremerus Danus.  
 — — Petrus Ivari Haffniensis<sup>70</sup>).  
 19. Juli. Petrus Pauli Umdinkius Danus<sup>71</sup>).
- 1634 e 7. Juni. Christianus Johannis Laefardus Holsteponu-Danus,  
 Ph.<sup>72</sup>).  
 25. Juli. Hartwicus Blutingh Holsatus<sup>73</sup>).  
 30. Okt. Petrus Poppius Holsatus, Jur.
- 1635 e 11. Juli. Johannes Pauli Danus, Phil. Mag., Th. stud.<sup>74</sup>).  
 — — Christianus Andreas Haffendanus, Th. cand.<sup>75</sup>).  
 e 16. Juli. Christianus Pauli Trano Norwegus, Ph.<sup>76</sup>).  
 e 15. Aug. Johannes Masius Holsatus, Med.<sup>77</sup>).  
 e 15. Sept. Samuel de Trane Norwegus, Ling. & Ph.<sup>78</sup>).  
 19. Okt. Nicolaus Scheldorp Danus, Th.<sup>79</sup>).

<sup>58</sup>) Jørgen Pallesen Jerne, 1602—53, Præst i Varde.

<sup>59</sup>) Anders Aagesen (Haggæi), Stud. 1628. Skibspræst. (Kirkh. S. 3. V. 397).

<sup>60</sup>) = ? Hans Berg, dim. fra Herlufsholm.

<sup>61</sup>) Elias Pedersen Vinstrup, d. 1633, dim. fra Herlufsh. 1627.

<sup>62</sup>) Tyge Jensen Kolding, dim. fra Trondhjem 1629, = ? Regnemester i St. Jørgens Gaard i Trondhjem. (Nyrup & Kraft).

<sup>63</sup>) = ? Niels Andersen 1602—85, Præst i Gjerding.

<sup>64</sup>) Otto Pors, f. 1610, Søn af Klaus Pors til Øllingsø.

<sup>65</sup>) Hans Bertel Struch, dim. fra Ribe 1630.

<sup>66</sup>) Mads Mortensen Lime, 1610—58, Præst i Middelfart.

<sup>67</sup>) Mads Pedersen Lerche, d. 1660, Præst i Nyborg.

<sup>68</sup>) Hans Hansen Aalborg, 1609—85, Præst i Vejlbj.

<sup>69</sup>) = ? Johannes Paulsen, Superintendent i Lüneburg 1635. (Møller).

<sup>70</sup>) Peder Iversen Munk, 1614—54 (59), Præst v. den ny Kirke udenfor Kbh.

<sup>71</sup>) Peder Poulsen Vinding f. 1613, Læge.

<sup>72</sup>) Christian Hansen Legardt, Læge bl. a. for Prins Chr. (V.), 1662.

<sup>73</sup>) Hartvig Blütting var 1658 »Anwalt in Amtssachen« i Gottorp. (Gott. Hof. u. Staatsverw.).

<sup>74</sup>) Hans Thomæsen Paulsen, dsk. Resident i Lübeck.

<sup>75</sup>) = ? imm. i Kbh. 1630 fra Herlufsholm.

<sup>76</sup>) = ? Chr. Poulsen Trane, Søn af Poul Chr. Trane, Præst i Næs, d. 1650.

<sup>77</sup>) Joh. Masius Glückstad. Dr. med. Professor i Königsberg 1640.

<sup>78</sup>) Samuel Pauli Trane, d. 1677, Præst i Næs paa Romerike.

<sup>79</sup>) Niels Pedersen Skjelderup, Kapellan i Trondhjem.

- 1635 e 19. Okt. Thomas Fuiren Hafniensis, Med.<sup>80</sup>).  
 e 20. — Henricus Fuiren Hafniensis, Med.<sup>81</sup>).
- 1636 20. Jan. Johannes Dolmerus Danus, Ling.<sup>82</sup>).  
 e 4. Juni. Johannes Svarides Calunda Danus, Ling.<sup>83</sup>).  
 1. Sept. Nicolaus Wichmannus Danus, Med.<sup>84</sup>).  
 25. Okt. Andreas Svare Calunda Danus, Ph. & Ling.<sup>85</sup>).
- 1637 6. Marts. Laurentius Christiani Tranius Danus, Hum. Lit.<sup>86</sup>).  
 20. Apr. Matthias Biomenius Buorassius Cimbri Danus,  
 Ling.<sup>87</sup>).  
 e 20. Apr. Augustinus Joannis Cimbri Wellejus, Ling.  
 5. Aug. Nicolaus Bangius Danus, Ling. & Art.<sup>88</sup>).  
 29. — Johannes Thomeus Danus, Jur.  
 28. Okt. Olaus Severinus Cimbri Danus, Ling.<sup>89</sup>).  
 e 27. Nov. Andreas Thomaes Ansloa Norwegus, Th.<sup>90</sup>).  
 23. Dec. Balthazar Renselitz Holsatus, Jur.
- 1638 29. Marts. Jonas Olaus Norwegius, Med.<sup>91</sup>).  
 e 9. Maj. Petrus Georgius Hegelundius Ripa Danus, Th.<sup>92</sup>).  
 29. Maj. Severinus Lagonius Hanningius Danus, Th.<sup>93</sup>).  
 5. Juli. Andreas Thomæ Winoriensis Holsatus, Ling.  
 e 5. Juli. Christianus Arnisæus Danus, Hum. art.<sup>94</sup>).  
 — — Fredericus Arnisæus Danus, Hum. art.<sup>95</sup>).  
 e 23. Juli. Johannes Leyl Danus, Med.<sup>96</sup>).  
 30. Aug. Claudius Olai Borrichius Danus Cimber, Ph.<sup>97</sup>).  
 e 7. Sept. Johannes Severinus Holsatus, Med. gratis.  
 23. — Gunnarius Olai Blirifus Norvegus, Ph.<sup>98</sup>).  
 28. Nov. Ovidius Nicolai Norvegus, Th.<sup>99</sup>).  
 e — — Paulus Petri Pruyssius Norvegus, Th.<sup>100</sup>).  
 30. Nov. Petrus Hermannus Haffn. Danus, Th.<sup>101</sup>).  
 e — — Nicolaus Laurentii Aagaard Viburgo Danus, Th.<sup>102</sup>).

<sup>80</sup>) Thomas Fuiren, 1616—73, Dr. med., Læge.

<sup>81</sup>) Henrik Fuiren, 1614—59, Dr. med. Læge.

<sup>82</sup>) Jens Dolmer, d. 1670, Lærer for Ulrik Chr. Gyldenløve.

<sup>83</sup>) Hans Iversen Kallundborg, 1608—66, Rektor i Køge.

<sup>84</sup>) Niels Wichmand, 1610—68, Professor med. i Lund.

<sup>85</sup>) Anders Iversen Kallundborg, Broder til <sup>83</sup>), (?), imm. i Leyden  
 1637 <sup>18</sup>/<sub>2</sub>.

<sup>86</sup>) Lars Christensen Trane, 1602—66, Præst i Viborg.

<sup>87</sup>) = ? Mads Bjørnsen imm. i Kbh. 1634 fra Viborg.

<sup>88</sup>) Niels Hansen Bang, 1614—76, Biskop.

<sup>89</sup>) = ? Ole Sørensen Ørsted, d. 1672, Rektor i Randers.

<sup>90</sup>) Anders Thomsen, d. 1657, Præst i Højelse.

<sup>91</sup>) Hans Olsen, 1607—69, Stadsfysikus i Bergen.

<sup>92</sup>) Peder Jørgensen Hegelund, d. c. 1684, Præst i Stavning.

<sup>93</sup>) Søren Laugesen Hanning, imm. i Kbh. 1633 fra Ribe (uden Tilnavn).

<sup>94</sup>) Christian Arnisæus, Bjergværksdirektør i Norge (Pers. T. II. 130).

<sup>95</sup>) Frederik Arnisæus, 1621—54, Læge.

<sup>96</sup>) Hans Leiel, Søn af Lægen Dankert L. (Pers. T. II. 127).

<sup>97</sup>) Claus Olsen Borch, d. 1652, Præst i Ingelstorp.

<sup>98</sup>) Gunnar Olsen Blix, imm. i Kbh. 1634 fra Christiania, d. i Franeker  
 1639 (Erichsen: Tromsø Skole).

<sup>99</sup>) imm. i Kbh. 1635 fra Christiania.

<sup>100</sup>) = ? imm. i Kbh. 1636 fra Køge, (uden Tilnavn).

<sup>101</sup>) Peder Hermansen, 1610—66, Rektor i Malmø.

<sup>102</sup>) Niels Lauridsen Aagaard, 1612—57, Præst i Faxe.

- 1638 e 17. Dec. Matthias Nicolaus Norwegus, Bon. Litt.<sup>103</sup>).  
 1639 18. Apr. Johannes Jacobi Turenus Danus, Ling.<sup>104</sup>).  
 27. Maj. Erasmus Rasch Holsatus, Ph.<sup>105</sup>).  
 15. Juni. Marcus Rootszeinius Danus, Math.<sup>106</sup>).  
 2. Aug. Christophorus Casparus Norwegus, Th.<sup>107</sup>).  
 19. — Robecus Christiani Honchius Danus, Ph.  
 e 14. Sept. Christianus Claudius Ultonia Danus, Ph.<sup>108</sup>).  
 1640 31. Juli. Severinus Ultinaeus Danus, Ling.<sup>109</sup>).  
 10. Aug. Jacobus Benedicti Danus, Ling.<sup>110</sup>).  
 13. Nov. Erasmus Brocmannus Danus, Eloq.<sup>111</sup>).  
 16. — Christianus Ostenveldius Danus, Th.<sup>112</sup>).  
 1641 8. Sept. Ericus Pontoppidanus Danus, Ph.<sup>113</sup>).  
 1642 14. Maj. Andreas Vellejus Rippensis Danus, Th.<sup>114</sup>).  
 e 15. Juli. Severinus Wardensis Danus, Th.<sup>115</sup>).  
 26. — Paulus Knoffius Danus, Ling.<sup>116</sup>).  
 28. — Claudius Claudii Mertlenius Danus, Ph.<sup>117</sup>).  
 — — Johannes Bangius Danus, Ph.<sup>118</sup>).  
 21. Nov. Paulus Johannis Pous Norvegus, Ph.<sup>119</sup>).  
 — — Andreas Johannis Pous Norvegus, Ph.<sup>120</sup>).  
 1643 23. Febr. Claudius Petri Neoburgensis Danus, Ling.<sup>121</sup>).  
 e 21. Apr. Matthias Mæzzenius Danus, Th.<sup>122</sup>).  
 21. Maj. Laurentius Petri Crusius Danus, Ling.<sup>123</sup>).  
 12. Juli. Johannes Ernesti Badenius Danus, Art. & Ling.<sup>124</sup>).  
 13. — Johannes Erasmi Faxovius Danus, Ph.<sup>125</sup>).

<sup>103</sup>) = ? Matthias Nielsen Høfding, d. 1682, Præst i Tjæreby.

<sup>104</sup>) Hans Jacobsen Fyringius, imm. i Kbh. 1634, i Königsberg 1637.

<sup>105</sup>) Rasmus Rask, d. 1665, Dr. jur. (Møller).

<sup>106</sup>) Marquard Rodsteen til Lundsgaard, 1619—70.

<sup>107</sup>) Christopher Caspersen, imm. i Kbh. 1634, aflagde 1644 Ed som Kapellan (Gejstl. Edsprot. for Oslo og Hamar Stifter).

<sup>108</sup>) = ? Chr. Clausen Othoniensis, imm. i Kbh. 1633 fra Odense, d. 1656.

<sup>109</sup>) Søren Andersen Ubinaeus (Udbyneder), d. 1670, Rektor i Christiania.

<sup>110</sup>) Jacob Bendixen, d. 1659, Kapellan v. Nikolaj Kirke, Kbh.

<sup>111</sup>) Rasmus Enevoldsen Brockmand, 1619—62, Professor.

<sup>112</sup>) Christen Ostenfeldt, 1619—71, Professor.

<sup>113</sup>) Erik Eriksen Pontoppidan, 1618—78, Biskop i Trondhjem.

<sup>114</sup>) Anders Laugesøn Wedel 1619—60, Præst i Vilslev.

<sup>115</sup>) = ? Søren Jensen Varde, imm. i Kbh. 1638, var 1642 i Nederl. (Pers. T. 5. III. 5).

<sup>116</sup>) Poul Danielsen Knoff, f. c. 1611, Søn af Dompr. Dan. K. i Roskilde.

<sup>117</sup>) = ? Claus Clausen Bang fra Middelfart, 1618—48, Præst i Stenløse.

<sup>118</sup>) Hans Clausen Bang, 1620—58, Præst i Bogense.

<sup>119</sup>) Poul Hansen Paus, Søn af Hans P. Paus, Præst i Frederiksstad.

<sup>120</sup>) Anders Hansen Paus, Søn af samme, udg. en Disp. i Franeker 1644.

<sup>121</sup>) Claus Pedersen Nyborg, 1618—70, Præst i Nørre-Lyndelse.

<sup>122</sup>) Mads Madsen, d. 1652, Præst i Farum.

<sup>123</sup>) Lars Pedersen Cruse, imm. i Kbh. 1638 fra Aarhus.

<sup>124</sup>) Hans Ernstsøn Baden, d. 1680, Præst i Lund.

<sup>125</sup>) Hans Rasmussen Faxe, d. 1674, Rektor i Helsingør.

- 1643 e 13. Juli. Christophorus Hieronymus Knoffius Danus, Ling. & Ph.<sup>126</sup>).
31. — Lago Christierni Huallio Norvegus, Ph.<sup>127</sup>).
11. Aug. Johannes Georgius Horstius Danus, Art.<sup>128</sup>).
21. — Petrus Laurentius Scaberinus Danus, Th.<sup>129</sup>).
- — Albertus Petrus Spoortmannus Danus, Th.<sup>130</sup>).
5. Okt. Stephanus Matthiæ Graneskow Danus, Th.<sup>131</sup>).
18. — Everardus Jacobi Duus Hamb. Holsatus, J. U. Lic.
- 1644 14. Maj. Balthasar Koselitz Idzehoa Holsatus, Jur.
- e 21. Aug. Thomas Bartholini Hagedorn Norwegus, Ph.<sup>132</sup>).
- e 28. — Andreas Guntzovius Danus, Ph.<sup>133</sup>).
31. — Laurentius Petri Siberdrupius Norvegus, Ph.<sup>134</sup>).
- 1645 9. Nov. Jacobus Johannis Hallando Danus, Th.
- 1646 31. Marts. Andreas Heidius Christianensis Norvegus, Ph. & Ling. orient.<sup>135</sup>).
- e 24. Juni. Christianus Sognius Norvegus, Ph. & Ling. orient.
25. Juli. Johannes Horstius Danus, Ph. & Ling. stud. pro recensione<sup>136</sup>).
- e 30. — Lago Christierni Huallio Norvegus, Ph. & Ling. stud. pro recensione<sup>137</sup>).
28. Aug. Henricus Johannes Holstius Holsatus, Ph.<sup>138</sup>).
2. Okt. Johannes Wilcken Norvegus, Ph.<sup>139</sup>).
- — Claudius Borgen Norvegus, Ph.<sup>140</sup>).
- 1647 23. Maj. Claudius Nicolai Gravius Danus, Med.
- e 18. Juni. Nicolaus Werlovius Zelandia Danus, Ph. Bacc. Th. stud.
- — Nicolaus Hadropolitanus Stanis Danus, Lib. Art.<sup>141</sup>).
1. Aug. Ivarus Poolsen Danus, Art. & Ling.<sup>142</sup>).
- e 28. Sept. Johannes Faber Danus, Jur.<sup>143</sup>).

<sup>126</sup>) Christoffer Hieronymus Knoff, d. 1652, Informator i Sorø. (Wad).

<sup>127</sup>) Lave Christoffersen, d. 1654, Præst i Askim, Bergen Stift.

<sup>128</sup>) Hans Jørgensen Horst, imm. i Kbh. 1641; i Leiden 1643 (24 Aar) = ? Provinsiallæge i Skaane. (Pers. T. II., 132).

<sup>129</sup>) Peder Lauritsen Scavenius, 1623—85, Generalprokurør.

<sup>130</sup>) = ? Albert Spormann, f. i Helsingør, Ingenieur, svensk Spion. (D. Mag. 5. II. 379).

<sup>131</sup>) imm. i Kbh. 1639 (uden Tilnavn).

<sup>132</sup>) Thomas Berthelsen Hagedorn, d. 1684, Raadmand i Christiania.

<sup>133</sup>) Anders Hansen Guntzow, d. 1696, Præsident i Hofretten. (Pers. T. IV. 241).

<sup>134</sup>) Laurids Pedersen Sverdrup, 1620 (23)—95, Præst i Vang i Hede-marken.

<sup>135</sup>) Andreas Pedersen Heide, imm. i Kbh. 1642 fra Christiania, udg. en Disputats i Franeker 1647.

<sup>136</sup>) den samme som Nr. 128.

<sup>137</sup>) den samme som Nr. 127.

<sup>138</sup>) = ? Henrik Hansen Holst, d. c. 1690, Assessor v. Overhofretten i Norge.

<sup>139</sup>) Hans Wilkensen, imm. i Kbh. 1640, Hører i Bergen (Erichsen: Bergens Kathedralsk.).

<sup>140</sup>) = ? Claus Alexandersen Borch, d. 1665, Kapellan i Elverum.

<sup>141</sup>) Niels Andersen Vandstad, 1625—77, Præst i Skamstrup.

<sup>142</sup>) Ivar Paulsen Vinding, imm. i Kbh. 1643, Ingenieur i Polen.

<sup>143</sup>) Johannes Faber, 1621—59, Professor v. Sorø Akademi.



- 1647 e 13. Okt. Olaus Andersenius Fredrikstadius Norv., Th.<sup>144 a</sup>).
- 1648 e 26. Maj. Johannes Thomas Holsatus, Polit.  
 8. Juni. Bernardus Balthasar Saltonius-Holsatus, Jur.<sup>144 b</sup>).  
 20. — Georgius Joannis Runou Danus, Ling.<sup>145</sup>).  
 e 12. Aug. Bertramus ab Alevelt, nob. Holsatus, Eloq.<sup>146</sup>).  
 — — Detlovus Castenius Holsatus, Eloq.  
 9. Sept. Gerhardus Stalhovius Danus, Med. privatim Dr. med. Franeker 27. Sept. 1649<sup>147</sup>).
26. Okt. Christophorus Peträus Witt Danus, Ph.  
 e 1. Dec. Johannes Christophorus Schoonbach Holsatus, Jur. cand. privatim. Dr. jur. i Franeker 8. Febr. 1649<sup>148</sup>).
- 1649 21. Apr. Gerhardus v. Treschau Danus, Ling.<sup>149</sup>).
- e 4. Juni. Axelius Johannis Croger Danus, Ling.<sup>150</sup>).
14. Aug. Andreas Rincopius Danus, Ph.<sup>151</sup>).
20. Sept. Severinus Fornii Schriverius Danus, Ph.<sup>152 a</sup>).
- 1650 e 24. Maj. Petrus Beringius Danus, Ph.<sup>152 b</sup>).
27. — Petrus Hegerfeldt Danus, Ph.<sup>153</sup>).
- e 29. Juni. Christophorus Peträus Wit Danus, olim incriptus, Ph.  
 9. Sept. Nicolaus Joannes Ghuiding Danus, Eloq.  
 e 14. Okt. Joannes Sackkius Danus, Th.<sup>154</sup>).
- 1651 25. Sept. Jacobus Claudius Caspargardius Holsatus, Ph.<sup>155</sup>).
- 1652 17. Jan. Christianus Rudolphi Werbergius Danus, Polit.<sup>156</sup>).
- e 27. Maj. Paulus Severinus Actaeus Danus, Th.<sup>157</sup>).
- — Nicolaus Aegidii Danus, Med.<sup>158</sup>).
- e 4. Juni. Christianus Johannis Danus, Math.  
 e 22. Aug. Stephanus Severini Danus, Th.<sup>159</sup>).
- e 28. — Christophorus Steinkull Danus, Jur.<sup>160</sup>).
- prid. non. Oct. Petrus Jacobi Fildorfius Norwegus, Philol. & Ph.

<sup>144 a</sup>) Oluf Andersen, d. i Padua 1651. (Pers. T. 9. I. 113).

<sup>144 b</sup>) Bernhard Balthazar Soltau, Dr. jur. d. 1653.

<sup>145</sup>) Jørgen Hansen Rønnev, Præst i Ronneby.

<sup>146</sup>) = ? Bertram Ahlefeldt, Lieutenant 1657, afsk. 1658, Søn af Johan A. til Witmold (Bobé I. Till. p. 80).

<sup>147</sup>) Gerhard Staalheft, 1622—83, Dr. med. Grubemedicus i Falun.

<sup>148</sup>) Johan Christoff Schönbach, d. 1635, Dr. jur. Landkansler.

<sup>149</sup>) Gerhard Treschow, d. 1664, Sekretær hos Stath. i Norge.

<sup>150</sup>) = ?? Arnoldus Crugerus fra Rendsburg, imm. i Kbh. 1645.

<sup>151</sup>) Anders Rinkøbing, imm. i Kbh. 1647, i Giessen 1651.

<sup>152 a</sup>) Søren Tornsen Skive, 1622—1705, Præst i Bjelland i Stavanger Stift.

<sup>152 b</sup>) se Nr. 184.

<sup>153</sup>) Peder Hegerfeldt, d. 1671, Dr. med., Hofretsassessor i Christiania.

<sup>154</sup>) Johan Ebbesøn Sach, Præst i Tim 1652.

<sup>155</sup>) Jacob Clausen Casbergaard, 1630—93, Præst i Starup. (Gen. her. S. Spec.).

<sup>156</sup>) Christian Rudolfsön, siges at være født i Varberg, imm. i Kbh. 1648, Præst i Harfinge i Halland.

<sup>157</sup>) imm. i Kbh. 1645 fra Køge (kaldes der Randerusinius).

<sup>158</sup>) Niels Giødesen, Søn af Dr. med. Giøde Jensen i Randers (Lassons Fundat.).

<sup>159</sup>) Stephan Sørensen Jelling, d. 1674, Præst i Nykirke. (Wiberg har urigtigt Jørgensen (Schou)).

<sup>160</sup>) Christopher Steinkuhl, Dr. jur. Auditor.

- 1652 prid. non. Oct. Thomas Petri Montinius Norwegus, Ph.<sup>161</sup>).  
 — — Petrus Petri Montinius Norwegus, Ph.  
 1653 8. kal. Jun. Wulfgangus Wondsvliet Holsatus, Jur.<sup>162</sup>).  
 — — Gotschalck Wondsvliet Holsatus, Jur.<sup>163</sup>).  
 e 5. — — Theodorus Eckovius Berga Norvegus, Med.<sup>164</sup>).  
 — — Petrus Molk Holsatus, Jur.  
 27. Juli. Petrus Egge Holsatus, Jur. <sup>31/8</sup> 1656 pro gradu  
 disputavit et postea renunciatus est doctor  
 u. j.<sup>165</sup>),  
 14. Nov. Georgius Foch Danus, Ph.<sup>166</sup>).  
 1654 18. Apr. Edwardus Edwardi Norvegus, Th.<sup>167</sup>).  
 24. Maj. Nicolaus Collius Hols.-Crempis, Jur.  
 e 30. Juni. Jacobus Scherini Clementinus Cymbrio Danus,  
 Ph.<sup>168</sup>).  
 e 29. Juli. Thomas Volmari Cymbrio Danus, Ph.<sup>169</sup>).  
 1655 2. Maj. Joannes Guilbi Danus, Eloq.<sup>170</sup>).  
 e 20. Juni. Johannes Andreae Arhusius Danus, Ph.<sup>171</sup>).  
 e 16. Juli. Jacob Rosencranzius } nobiles Dani <sup>{172</sup>.  
 — — Olgerus Rosencranzius } <sup>{173</sup>.  
 — — Johannes Bircherodius Danus ephorus inscript.  
 nob.<sup>174</sup>).  
 29. Sept. Petrus Ostenfeld Danus, polit.<sup>175</sup>).  
 — — Nicolaus Julius nob. Danus, polit.<sup>176</sup>).  
 — — Johannes Steinfeld nob. Danus, Math.<sup>177</sup>).  
 — — Johannes Rosencrantz nob. Danus, Math.<sup>178</sup>).  
 — — Wilhelmus Henisen Danus, Math.<sup>179</sup>).  
 27. Okt. Axelius Rivulanus Danus, polit.  
 — — Christianus Hanssenius Danus, Math.<sup>180</sup>).  
 1656 6. Febr. Johannes Molenius Danus, med.<sup>181</sup>).

<sup>161</sup>) imm. i Kbh. 1653, var vist Mønsterskriver 1658—59 (Schou).

<sup>162</sup>) Volf Wonsfleth, Søn af Henneke W. til Norby, svensk Kammerjunker.

<sup>163</sup>) Godske Wonsfleth til Kriseby, hans Broder, d. 1683.

<sup>164</sup>) Didrik Eckhof, d. 1675, Dr. med. Stadsfysikus i Trondhjem.

<sup>165</sup>) Petrus Egge, Dr. jur., boede i Lübeck c. 1657 (Møller).

<sup>166</sup>) = ? Jørgen Lauridsen Fog 1631—1710, Præst i Ribe.

<sup>167</sup>) Edvard Edvardsen, 1630—95, Konrektor i Bergen.

<sup>168</sup>) = ? Jacob Christensen Clementin, 1639—1711, Præst i Hvorslev.

<sup>169</sup>) Thomas Folmeri, imm. i Kbh. 1654 fra Aarhus.

<sup>170</sup>) Jens Jensen Julby, imm. i Kbh. 1649, Rektor i Viborg.

<sup>171</sup>) = ? Jens Andersen Benstrup, d. 1675, Præst i Nykirke.

<sup>172</sup>) Jacob Rosenkrantz, d. 1668, Søn af Gunde R. til Skaføgaard.

<sup>173</sup>) Holger Rosenkrantz, d. 1659, hans Broder.

<sup>174</sup>) Jens Jensen Bircherod, 1623—86, Professor.

<sup>175</sup>) Peder Ostenfeldt, imm. i Kbh. 1642, d. 1665.

<sup>176</sup>) Niels Juul til Bjørnholm 1634—1703.

<sup>177</sup>) = ? Hans Steensen til Astrup, der 1650 studerede i Leiden, eller Hans Ditlev Steensen til Stensgaard, 1634—77, der 1656 studerede i Orleans.

<sup>178</sup>) = ? Jens Rosenkrantz, d. 1658, Søn af Holger R. til Ørup.

<sup>179</sup>) imm. i Leiden 1659 (23 Aar), som Wilh. Hennisch Wiburgensis.

<sup>180</sup>) = ? Christen Hansen Legaard, 1619—før 1689, Livlæge hos Fr. III.

<sup>181</sup>) = ? Hans Hansen Mule, d. før 1667, Kapellan i Eidehog i Norge.

- 1656 17. Apr. Samuel Arcerius Alteena Holsatus, med.  
 10. Juni. Christianus Michaelis Holsatus, jur.  
 16. — Hermannus Thomas Holsatus, jur.  
 e 10. Juli. Hans Jacob Lossouw Danus, Polit. Lit.<sup>182</sup>.  
 e 3. Aug. Arnoldus Richmannus Hafnia Danus, Philol.<sup>183</sup>.  
 27. Aug. Petrus Bering blev dr. med. publice et solemniter<sup>184</sup>).  
 20. Nov. Chr. Noldius L. A. M. Danus, Math.<sup>185</sup>.  
 e 23. Nov. Wolferdus ab Alefeld, nob. Holsatus, jur.<sup>186</sup>.  
 1657 e 20. Maj. Bartholus Herlund Halsoenio-Danus, med.<sup>187</sup>.  
 — — Clemens Erastini Thestrupius Arhusio-Danus,  
 Ling.<sup>188</sup>.  
 — — Canutus Olavius Krombachius Arhusio-Danus,  
 med.<sup>189</sup>.  
 1658 3. Apr. Jacobus Holsten Holsatus, med. cand. blev Dr. med.  
 1658  $\frac{7}{4}$  post disputationem in cssria(!).<sup>190</sup>.  
 17. Aug. Henningius Gregorii Holsatus, med.  
 e 20. Okt. Johannes Wandalinus Ripaus Danus, Th.<sup>191</sup>.  
 1659 e 8. Juni. Olaus Andreæ Norvegus } fratres (Hist.<sup>192</sup>).  
 — — Matthias Andreæ Norvegus } (Polit.<sup>193</sup>).  
 23. — Severinus Paludanus Danus, Ling.<sup>194</sup>.  
 9. Sept. Nicolaus Andreæ Andersanius Danus, Ph. & med.<sup>195</sup>.  
 e — — Christianus Staaali Reulerus Norvegus, math.<sup>196</sup>.  
 1660 18. Marts. Petrus Danielis Stromerus Norvegus, Ling.<sup>197</sup>.  
 30. Apr. Olaus Rolichius Norwegus, Polit.  
 2. Juli. Cosmus Bornemann Hafnia Danus, Polit.<sup>198</sup>.  
 10. — Christophorus Stophletus Christiania Norv., Phi-  
 lol.<sup>199</sup>.  
 24. — Fredericus Petri Holsatus, jur.<sup>200</sup>.

<sup>182</sup>) Hans Jacob Lossou til Reistrup, d. 1702 (Lassons Fundat.).

<sup>183</sup>) Arnold Rhuman, 1633—82, Professor v. Roskilde Gymnasium.

<sup>184</sup>) Peder Hansen Bering, Dr. med., sandsynligvis den samme, der blev imm. i Franeker 1650 og i Utrecht 1652, men i saa Fald maa der være en Fejltagelse hos Carøe, der angiver at Dr. med. P. B. blev Student i Viborg 1653. Der findes c. 1650 et stort Antal unge Mænd af Navnet P. B.

<sup>185</sup>) Christian Noldius, 1626—83, Professor.

<sup>186</sup>) Wolf Heinrich v. Ahlefeldt, 1641—61. (Bobé I. Till. p. 84).

<sup>187</sup>) Berthel Herland, f. 1638, imm. i Leiden 1658, 61, 62.

<sup>188</sup>) Clemens Rasmussen Thestrup, 1627—70 (69), Præst i Hjerm.

<sup>189</sup>) Knud Olsen, d. 1685, Rektor i Horsens.

<sup>190</sup>) Jacob Holst, levede 1678, Dr. med., Læge i Husum og Tønning (Møller).

<sup>191</sup>) Hans Wandal, 1624—75, Biskop.

<sup>192</sup>) Oluf Andersen Tonsberg, 1636—69, Vicelagmand i Skien.

<sup>193</sup>) Matthias Andersen Tonsberg, kgl. Sekretær.

<sup>194</sup>) Søren Paludan, d. 1701, Lektor i Viborg.

<sup>195</sup>) Niels Andersen, Dr. med., Bergmedikus i Kongsberg 1667.

<sup>196</sup>) Chr. Isaksen Reuter, udg. en Disputats 1664.

<sup>197</sup>) Peder Danielsen Strøm, imm. i Kbh. 1661, Præst i Rødø (Erlandsen II. 51).

<sup>198</sup>) Cosmus Bornemann, 1637—92, Dr. jur., Assessor i Højesteret.

<sup>199</sup>) = ? Christian Stockfleth, 1639 (40)—1704, Stiftamtmand i Christiania.

<sup>200</sup>) = ? Frederik Pedersen fra Husum, d. 1695, Diacon i Fjølde. (Møller).

- 1660 6. Sept. Olaus Andrisen Danus, Ph.<sup>201</sup>).  
 — — Laurentius Olai Coccius Danus, Ph.<sup>202</sup>).
- 1661 14. Maj. Olaus Frolichius Norwegus, jur. & Ph.<sup>203</sup>).  
 c — — Olaus Nicolaus Fielkius Hafn. Danus, jur. & med.<sup>204</sup>).
17. — Johannes Starck Holsatus, jur.<sup>205</sup>).
13. Juni. Petrus Michaelis Glückstadio Holsatus, jur.  
 1. Juli. Nicolaus Olai Tielkius Danus blev mag. art. post habitam disputationem<sup>206</sup>).
2. — Henning Gregorius Holsatus blev Dr. med. post habitam disputationem.
11. Sept. Dietericus Schultz Danus, Polit.<sup>207</sup>).
10. — Chr. Michaelis Holsatus, jur.
28. Okt. Johannes Christophorus Lessemen Danus, ling.  
 — — Johannes Janus Daberghe Danus, ling.<sup>208</sup>).
8. Nov. Nicolaus Caspersen Danus, jur.<sup>209</sup>).
21. — Hermannus Egertius Danus, ph. & hist.<sup>210</sup>).
- 1662 21. Febr. Andreas Garmen Danus, ling.<sup>211</sup>).
7. Marts. Claudius Christiani Taussanus Norwegus, philol.<sup>212</sup>).
24. Apr. Olaus Erici Tormius Hafnia Danus, Th.<sup>213</sup>).
25. Maj. Severinus Georgii Henickenius Danus, Hebr. Lit.<sup>214</sup>).
18. Juni. Hermannus Nethman Holsatus, med.  
 e 26. — Jacobus Sydenborg Danus, jur.<sup>215</sup>).
- e 28. Aug. Hardovicus Bensen Holsatus, Th.
- e 12. Sept. Matthias Taussanus Danus, Ph.<sup>216</sup>).
- 1663 3. Jan. Nicolaus Scherinus Hofmannus Danus, Th.<sup>217</sup>).
- — Petrus Scherinus Hofmannus Danus, Ph.<sup>218</sup>).
5. Maj. Joh. Dietr. Michaelis Holsatus, med.<sup>219</sup>).

<sup>201</sup>) imm. i Leiden 1661, 28 Aar.

<sup>202</sup>) Laurids Olsen Koch, 1634—91, Præst paa Refsnæs.

<sup>203</sup>) Olaus Georgii Frolichius, imm. i Kbh. 1660 fra Trondhjem.

<sup>204</sup>) Oluf Nielsen Fielke (adlet Fielckecrone), d. 1682, Hoforator, sen. Læge i Holland.

<sup>205</sup>) = ? Johan Sigismund Starck, opholdt sig i Hamburg 1693—1700, blev derefter Præst i Warder i Segeberg Amt. (Møller).

<sup>206</sup>) Oluf Nielsen Fielke, mag. art, den samme som 204. (Forfatterlex.).

<sup>207</sup>) Diderik Schult, 1644—1704, Amtmand.

<sup>208</sup>) Hans Jensen Daberg, d. 1684, Præst i Fane i Bergen Stift.

<sup>209</sup>) Niels Jespersen, 1636—96, Dr. med., Amtmand i Aalborg.

<sup>210</sup>) Herman Hermansen Egertz, d. c. 1684, Præst i Vollerslev.

<sup>211</sup>) Anders Garmann, 1641—1704, Præst i Hammer i Bergen Stift.

<sup>212</sup>) Claus Christensen Tausen, Søn af Biskop Chr. T., Fuldmægtig ved Bispegodset i Christianssand Stift. (Thrap: Christianssand St.).

<sup>213</sup>) Oluf Eriksen Torm, 1641—92 (98), Præst ved Fredriksborg.

<sup>214</sup>) Søren Jørgensen Hauscherinus, imm. i Kbh. 1660, Søn af Kræmmer Jørgen H. i Køge (Wad).

<sup>215</sup>) = ? Jacob Clausen Sidenborg, Assessor i Kommercekollegiet.

<sup>216</sup>) Mads Tausen, d. 1686, Lector theol. i Stavanger.

<sup>217</sup>) Niels Sørensen Hoffman til Kjærsholm, d. 1698, Landcommissær (Lassons Fundat.).

<sup>218</sup>) Peder Sørensen Hoffman til Hammergaard, d. 1690, Assessor.

<sup>219</sup>) Joh. Dietrich Michaelis, d. 1710 (el. 13), Dr. med. 1667, sml. 231 a) (Tyske Rtk. indk. Br.).

- 1663 c 18. Juli. Heneke Vroonsfleet nob. Holsatus, jur.<sup>220</sup>).  
 5. Okt. Albertus Christophorus Helsingius Danus, Philol.<sup>221 a</sup>).
- e 26. — Johannes Munchhausen Holsatus, jur.<sup>221 b</sup>).  
 30. Nov. Chr. Bornemann Hafnia-Danus ling. & ph.<sup>222</sup>).
- 1664 25. Juni. Thomas Petri Galschut Aalborg Danus Th.<sup>223</sup>).  
 3. Juli. Johannes Venninghausen Holsatus, Jur.<sup>224</sup>).  
 19. — Johannes Wrangel Berga-Norvegus, Th.<sup>225</sup>).  
 — — Johannes Hofmannus Berga-Norvegus, Matt.<sup>226</sup>).  
 6. Aug. Christophorus Gaarman Berga-Norvegus, jur.<sup>227</sup>).  
 22. Okt. Gerhardus Nicolaus Beckius Danus, Th.<sup>228</sup>).  
 24. Nov. Emichius Nedergardius Cimber, Ling.<sup>229</sup>).
- 1666 e 17. Sept. Albertus Focardus Vit Danus, Art.<sup>230</sup>).  
 — — Dietricus Basseker Danus, Art.<sup>231 a</sup>).
- 1667 4. Apr. Johannes Dietr. Michaelis Holsatus blev Dr. med.<sup>231 b</sup>).
- e 18. Juni. Fridericus Laurentii Sunderburgo Holsatus, Polit. & Hist.  
 19. Nov. Chr. Fridericus Flangerus Danus, Eloq. et Th.<sup>232</sup>).  
 — — Janus Jacobæus Danus, Th.<sup>233</sup>).
- 1669 22. Maj. Johannes Wrangel Berga-Norvegus, recensitus<sup>234</sup>).  
 11. Nov. Johan Jacobs Stegman Holsatus, jur., blev jur. u. dr. 1669 <sup>3</sup>/<sub>12</sub>.
- 1671 18. Aug. Joakim Siverts Holsatus, jur.<sup>235 a</sup>).  
 — — Fredericus Siverts Holsatus, jur.  
 — — Fredericus Gerbrandus Borgundick-Holsatus, jur.
- 1674 22. Jan. Bernhard Clausen Chilonio-Holsatus, jur. cand. canonicus Hamburgensis blev Dr. juris 1674 <sup>25</sup>/<sub>1</sub> sine disputatione<sup>235 b</sup>).

<sup>220 a</sup>) Henneke Wonsfleth, f. 1643 paa Løjtgaard, Oberst.

<sup>220 b</sup>) Johannes Münchhausen fra Uetersen imm. i Frankfurt a. O. 1661.

<sup>221</sup>) imm. i Kbh. 1654 (uden Tilnavn). Deltager i Forsvaret 1658—  
 —59 under Navnet Helsing.

<sup>222</sup>) Christian Bornemann, imm. i Leiden 1662, d. paa Udenlandsrejsen.

<sup>223</sup>) Thomas Pedersen Galskyt, d. 1667 (?), Søn af Peder T. G. til Kornumgaard.

<sup>224</sup>) Johan Vennighausen, Kirkekommissær c. 1683. (Jensen, kirch. Stat. I., 137).

<sup>225</sup>) Hans Engelbrektsen Wrangel, imm. i Kbh. 1660, Broder til Digterinden Dorthe Engelbrektsdatter.

<sup>226</sup>) Jens Hoffmann, 1642—80, Præst i Bergen.

<sup>227</sup>) Christoffer Garmand, 1639—1721, Præst i Os.

<sup>228</sup>) Gert Nielsen Bech, d. 1678, Præst i Hjørring.

<sup>229</sup>) Emmike Nedergaard, d. 1692, Præst i Køge.

<sup>230</sup>) Albert Fogsen With, 1640—1715, Præst v. Trinitatis K. i Kbh.

<sup>231 a</sup>) Didrik Bartsaker, d. 1716, Præst i Faxe.

<sup>231 b</sup>) sml. 219.

<sup>232</sup>) Chr. Frederik Flauger, Student f. v. Frue Skole 1662.

<sup>233</sup>) Jens Jacobæus, 1646—98, Læge, Professor.

<sup>234</sup>) den samme som Nr. 225.

<sup>235 a</sup>) = ? Joakim Siverts fra Tønning, imm. i Kiel 1667.

<sup>235 b</sup>) Bernhard Clausen (adlet v. Clausenheim) 1650—1710.

- 1675 3. Maj. Benedictus Kamphovenen Slesvico Holsatus, jur. cand., promotus est 10. Maj 1675, Disp. publ.  
 1681 7. Apr. Hermannus Harmensen Tønningo Holsatus, jur.<sup>236</sup>).  
 1683 e 16. Maj. Gerhard Ovens Holsatus<sup>237</sup>).  
 e 8. Okt. Christianus Oerne nobilis Danus<sup>238</sup>).  
 — — Jacobus Andreæ, prædicti domini ephorus<sup>239</sup>).

**Uddrag af »Album Academiae Franeckeranae 1676—1811«.**

- 1682 18. Juni. Georgius Ovens Fridericopolitanus Holsatus, jur.<sup>240</sup>).  
 1683 8. Okt. Fridericus Christianus Adelaer Danus<sup>241</sup>).  
 — — Jacobus Andreæ Danus<sup>242</sup>).  
 1687 H. Harmens jur. cand. Tønninga Holsatus<sup>243</sup>).  
 1692 1. Okt. Nicolaus Breide Wilstria Holsatus.  
 Johann Lorens Bensen Glückstadio Holsatus<sup>244</sup>).  
 1695 Friedrich Hey Holsatus<sup>245</sup>).  
 — Johann Hey Holsatus<sup>246</sup>).  
 1700 13. Juni. Johannes Carolus Schröder Flensburgo Holsatus, J. C.<sup>247</sup>).  
 1703 og 1705 <sup>21</sup>/<sub>4</sub>. Simon Peter Gerkens Holsat. Glücksta<sup>248</sup>).  
 1704 30. Okt. H. L. Staar Flensburg Holsatus, jur. cand.  
 1705 Hinrich Lange Holsatus.  
 1710 Ditericus Valentiner Flensburg Holsatus.  
 1803 16. Sept. F. C. Fromm Altona Holsatus.

<sup>236</sup>) Herman Harmens, cand. jur. Tønning.

<sup>237</sup>) Gerhard Ovens fra Frederiksstad i Slesvig, imm. i Kiel 1682, den samme som Nr. 240.

<sup>238</sup>) Frederik Christian Adelaer, 1668—1726, Geheimeraad, den samme som Nr. 241.

<sup>239</sup>) = ? Jacob Andersen Hummer, 1655—1735, Præst i St. Magleby.

<sup>240</sup>) den samme som Nr. 237.

<sup>241</sup>) den samme som Nr. 238.

<sup>242</sup>) den samme som Nr. 239.

<sup>243</sup>) den samme som Nr. 236.

<sup>244</sup>) Johan Lorenz Bensen, Dr. jur. Kancelliraad i Glückstadt.

<sup>245</sup>) og <sup>246</sup>) imm. i Kiel 1693 med Tilføjelse: »Cimb. Austral.«.

<sup>247</sup>) Johan Carl Schröder, lic. jur. et practicus, udg. en Disputats i Franeker 1700, levede 1716 i Hamburg. (Moller).

<sup>248</sup>) = ? Simon Gerkens, Mag., Præst i Glückstadt, d. 1714. (Moller).

**Nogle Oplysninger om Magister Friderich Plum,  
Sognepræst til Gjentofte og Lyngbye 1643—1728  
og Hustru Sophia Olsdatter 1662—1689.**

Af **F. C. Bretteville-Plum.**

Afdøde Arkivsekretær i Rigsarkivet Gerhard L. Grove udarbejdede i 1903 en udførlig Stamtavle over Slægten Plum med Biografier af flere af Slægtens Medlemmer. Selvom dette Arbejde i det Store og Hele vistnok kan betragtes som samvittighedsfuldt udført, indeholder det dog paa flere Punkter Unøjagtigheder — om end for de fleste af disses Vedkommende af mindre Betydning —. Dette er saa meget mere beklageligt, da Værket i den mellemliggende Tid i adskillige Tilfælde er blevet benyttet som Kildeangivelse i genealogiske Arbejder.

Af denne Grund vil det maaske her være af Interesse at hende Opmærksomheden paa en af de væsentligste Fejl, Stamtavlen indeholder, en Fejl som er gaaet igen bl. a. i »Gjentofte Kirkesogns, dets Kirkes og Præsters Historie« ved Chr. Hejlskov og I. Werner; og en Berigtigelse kan maaske siges at være af saa meget større genealogisk Interesse, som det drejer sig om Identiteten af Stammoderen til Slægtens saakaldte »Gjentoftelinie«, til hvilken bl. a. hørte Sognepræst til Korsør Claus Plum 1721—1781, dennes to Sønner, Apotheker i Vordingborg Anton Christopher Rohn Plum 1754—1802 og Biskop over Fyens Stift Dr. phil. & theol. Frederik Plum 1760—1834 samt Provst i Spjellerup P. A. Plum 1797—1880, endvidere Sognepræst til Taarnby N. M. Plum 1803—1865 og Professor Dr. med. P. A. Plum 1829—1915.

Arkivsekretær Grove anfører i Bogen Pag. 36, at Magister Frid. Plum, Sognepræst til Gjentofte, 1643—1728, den <sup>13</sup>/<sub>11</sub> 1679 blev viet til Sophie Olsdatter »Datter af Ole Olsen til Gyldenlund«. Allerede Betegnelsen af Ole Olsen som værende »til Gyldenlund« maa karakteriseres som mærkværdigt vildledende, thi nævnte O. O. var, som bekendt, (Eiler Nystrøm Gjentofte Sogn i Fortid og Nutid Pag. 239) Forvalter eller snarere Restauratør paa Kronens Ejendom Gyldenlund, det nuværende Charlottenlund, som han, jfr. en i »Museum« 1892 II. 260 gengivet Afskrift af Forpagtningskontrakten af 1685, havde forpagtet af Kronen mod en aarlig Af-

gift af 100 Rd. Der anføres bl. a. i Kontrakten, at han der maa holde et frit Værtskab og Gæstgiveri for alle og enhver med al den Frihed som andre Værtshuse i Danmark. Før sin Tiltrædelse af Forpagtningen havde O. O. været Kromand i Lyngby (Bilag til Kjøbenhavns Amts extraord. Skatter, Lyngby Sogn 1682 Rigsark., sammenholdt med en Fadderfortegnelse vedr. O. O.'s Søn Jørgen  $2^{1/2}$  1683, Lyngbye Kirkebog, Landsark.). Kroen i Lyngbye havde O. O. formentlig overtaget efter »Anders Kromand«, som indebrændte ved Præstegaardens Brand  $1^{8/5}$  1681 (Lyngbye Kirkebog Landsark.).

Det ses ikke, at Arkivsekretær Grove har haft noget Holdepunkt for sin nævnte Paastand, hvilket maa siges at være saa meget besynderligere, som han i Forordet til Stamtavlen Pag. 3 skriver: »..... for at gøre det muligt til enhver Tid at kunne fremhente Bevisligheder er Kildeangivelserne i denne Henseende anførte ret udførligt, selv med Fare for derved at trætte Læseren...«. Ikke hos nogen anden, der tidligere har beskæftiget sig med Slægten Plum, hverken hos Lengnich eller i Wibergs Præstehistorie, er saavidt vides Magisterens Hustru Sophie nævnt som værende en Datter af O. O. Gyldenlund. Det kunde synes, som om det Forhold, at O. O. optræder som Fadder til Magisterens femte Barn, alene har bevæget Arkivar Grove til at drage en Slutning, hvis Sandsynlighed maaske netop herved maatte anses som ringe. Mag. F. Plum noterer i sine Indberetninger til Myndighederne ang. de Personer, som skulde paalignes extraord. Skatter, i Forbindelse med Ole Olsen: »..... hans gamle Fader gaar paa Grafts Bred, kand inted gifve.....«, (Lyngby 1682), og Aaret efter findes følgende Indberetning fra Magisteren: »Ole Olsón, efftersom hand bevaris j Kongl. Arrest i København, vistis inted at kunde tegne om hannem«. (Kjbhvns. Amts extraord. Skatter, Bilag for Lyngbye 1682—83 Rigsark.). Man maa imidlertid undres over, at Arkivsekretær Grove ikke har gjort sig bekendt med Skiftet efter O. O., som blev begravet  $2^{0/3}$  1694 (Gjentofte Kirkebog); han vilde da have erfaret, at de eneste Arvinger var Enken *K i r s t i n e J ø r g e n s d a t t e r* og de to umyndige Sønner. *P e d e r O.*, døbt  $3^{1/5}$  1686, og *A d a m L e v i n O.*, døbt  $2^{5/8}$  1687 (Kjbh. Amts Skifteprot. 1692—97 Fol. 310 og Gjentofte Kirkebog, Landsarkivet). Hverken blandt Fadderne eller Formynderne for O. O.'s sidstnævnte Sønner findes Personer, der vare knyttede til Magisterens Slægt. Ole Olsens Enke giftede sig med Eftermanden paa Gyldenlund, *J o h a n D r e v i s*, (E. Carstensen: Hjærlunde Sogns Hist. Pag. 42—43).

Som Grundlag for en Undersøgelse af Sophie Olsdatters Oprindelse findes formentlig alene Listen over Fadderne for Magisterens Børn og derunder det eneste konkrete Holdepunkt, nemlig



Betegnelsen af Erich Olszón som »frater matris,« medens Betegnelserne »Søster« og »Moster« ere benyttede i Flæng og derfor ikke afgive faste Holdepunkter. Blandt Fadderne for den førstfødte Datter Lene, døbt  $16/12$  1680 skal foruden Præsident Resen og Hustru (Præsident Peder Hansen Resen's Moster, Maren Vinstrup, var Magisterens Faders, Professor juris Cl. Plums første Hustru) nævnes »Søster Bodelene«, Anders Rasmusz og Erich Olszón«, og som Faddere for Datteren Kirstine, døbt  $26/10$  1683 »Søster Ellen And. Rasmusz«. Sidstnævnte Anders Rasmussen, Brygger og Kirkevæрге ved Hellig G. Kirke og en af Stadens 32 Mænd, var gift med Ellen Olsdatter jfr. Bevilling af  $20/5$  1676 (Personalh. T. 6. VI. 286), og han blev begravet  $4/8$  1684 (Personalh. T. 7. II. 148). Efter hans Død ægtede Hustruen ( $8/4$  1685) Brygger og senere Kæmner og Raadmand Peder Ogelby (Personalh. T. 7. II. 135). Peder Ogelby nævnes som Fadder for Magisterens Søn Claus, døbt  $2/9$  1686; P. Ogelbye var født c. 1655, død 1720 (Hellig G. Begravelsesprot.). Af Overformynderiets Hovedbog for Kjøbenhavn 1682—90 Pag. 74—83 (Landsark.) fremgaar det, at Formynder-skabet for Anders Rasmussens Datter Kirsteni Juni 1685 overtoges af »Stiffaderen Peder Ogelbye«, medens Niels Jacobsen (Sletting), som var Fadder til Magisterens 2den Datter Kirstine, døbt  $28/2$  1684, var beskikket til Formynder for Datteren Lene. Man kan formentlig herefter gaa ud fra, at nævnte »Søster Ellen« er identisk med Anders Rasmussens og Peder Ogelbyes Hustru Ellen Olsdatter og Søster til Sophie Olsdatter. Niels Jacobsen (Sletting) var gift med Bodil Lene Olsdatter jfr. Bevilling af  $28/12$  1675 (Personalh. T. 6. V. 140); hun blev begravet  $8/6$  1701 (Personalh. T. 8. VI. 131). N. Jacobsen var Brygger og Viceraadmand og Formand for Stadens 32 Mænd, han var født c. 1636 og begravet  $26/5$  1706 (samme Henvisning).

Endelig vil det af nedenstaaende ses, at »Søster Ellen« og »Søster Bodelene« (Bodil Lene) vare Søstre til forannævnte Erich Olszón »frater matris«. Erich Olufsen Sletting blev (jfr. Wibergs Præstehistorie) i Aaret 1682 Sognepræst til Nordby paa Samsø og 1688 til Besser og Onsbjerg og Provst til Samsø og Tunø. Wiberg kender ikke Faderens Navn. Han døde  $11/6$  1697 (Personalh. T. 9. II. 163), den  $17/10$  1682 var han bleven gift med Anna Margr. Burenea (Personalh. T. 7. II. 15). Gejstlig Skifteprotokol for Samsø-Tunø 1682—1720 Fol. 46 b (Landsarkivet for Nørrejylland) indeholder Oplysning om, at der den  $5/10$  1697 holdtes Skifte efter ham, hvilket bl. a. indeholder følgende: ».....Formyndere for de øvrige Børn var den salig Mands Svogre Seigr. Niels Jacobsen og Sr. Peder Ogelbye, Negotianter og Indvaanere i Kjøbenhavn. . . .«

Efter saaledes at have konstateret Navnene paa de fire Sødskende, hvis Fader maatte antages at hedde Oluf eller Ole, og som i Betragtning af deres Giftermaal maatte antages at høre hjemme i Kjøbenhavn, er det lykkedes i Vor Frue Kirkes Daabsprotokol at finde omhandlede Sophie Olsdatters Forældre gennem følgende Protokollater:

1655.  $29/9$ . O l l u f L a u r i t s e n, Brygger, med sin Hustru L e n e A n d e r s d a t t e r, en Søn kaldet Erich.

1657.  $1/1$ . Samme, Brygger paa Nørregade, med Samme en Pige kaldet E l l e n e.

1658.  $4/2$ . Samme med Samme en Pige kaldet B o d i l d L e n e.

1659.  $29/6$ . Samme med Samme en Pige kaldet A n n a.

1660.  $27/7$ . Samme med Samme en Pige kaldet E l l e n e.

1662.  $18/7$ . Samme med Samme en Pige kaldet S o p h i a.

Som yderligere Bevis for at ovennævnte Brygger paa Nørregade Oluf Lauritsen og hans Hustru Lene Andersdatter var Magister Friderich Plum's Hustrus, Sophia Olsdatters Forældre, skal anføres nedenst. Uddrag af »Kjøbenhavns Overformynderis Hovedbog« 1668—81 (Landsark.).

1668. Mandag d.  $10/12$ . »For afg. Oluf Lauritsen, Bryggers Børn at være Formyndere lovede efter Moderens Begæring:

Peder Jacobsen, Overformynder for Erich, gam.  $12\frac{1}{2}$  Aar.

Søfren Jørgensen, Overformynder for Bodil Lene, g. 10 Aar.

Anders Hansen, Brygger, for Elijen, g.  $7\frac{1}{2}$  Aar.

Jørgen Pedersen, Brygger, for Sophia, g.  $5\frac{1}{2}$  Aar.

(de to Døttre, den første Ellene og Anna var altsaa døde før Faderen).

1671. Mandag d.  $27/11$ . »For Oluf Lauritsen, Brygger's Søn at være Formynder i afg. P e d e r J a c o b s e n s F l e n s b o r g s Sted lovede P e d e r M u n c h, Brygger, for Erich Olsen gl.  $15\frac{1}{2}$  Aar [1677  $23/4$  gav Erich Olsen Sr. Peder Munch Afkald til Kiøbenhavns Byting]«.

1672. Mandag d.  $24/4$ . »For afg. Oluf Lauritsen's Datter at være Formynder i afg. S ø f r e n J ø r g e n s e n Overformynders Sted lovede H a n s S t a m p e, Brygger, for Bodelene gl.  $13\frac{1}{2}$  Aar. [Skiftet holdtes  $23/11$  1671, fædrene Arv en Datter 2541 Dl. 1 Mk.  $8\frac{1}{2}$  Sk., endvidere udlovede Moderen til hver Datter til deres Bryllups Udredning 300 Dl. 1672 d.  $17/7$  blev Skiftet holdt efter Sl. Lene Peder Munchis. Da tilfaldt Bodelene 1283 Dl. 1 Mk.  $8\frac{1}{2}$  Sk. Renten angaar af fædr. Arv for  $16/8$  1672, af Moderen angaar Rente pr.  $11/12$  samme Aar. Bodelene havde Bryllup med Niels Jacobsen, Brygger,  $3/9$  1675]«.

1675. Mandag d.  $\frac{6}{12}$ . »For afg. Olluf Lauritsen, Bryggers Datter at være Formynder i Jørgen Pedersen, Bryggers Sted lovede Niels Jacobsen Brygger for Sophia  $12\frac{1}{2}$  Aar«.

1679. den  $\frac{30}{12}$ . »har Mester (Magister) Fridrich Blum [!] givet sin Svoger Niels Jacobsen fuldkommen Afkald paa sin Hustru Sophia Olsdatters Vegne«.

Jf. Personalh. T. 8. V. 284 er Brygger Oluf Lauritsen begravet i Frue Kirke »ved Siden af den yderste nordre Korspile efter Skøde  $\frac{3}{1}$  1668«.

Af foranstlaaende fremgaar det, at Magisterens Svigermoder, Lene Andersdatter, efter Mandens Død giftede sig med Brygger Peder Munch. Hun blev begravet i Peder Munchs arvelige dobbelte murede Grav i vor Frue Kirke d.  $\frac{10}{6}$  1672, og Peder Munch blev begravet her  $\frac{1}{4}$  1682 (Personalh. T. 8. VI. 147).

Sophia Olsdatter var altsaa 17 Aar gl. da hun i Gjentofte Kirke blev viet til Mag. Frid. Plum. Vielsen blev foretaget af Mag. Henrich Bornemann. 27 Aar gl. døde hun den 26. Juli 1689. Magisteren skrev i sin Kirkebog: »Den 26. Julij døde min hjerte allerkjærste Sophie Olsdatter efter 17 Ugers haarde ustandne Barsel seng, och blef begrafvid d. 1. Aug. och hensat i Capellet i Gientofte Kirche. Provsten Mag. Joh. Adolph Bornemann forklarede den Text 1 Peter 4—12—13 ofver hende. Dagen efter blef hendis Sl. Lig udført til K(i)øbenhavn och nedsat i min Sl. Faders Grafv i Vor Frue Kirke, hvor jeg achter at komme til hende«.

---

## Anmeldelser.

Axel Garboe, Bornholmer-Geologen Magnus Jespersen, Kbh. 1931 (G. Haase og Søns Forlag).

Da geologen Magnus Jespersen døde i Nykøbing på Falster 1917 som en gammel mand på henved 84 år, var hans navn trængt stærkt i baggrunden, ti der var da allerede forløbet henved halvhundrede år, siden han, mismodig indtil sygelighed over al den virkelige og formentlige modgang, der havde mødt ham, næsten helt opgav sine geologiske studier og vendte sine tanker andensteds hen. Sin levende interesse for alle naturens foreteelser bevarede han vel til det sidste, men hans higende og søgende ånd førte ham i den lange årrække, han endnu havde tilbage at leve i, ind på mange andre områder, på hvilke han leverede særprægede bidrag, uden at han dog som i sine unge år samlede sig om en enkelt opgave, hvor hans betydelige ævner kunde gøre en virkelig indsats. Derfor gik han snart næsten i glemme og blev kun en samvittighedsfuld skolemand, der virkede i en snæver kres. — En af hans mange elever, sognepræst på Agersø, dr. phil. Axel Garboe, har nu påtaget sig at fremdrage mindet om denne ejendommelige skikkelse og har i et ret anseligt værk på over halvtredjehundrede store oktavsider med en del gode illustrationer skildret hans virksomme liv fra vuggen til graven.

Pastor Garboe er gået til sit arbejde med stor samvittighedsfuldhed, har taget fat på det med videnskabelig grundighed og har intet arbejde skyet for at trænge tilbunds i Magnus Jespersens meget sammensatte natur. Det er lykkedes ham at skrive en bog, som kan læses med interesse af enhver, der har sans for menneskeskildring, og at tilrettelægge det geologiske stof således, at det ikke fordrer specielle forudsætninger af forstå den biograferedes hele stræben på dette område, hvorom naturligvis et ret anseligt antal af bogens sider handler.

Forfatteren gør først rede for Jespersens afstamning og søger at komme til klarhed over, hvilke åndelige egenskaber, han havde taget i arv fra sine forfædre. Fra dem havde han »Hang til indadvendt Grublen og Mystik« (s. 207), og en vis lyst til at eksperimentere og indføre forbedringer samt tilbojeligbed til en nedtrykt sindsstemning synes han også at have taget i arv såvelsom et ikke helt ubetydeligt tegnetalent, hvorved pastor G. bemærker, at »man faar en Fornemmelse af, at der i Slægten har været arvelige Anlæg tilstede, som under særlige Omstændigheder har gjort det muligt for Slægten at frembringe den virkelige, bildende Kunstner, Kristian Zahrtmann« (s. 42), hvis mor nemlig var søster til Jespersens far. Det kan dog næppe nægtes, at der mellem de to fætters kunstneriske anlæg var et så svælgende dyb, at man må lægge meget mere vægt på de »særlige Omstændigheder«, om hvilke biologerne formentlig intet nærmere kan oplyse, end på fællesarven, ti ellers måtte der i næsten enhver kultiveret familie være forudsætninger for, at der kunde opstå en kunstner af samme dimensioner som Z. — Hvad geologen muligvis kan have arvet fra sin mor (Vitta, f. Fischer), kommer pastor G. ikke ind på, men de musikalske anlæg havde han sikkert fra hende. Hun var iøvrigt en meget dannet og meget bestemt dame, og at hun ikke hørte til de helt dagligdags kan sluttes alene deraf, at en erfaren og verdensklog gammel herre på henved de 80, der en uges tid havde opholdt sig i Magnus Jespersens barndomshjem, da hans mor var i sin bedste alder (45 år gammel), gennem sin søn sendte hilsen til fru Jespersen, »som du kan sige, at jeg aldrig glemmer«.

I ydre henseende formede bornholmer-geologens liv sig — kort fortalt — således: Han voksede op på sin fødegård Store-Kannikegård ved Nekso, til

har kom i Rønne skole, som han forlod 16 år gammel 1849, tog 1854 polyteknisk eksamen i anvendt naturvidenskab, var derefter nogle år i forskellige praktiske virksomheder, bl. a. som bestyrer af kul- og teglværket ved Sorthat på Bornholm, foretog 1857 med offentlig understøttelse en længere studierejse til Belgien, Frankrig og England, på hvilken han høstede erfaringer, der senere kom ham til nytte, købte s. å. stampemøllen Krude mølle, et par mil syd for Silkeborg, måtte året efter forlade den p. gr. af økonomiske vanskeligheder og blev samtidig adjunkt i Rønne, hvor han skulde undervise i engelsk, naturlære og naturhistorie. Derfra forflyttedes han 1881 til Nykøbing katedral-skole, blev 1886 overlærer, entledigedes 1903 og blev boende i byen til sin død.

I Rønne udfoldede adjunkt Jespersen ved siden af sin skolegærning en utrættelig virksomhed; han udtalte sig i bladene om offentlige anliggender, holdt populære, naturvidenskabelige foredrag, gennemvandrede på kryds og tværs sin fødeø for at udforske den i geologisk henseende og var på færde overalt, hvor der var lejlighed til at gøre iagttagelser, der kunde udvide hans kendskab såvel til den geologiske struktur som til mineralier, der kunde tjene praktiske formål, og erhvervede derved på disse områder en viden som ingen før ham. — Hans foredrag, der blev udgivne i bogform («Nutid og Phantasens nære Fremtid», Rønne 1861) vidner om hans skarpsindighed og frodige fantasi. Det er således interessant at se, hvorledes han på et så tidligt tidspunkt påviser, at det lette metal aluminium vil kunne tjene luftskibsfarten, hvoraf han venter sig meget. Han udmaler, hvorledes man vil bygge store luftskibe af en langstrakt form, drive dem frem med mægtig fart, f. eks. ved hjælp af elektriske maskiner, sejle hen over Grønland og kortlægge det ad fotografisk vej oppe fra højden osv., fantasier, der langt senere blev til virkelighed, om end tildels i noget ændret form.

For udnyttelsen af de bornholmske mineralier, om hvis betydning Jespersen ligesom flere af hans samtidige gjorde sig overdrevne forestillinger, gjorde han et betydeligt arbejde, og det lykkedes ham i nogle år at få sat en eksport af feldspat til teknisk brug i gang. Derimod arbejdede han forgæves for at få gjort faststående fosforit-lag ved Arnager, som han havde opdaget 1865 og tillagde stor betydning for landbruget, gjort frugtbringende. De bragte ham kun meget bryderi og en bitter pennefejde med geologen Th. Hoff, og han oplevede ikke den tilfredsstillelse at se, at der kom bud efter denne fosforit, da verdenskrigen ebbede ud og importen af alle fosforsyre-gødningsmidler gik i stå.

Magnus Jespersens videnskabelige produktion i disse år var, om end ikke omfattende, dog ikke helt ringe. Den foreligger i en del afhandlinger i danske og udenlandske tidsskrifter og i et par småbøger: »Liden geognostisk Vejviser paa Bornholm«, Rønne 1865 (ny udgave med indledning af dr. K. A. Grønwall blev foranstaltet 1913, da forfatteren fyldte 80 år) og »En Skitse af Sorthat Kulværk paa Bornholm« (1866) i Rønne skoles indhyldesskrift. Et par år senere påbegyndte han udgivelsen af nogle »Bidrag til Bornholms Geoteknik«, hvoraf første del kom i Naturhistorisk Tidsskrift; da næste del var færdig, blev den indsendt til Videnskabernes Selskab, men forkastet. Dette bragte den pirrelige mand i det voldsomste sindsoprør, hvilket fremgår af breve, optegnelser og et par satiriske æventyr, han udsendte 1876. De er uden litterær værdi, men giver gode bidrag til forståelse af manden, der skrev dem. — Om den strid, der ved denne lejlighed opstod mellem de høj lærde i København (J. Fr. Johnstrup, Japetus Steenstrup osv.) og Jespersen, der iøvrigt fandt en forstående ven i zoologen J. C. Schjødte, udtaler hans biograf (s. 160): »Han vidste, at han kunde tale med Vægt . . . og derfor harmedes Jespersen over at blive afvist . . . af den geologiske Videnskab, der havde sit Sæde i København, da det dog var h a m, Provinsmanden, der havde

Ret.« Og andensteds (s. 163) hedder det: »Magnus Jespersen blev ikke behandlet efter sin videnskabelige Fortjeneste«, (s. 162): »Meget tyder paa, at han kunde have ydet det udmærkede« som geolog, hvis han i sine unge dage havde haft lidt mere medbør. Det er iøvrigt indlysende, at hans vanskelige sind havde sin væsentlige andel i hans vanskæbne.

Pastor Garboe har med dyb forståelse søgt at klarlægge for læseren, hvad der i disse år, og både før og senere, foregik i denne »følsomme, fine og retlinede Personlighed, der kunde blusse op i Harmen over Uret, Lavhed og Ondskab — som standsede grublende overfor Tilværelsens Gaader, men ogsaa kunde glædes dybt og inderligt over hvert Solstrejf, der faldt over den Vej, han vandrede gennem Livet« (s. 243—44). — Efter det nederlag, han havde lidt, trak han sig mere ind i sig selv; han passede trofast sin gerning, skrev i skolens programmer i sit meget ejendommelige sprog om pædagogiske spørgsmål og andet, han grundede ud fra sin stærkt religiøst prægede opfattelse over livet og dets problemer (se f. eks. hans ejendommelige skrift »Stof og Æther« fra 1888) og han søgte at berede sig til den evighed, der for ham ikke var tom tale. Også for ham kom alderdommen med mildhed og fred.

Man læser denne biografi med megen interesse, både fordi den biograferede var så forskellig fra de fleste andre mennesker, og fordi fremstillingen er så let læselig og så vel overvejet, endelig fordi man overalt fornemmer den følelse af kærlighed og beundring, den flinke elev har fattet til og for den lærer, der har været hans forstående vejleder og vel nok bidraget sit til at vække den unges sans for naturvidenskaberne, der siden blev hans speciale. I en iøvrigt så velskrevet bog undrer det forøvrigt at se, med hvilken trættende ensformighed »Magnus Jespersen« og »Adjunkt Jespersen« kommer igen og igen på visse sider (f. eks. 90, 92 og 96). Det kunde let have været undgået, og det burde have været det.

Bogens æmne »staar i et utilsløret Misforhold til dens Format og Udstyr« hedder det i en for en professor lidet værdig anmeldelse af ovenomtalte værk i »Dagens Nyheder« for 6. febr. d. å., signeret »H. B.«, og nægtes kan det ikke, at formatet er ret stort. Det skyldes dog navnlig, at der er en margin så bred, at det næsten virker uskønt og minder lidt om pladen »Anholt« i generalstabens kort over Danmark i 1 : 100000; men klummen er, som det er naturligt, afpasset efter billedernes krav, og disse, der mest består af portrætter af den biograferede og hans nærmeste slægt og geologiske kort og rids, hvis formål er at støtte forståelsen af teksten, kan ikke siges at give bogen noget særligt »udstyr«. Men professorens mening er nok også kort og godt, at det er for stor en bog om en forholdsvis lille mand. Derom kan der naturligvis tvistes, men det må dog billigvis indrømmes, at en biografi ikke altid i sidetal osv. kan stå i bestemt forhold til den biograferedes betydning. Mange forhold, som biografen ikke er herre over, gør sig her gældende, ikke mindst, hvor rigeligt kilderne flyder. Om Magnus Jespersens store forgænger Niels Steensen har A. D. Jørgensen skrevet en bog på 230 små sider. I »Biografisk Lexikon« er der anvendt 12 sider på N. S. og  $\frac{1}{2}$  på M. J. Denne får altsaa kun 4 pCt. af, hvad der er indrømmet hin, hvilket vist må siges at være ret og rimeligt. Mener nu »H. B.«, at så må en monografi over Jespersen kun være 4 pCt. af 230 sider, o: 9—10 sider? Sikkert ikke! Sagen er, at kilderne til sidstnævntes historie er forholdsvis mange og rigtgydende. Der er hans kalendere, som han — omend sparsomt — førte fra 1849 til sin død, der er hans utrykte memoirer (fra 1905), hans optegnelser af forskellig art og hans digte, der ofte giver udtryk for hans stemninger, en del breve fra ham, hele hans produktion, meddelelser fra slægtninge og fra kollegaer, som lever endnu osv. Der er nok at øse af, og resultatet er, at biografien er blevet temmelig omfattende; dertil er dog næppe noget at sige, da ikke blot Carlsbergfondet, men ogsaa en del

af slægtens medlemmer har bekostet bogens tilblivelse, hvilket sidste vel nok i nogen grad — og ikke uden grund — har præget den. Kanske kunde uden skade et og andet have været udeladt (f. eks. nogle af digtene) eller noget have været gjort mere kortfattet (f. eks. afsnit XII, »Opbrud fra Bornholm«), men iøvrigt findes i bogen ikke meget — om end muligvis noget — der med rette kan siges at være uden betydning for helheden. Hvilken bog vilde der ikke kunne skrives om Niels Steensen, hvis kilderne til hans historie flød lige så rigeligt, og de faldt i de rette hænder!

*S. Nygård.*

Det sidst udkomne Hefte af svensk Personhistorisk Tidsskrift (1931, Hefte 3—4) er et usædvanligt smukt Udtryk for den rige Blomstring, hvori dette Tidsskrift for Tiden befinder sig under Redaktør Bengt Hildebrands fremragende Ledelse og bistaaet af en Række ældre og yngre Videnskabsmænd som Medarbejdere. Tilmed fremtræder det som et levende Vidnesbyrd om, hvor udbytterig og vidtspændende den personalhistoriske Forskning kan være, naar den drives paa strengt metodisk Maade og med aabent Blik for den historiske Helhed. — Heftet indledes med en Artikel af Redaktøren om Erkebiskop Nathan Söderbloms Forfædre, hvoraf det bl. a. fremgaar, at Söderbloms mødrene Slægt var af dansk Afstamning, idet hans Oldefader var en Præst af den bekendte bornholmske Familie Koefoed. Af speciel slægtshistorisk Interesse er desuden to andre læseværdige Bidrag, Bibliotekar, Dr. Harald J. Heymanns Artikel »Peder Månsson Blix och hans släkt« og August Gynthers om Forfatteren og Politikeren August Blanchés Forældre. Fra retshistoriske Synspunkter har Docent, Dr. Jan Eric Almquist for Sveriges Vedkommende underkastet det ogsaa i genealogisk Henseende betydningsfulde Emne »blodsskyldskap såsom äktenskapshinder« en Undersøgelse, medens Professor Nils Ahnlund leverer et Bidrag vedrørende den politiske Historie, idet han optager det gamle Spørgsmaal om Aarsagerne til Dronning Christines Frasigelse af Tronen til fornyet Drøftelse. Ahnlund vender sig særlig mod den af Professor Curt Weibull hævdede Opfattelse, i Henhold til hvilken Dronningens Abdikation ses som en Konsekvens af hendes Overgang til Katolicismen, og mener, at den dybestliggende Aarsag til dette Skridt var hendes Bevidsthed om ikke at eje fornødne virile Evner og Egenskaber til at styre Landet. — Ogsaa Kirkehistorien har fundet dygtige Dyrkere. Docent, Dr. Sture Bolin giver gode kritiske Bidrag til Bedømmelsen af Efterretningerne om Västerås' Stifts Biskopper i Middelalderen, og den som hagiografisk Forfatter velbenedte Dr., Frk. Toni Schmid leverer for Växjö Stift en paa indgaaende Førstehaandsstudier hvilende Bisperække indtil Aaret 1287, ligesom hun ogsaa i en Anmeldelse med god Grund opstiller strenge Krav om metodisk Benyttelse af primære Kilder ved lignende Arbejder. Adskillige af de her nævnte Afhandlinger og Artikler indeholder Stof, der ogsaa er af Interesse for danske Forhold, og et gennemgaaende Træk ved dem er det, at de vidner om, hvor udbredt Kendskabet til dansk videnskabelig Litteratur er blandt svenske Forskere. — Heftet slutter som sædvanlig med en fyldig Samling større og mindre Anmeldelser af nyudkommet Litteratur. En betydelig Del af disse skyldes Redaktøren, hvis Kyndighed paa de mest forskelligartede Omraader maaske kun overgaas af hans Utrættelighed i at finde nyt Stof og hans Iver for at hævde sit Tidsskrifts høje videnskabelige Standpunkt.

*Bjorn Kornerup.*



## Hofjægermester C. E. A. Schøller.

I den høje Alder af 87 Aar er de danske Genealogers Nestor, Hofjægermester Christian Emil August Schøller afgaaet ved Døden paa Margaard . . . 1931. Han fødtes 2. Novbr. 1843 paa Margaard som Søn af Kammerherre, Oberstlieutenant Christian Schøller til Margaard og Hustru Emma Juliane Reimers, blev 1863 Student fra Odense, bestod 1867 statsvidenskabelig Examen og udnævntes 1870 til Jægermester. I Aaret 1884 tiltraadte han Besiddelsen af Margaard. Fra tidlig Ungdom af var han en ivrig Dyrker af genealogiske og personhistoriske Studier og viste vort Samfund fra dets Stiftelse og lige til sin Død varm Interesse. I Aarene 1904—21 var han Medlem af dets Bestyrelse og en kort Tid, 1898—99, Redaktør af dets Tidsskrift. Gennem mangfoldige Aar var han fra Efteraar til Forsommer en stadig Gæst i Rigsarkivet, ligesom om Sommeren i Landsarkivet i Odense. Hans Forskninger beskæftigede sig udover hans egen Familiehistorie, særligt med fremmede til Danmark og Norge indvandrede, ikke naturaliserede Adels-slægter, hvortil de militære Arkivfunds, som han kendte nøje, afgav Stoffet. Af Genealogier over saadanne Familier meddelte han i Samfundets Tidsskrift en lang Række, og har desuden heri offentliggjort adskillige værdifulde Bidrag, saaledes Oplysninger om Tordenskiolds sidste Leveaar og Død (6 V 158—78). De mange, der er kommet i personlig Berøring med Hofjægermester Schøller og særlig alle, med hvem han havde fælles Interesser, vil mindes hans sjældne Elskværdighed, den stille velgørende Hygge, der udgik fra ham og hans altid redebonne Tjenstvillighed.

L. B.

## Smaa Meddelelser.

### Michael Nicolai Christopher Kall Rasmussen og hans efterladte Samlinger.

Af Louis Bobé.

Baade C. F. Bricka og A. Thiset har gennem deres hædrende Omtale af Kall Rasmussens Livsgerning ydet den nu næsten forglemte Forsker fortjent Anerkendelse, henholdsvis i Biografisk Lexikon og i de fornøjelig fortalte Minder fra det gamle Geheimearkiv (Fra Arkiv og Museum 1917). Hertil kan føjes H. F. Rørdams Ord om ham, »at hans Formodninger i historiske Sager plejede at være sikrere end mange andres sikreste Paastande« (Ny kirkehist. Saml. III, 20). Kall Rasmussen, hvem L. Daac saa smukt og træffende har kaldt »en Mand af ægte dansk Væsen«, hører til de Videnskabens tro og ærlige Tjenere, der har draget Ploven over stenet Jord, og som de kommende Slægtled af Historikere har en Pligt atter og atter at værne mod Glemsel. Hans Navn er ikke knyttet til noget selvstændigt Skrift, kun til et Par Smaaafhandlinger og en Række samvittighedsfulde Udgiverarbejder, ledsagede af righoldige Noter, der vidner om hans store Kundskabsfyldte og Grundighed. Af langt større Betydning er den Indsats, han har gjort i samtidige Historikeres Arbejder, saasom Wegeners og Paludan Müllers. En Brevveksling mellem den sidstnævnte og Kall Rasmussen viser, hvilke ret ubeskedne Fordringer Forfatteren af »Grevens Fejde« har stillet til den saa kyndige og tjenstvillige Arkivmand. Som Helhed vil det nu næppe være muligt i det enkelte at paavise, hvad hine Forskere skylder ham. Kall



Rasmussens enestaaende Belæstthed i den ældre historiske Litteratur, hans Kendskab til Geheimearkivets fjerneste Krog, der paa hans Tid delvis endnu henlaa som Katakombegange uden Ledetraad, kun tilgængeligt for de udvalgte faa, der nu og da overraskede de snævre historisk interesserede Kredse ved epokegørende Fund i Blokstykker, — hans ihærdige Sporsans, forenet med nøgtern Paalidelighed og ikke mindst hans overordentlig stærke Hukommelse sikrede for hin Tids Historieskrivere Detaillen, som man har kaldet Historiens Sjæl. Det kan derfor trøstigt siges, at der næppe findes et Skrift af historisk Indhold, hvori der ikke, stundom godt skjult, findes udtalt en Tak for Kall Rasmussens redebonne Hjælpsomhed.

Ogsaa Fremtidens dybere søgende Forskere vil kunne høste meget af Kall Rasmussens Viden gennem hans efterladte Optegnelser (i Rigsarkivet), navnlig af personhistorisk og topografisk Indhold, nedskrevne paa hans Rejser i Fyrreerne, særlig i Jylland. En grundig Gennemgang af disse Smaahefter og Sedler vil afgjort lønne sig for den, der er beskæftiget med Forskninger paa de nævnte Omraader. I en Tidsperiode, hvor Vandalisme hærgede vore Kirker, har Kall Rasmussen reddet mangen Oplysning af Værdi om Altertavler, Træskærerarbejder, Gravminder, Ligsten og Kisteplader, der forlængst er tilintetgjorte eller bortkomne. Kall Rasmussens Notater laa hengemte i Rigsarkivet, splittede ved Slotsbranden 1884, indtil de nu er blevet ordnede og gjort tilgængelige. Som det følgende vil vise, har A. Thiset ikke kendt dem, da han ellers herved kunde have udfyldt mangen Lakune i sine Stamtavler.

Efter et ganske ufyldstgørende Gennemsyn meddeles en Række Tilføjsler og Berigtigelser i alfabetisk Orden til de hidtil udgivne Stamtavler i Danmarks Adels Aarvog (Henvisninger i Parentes):

BELOW, Ellen Kirstine, f. 4 Dec. 1652 i Viborg, gift m. Jørgen Arenfeldt (V 38; X 19). — Fuglslev Kirke.

BIELKE. Admiral Henrik Bielkes Børn. Jens Christopher, f. 5 Febr. 1658 i Kbhvn. † 1 Dec. s. A. smst. Anne Sophie, f. 11 Nov. 1663 i Kbhvn. † 13 Juli 1665 (IV, 68). Christian Henrik Christopher, f. 14 Juli 1706 i Kbhvn. † paa Vallø: Anna Emerentia Bielke, f. von Ahlefeldt, f. 22 Juli 1709 † 1722 (IV, 69). Anna Fredrikke B. f. Numsen, f. 7 Sept. 1732 † 24 Maj 1809, Johan Rudolph B., f. 10 Aug. 1744 † 28 Nov. 1813 (Gunderslev Kirke, Kisteplader).

FRIIS. Catharine Barbara, f. 2 Nov. 1652 paa Clausholm, gift m. Jørgen Rantzau.

GRUBBE. Jakob til Kappel og Hjulebjerg, f. paa Hjulebjerg i Halland 26 Nov. 1606 † 29 Marts 1655 paa Kappel (Lem Kirke).

KRABBE. Mogens, ældste Søn af Iver, f. 16. Marts 1639 paa Vegholm † 27 April 1662 paa Espegaard (XLV, 27).

LINDENOV. Christence til Bidstrup, f. 5 Juni 1615 paa Mogenstrup i Skaane † 19 Febr. 1681, gift 1° m. Axel Gyldenstjerne; 2° m. Claus Sehested til Ørslev Kloster, f. 1612 paa Guldstein † paa Ørslev Kloster (XLIII, 31). Granslev Kirke.

PARSBERG. Hr. Oluf Parsberg til Jernit, f. 3 Pinsedag 1590 paa Kalø Slot † 19 Juli 1661 i Kbhvn. (XXIV 361). Biogr. Lex. XII, har Fødselsaar »1599 (?), afgjort forkert, da han d. A. kom paa Sorø, Adelsaarb. 1589. Hans Frue Karen Kruse, f. 16 Marts 1600 i Kbhvn. † 28. Juni 1661. — Verner til Nørlund, f. 12 Febr. 1622 paa Vognserup † 17 Nov. 1686 paa Nørlund (ib. 359). — Ravnkilde Kirke. Om Verners Broder Niels' Børn hid sættes suppleret ved andre Kilder: 1701, 23 Jan. holdtes Skifte efter forrige Søltnt. Werner Parsberg, boende i Hummergade udi Skipperboderne, nylig død; en Broder Niels boende i Jylland, Brandholm ved

Vejle, en anden Frederik, Ritmester, boende i Thy, to Søstre: Mette Sophie, boende i Bogense afg. Jens Schesteds, og Sidsel, Junfru, værende hos hunder (Admiralitetets Skifteprot. f. 60, 89 ff.). Frederik P. gift 15 Juni 1684 i Skibet Kirke m. Sophie Cathrine Noermands. Mette Sophie fik 1698 tilskødet en Gaard i Adelgade i Bogense, atter 1699 Ejendommen i samme By og fik 1701 Indførsel i en tredje Gaard i Bogense (Medd. af Hr. Adjunkt H. Fussing). Jfr. Sidsel P. fik 19. Sept. 1685 Bev. paa at være sin egen Værge (Medd. af Arkivar S. Nygård), boede 1695 paa Selleberg, da hun var Fadder i Marslev. Anne Cathrine, D. af Gudde, f. 10 Sept. 1680 paa Kokkedal † 10 Okt. s. A. 4 U. 2 D. Jfr. Persh. Tidsskr. 7 III, 158.

L. B.

Ifølge en Meddelelse fra Det kgl. Garnisonsbibliotek findes der i dette en betydelig Portrætsamling af afgaaede Officerer og Embedsmænd i Hæren. Samlingen, der omfatter saavel Litografier som Fotografier efter Malerier og originale Fotografier samt en Del Tegninger, er ordnet og katalogiseret og tilgængelig for Almenheden. Der arbejdes stadig paa Komplettering af Samlingen, og Biblioteket vil sikkert være taknemlig for Bidrag til den.

I denne Forbindelse meddeles det, at Medicinalhistorisk Museum ligeledes er i Besiddelse af en meget stor Samling af Lægeportrætter, og at Dansk Post- og Telegrafmuseum besidder en Portrætsamling paa ca. 7000 Numre. Det vilde være interessant at faa oplyst, hvilke Samlinger, Biblioteker og andre Institutioner, der ligger inde med lignende betydelige Portrætsamlinger, og Redaktionen modtager med Tak Oplysninger herom til en fyldigere Fortegnelse over saadanne Samlinger.

## Spørgsmaal.

### 1.

Oplysninger søges om Wilhelm Langfeldt, Kopist 1741, Sekretær i Commercekollegiet. Døde 1754 (i København).

Literatur: Grevinde Schindels Liv og Levnet, cnf. Ny Saml. til den danske Hist., 2. Bind, S. 143—49 Grev Schulins Levnet, ibid. 322—30. Anekdoter til Fred. 5tes Hist. 3 Bind (Dansk Forfatterleksikon).

Jeg vil gjerne vide noget om vedkommende Slægt. Navnet tyder jo paa at han hører til vor Slægt, hvis Stamfader i Norge er Johan Langfeldt 1660—1721, som  $\frac{9}{10}$  1694 af Kong Christian 5 forordnedes at være Gjæstgiver i Stjernesund ved Mandal og  $\frac{24}{12}$  1694 at være Gjæstgiver i Ny-Hellesund. Hustruen hed Kirsten Hansdatter. — Der var Skifte efter ham  $\frac{22}{2}$  1723. (7 Børn — 5 Sønner og 2 Døtre).

Forbunden for Oplysninger gennem Tidsskriftet.

*Ferdinand Langfeldt,*  
Skibsreder, Kristianssand S.

### 2.

Oplysning søges om Faderen til Bogtrykker P. G. Lydiche, f. 19—1—1843, † 30—12—1904; en Søster fødtes c. 1846 paa Fødselsstiftelsen. Faderen, som formenes at være kommet hertil fra Tyskland, var gift Hall.

*Otto Wolff,*  
cand. polyt., Ingeniør, Brolæggerstræde 5.

### 3.

Edel Urne Mund til Øllingsø (Lolland), f. 1675, Enke efter Erik Vind til Ø., d. 1710, giftede sig (iflg. D. A. Aarb. 1904) igen  $\frac{1}{6}$  1715 med Kancelliraad Georg Rudolph Müller, og deres eneste Datter,

Abigael Marie Dorothea Müller, blev  $\frac{7}{11}$  1740 gift anden Gang med Mag. Frederik Berntsen Suhr, Sognepræst efter sin Fader til Købelev og Vindeby, samt Provst for Lollands Nørre Herred, f. ?  $\frac{12}{9}$  1710, d.  $\frac{23}{3}$  1767. — Hun blev derved Stammoder til en Gren af den Suhrske Slægt, hvortil min Moder hørte (se Lengnick: Familien Suhr). — Antegnelsen af en saa celebr Dame som ovennævnte Fru Edel i en borgerlig Anetavle, der ellers fortrinsvis rummer Præste- og Embedsmands-Familier, aabner unægtelig vide Perspektiver blandt gamle danske Adelslægter med glørlig Historie og berømmelig Færd. — Saaledes var hendes Faders Forældre: Admiral Pros Mund til Birkevold og Grevensvænge, der faldt ved Femern 1644, og Edel Johansdatter Urne, og hendes Moders Forældre var Landsdommer Vincents Steensen til Steensgaard, der faldt under sit tapre Forsvar af Langeland 1659, og Anna Holck Ditlevsdatter.

Jeg kunde ønske at faa oplyst, om der kendes mere til denne Familie Müller, end hvad her er gengivet. — Jeg mangler de fleste Data for Fødsler og Dødsfald, samt Kancelliraad Georg Rudolph Müllers Herkomst.

Han skulde da vel ikke vise sig at være en Søn af den hos Bloch: Den fyenske Geistligheds Historie I S. 176—180 omhandlede 9de evangeliske Biskop i Odense, Dr. Christian Rudolph Müller, f. 1651, som døde 1712 paa et Besøg hos sin Datter og Svingersøn, Præsten Mag. Jon Samuelsen i Vesterborg (Lolland) og blev begravet der. Bloch anfører foruden hans Sønner: Mag. Marcus M., Biskop i Bergen, f. 1680, og Mag. Ditlev M., Sognepræst i Birkerød, endnu en tredje ubenævnt Søn, Forstander ved store Vartovs Hospital, og det er ham, jeg af forskellige Grunde har saa smaat mistænkt for at være identisk med min Kancelliraad. Foruden Navnene taler Tid, Sted og Forhold for min Antagelses Rigtighed, men jeg mangler desværre Beviset. — Det var vel ikke urimeligt at forestille sig, at han hos Søsteren i Vesterborg, maaske ved Faderens, den gamle Biskops Begravelse, havde truffet den adelige Enke fra det nære Øllingsø, som et Par Aar efter blev hans Hustru?

Hos Bloch I S. 18 findes forøvrigt nævnt en Oberstløjtnant Georg Müller, f. 1613, gift 2<sup>e</sup> Gang m. Elisabeth Hansdatter Sædolin fra Horbelev Præstegaard, som eventuelt kunde være Farbroder til den gamle Biskop Müller.

Mærkværdigvis flourer indtil den Dag i Dag Navnene Georg og Rudolph i den ovennævnte Gren af Suhr-Slægten, skønt ingen ellers nu har Anelse om, hvor disse Navne oprindelig stammer fra. De gamle Slægters iørefaldende Opkaldelsesnavne var jo ofte utrolig sejlivede, og man bør ikke ringeagte de genealogiske Fingerpeg, de tit kan yde.

Fremdeles var det interessant at vide, om der kendes noget til de to nævnte Bispesønner Marcus og Ditlev Müllers eventuelle Descendenter. — Jeg har nemlig paa fædrene Side en Familie Møller, stammende fra Toldkontrollør i Stege Simon Larsen Møller, gift 1780 med Cathrine Christine Schmidt, med 12 Børn, blandt hvis Efterkommere Navnet Marcus Møller forekommer flere Gange, og man kunde tænke sig, at dette henpegede paa en Forbindelse med den forannævnte Slægt Müller. Dette er dog kun en løs Gising.

Eventuelle Oplysninger om disse Forhold modtages med Taknemlighed.

*Georg D. de la Cour,*  
Maskiningeniør, Nørrebrogade 198.

**M**edlemmer af Samfundet kan ved direkte Henvendelse til *Kraks Legats Kontor, Nytorv 17, Kjøbenhavn K.* erholde *Kraks Blaa Bog* for 11 Kr. (halv Bogladepris).

---

---

Samfundet ser sig ikke i Stand til at tilstille Bidragydere Særtryk. Hvis saadanne ønskes, maa Aftale træffes direkte med J. H. Schultz A/S Universitetsbogtrykkeri, Niels Juels-gade 12, Kjøbenhavn K., inden 14 Dage efter Hæftets Modtagelse.

---

---

*Medlemmer af Samfundet kan erhverve:*

DR. K. CARØE:

DEN DANSKE LÆGESTAND I—V.

I. Doktorer og Licentiat 1479—1788.

II. Kirurger. 1738—1785.

III. Den danske Lægestand 1786—1838.

IV. Den danske Lægestand.

Supplementsbind til 7. Udg. (Læger, der har taget Eksamen efter 30. Januar 1838 og er døde inden 1. Januar 1901.)

V. Supplementsbind til I—IV.

for 8 Kr. Bind I—IV enkeltvis à 1 Kr. 50 Øre. Bind V 2 Kr.

Prisen for Ikke-Medlemmer er 12 Kr. Enkelt Bind 3 Kr.

HENRY BRUUN:

DANMARKS AMTSFORVALTERE 1660—1848

for 3 Kr. Prisen for Ikke-Medlemmer er 5 Kr.

FRITZ JÜRGENSEN WEST:

DE KONGELIGE AMTMÆND I HERTUGDØMMET

SLESVIG 1660—1864

for 1 Kr. 50 Øre. Prisen for Ikke-Medlemmer er 3 Kr.

samt

INDHOLDSFORTEGNELSE

TIL PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFTS

FØRSTE 50 BIND

I. Række 1.—9. Række II 1880—1929

for 2 Kr. Prisen for Ikke-Medlemmer er 3 Kr.

Henvendelse sker til A/S J. H. Schultz Forlagsboghandel, Havne-gade 15, Kjøbenhavn K.

---

---

Kaptajn HECTOR BOECK:

**Personalfortegnelse over Officerer m. fl.  
ved Jydske Regiment til Føds, Fyenske Infanteriregiment  
og 12. Bataillon 1679—1929.**

Med biogr. Notitser, over 1500 Personer.

Kr. 5.—

**12. Bataillons Historie 1679—1929.**

Med over 200 Illustrationer og mange Biografier.

Kr. 15.—

GYLDENDAL

*Faas i Bogladerne samt ved Betaling i maanedlige Afdrag gennem Forf.,  
I. E. Ohlsensgade 14, Kbhun. Ø., Tlf. Øbro 2637 u.*

---

---

*I Kommission hos WILH. TRYDE er udkommen:*

TH. THAULOW:

**EN DANSK-NORSK SLÆGT FALCK**

Pris Kr. 6.—

---

---